v

torquebitur. ¶ Ansel. de li. ptes
misie sunt turpitudo ponderositas
inbecillitas. fetus. infirmitas. anx
ietas. uite breuitas. insipientia.
discordia. defectus. impotentia. ti
mor. tristitia. ¶ Auctor de spiritu et
anima. quedam anime meritis locis
in quibus culpam commiserunt pu
niuntur. quedam uero abditis recep
taculis usque ad ultimam rine conti
nentur. sicut una que digna
est requie et miseria.

Incipiunt capitula lib. quarti

De uoluntate. .1.
De tranquillitate. .2.
De taciturnitate. .3.
De exercicio. .4.
De innocentia. .5.
De excusatione. .6.
De discussione. .7.
De mortificatione. .8.
De disciplina. .9.
De cruce spirituali. .10.
De certamine. .11.
De humilitate. .12.
De simplicitate. .13.
De uerecundia. .14.
De amicitia. .15.
De concordia. .16.
De renuntiatione. .17.
De solitudine. .18.
De religione. .19.
De sufficientia. .20.
De communitate. .21.
De societate. .22.
De bonitate. .23.
De desiderio. .24.
De feruore. .25.
De meditatione. .26.
De ascensione. .27.
De contemplatione. .28.
De gustu. .29.
De consolatione. .30.
De regnatione. .31.
De lectione. .32.
De sapientia. .33.
De doctrina. .34.
De dignitate. .35.
De dolo. .36.
De sollicitudine. .37.
De correptione. .38.
De equitate. .39.
De e. e. affectionibus. .40.
De timore. .41.
De dolore. .42.
De confidentia. .43.
De leticia. .44.
De conexione uitiorum. .45.
De exemplo. .46.
De fama. .47.
De afflictione. .48.
De martyrio. .49.
De gloria. .50.

Incipit liber iiii. De uoluntate .1.

Greg. in mor. Ante deum
ocŭlos nūquam uacua ma-
nus a munere si fuerit archa cordis
repleta bona uoluntate. ¶ Jo. in
epla. certe xpc pānum uoluntate
omnia in acceptū reputat. nemo in
aplis pauperior fuit. et nemo tam
p dño dereliquit ¶ Aug. de uera
relig. tales seruos suos meliores
ee deus iudicauit si ei seruirent
liberalr quod nullo modo fieri posset si nō
uoluntarie s; necitate seruirent
¶ Item de spū et līta. nemo hz
in ptate qd ei ueniat. s; consen-
tire ul dissentire ppe uoluntatis
est. ¶ Item. c. r. v. heres. ad cō-
pellendū nō pōt ee molestus ex-
actor. cū ad reddendū deuotus
est debitor. ¶ Item nemo aliquid
s. li. ii. de caritate. ¶ Item de cons.
dog. nullus sciūs et iustus caret
pctō. nec tam ex hoc desinūt ee iusti
ul scīs cū affectu teneāt scītā-
tem. ¶ Item de uiduitate. in
nostrū est uelle. s; uoluntas ipa
et admouetur ut surgat et sa-
natur ut ualeat et dilatatur
ut capiat et impletur ut habeat.
¶ Item de sol. quanto augetur
spes uendende uiri cū uehement
estuo pulchritudinis tam ad
illā totus amor uoluntas q; con-
citur. ¶ Item de agone xpi. ois
creatura uelit nolit tam deo et do-
mino suo subiecta est. s; h ad mo-
nemur ut tota uoluntate subiia-
mus dño deo nro. quia iustus
liberalit seruit. iniustus a; cap-
tiuus seruit. ¶ Jo. cri. sup. m.
uoluntates bone sic suaues st
apud deū quemadmodū odoriferi
flores. ¶ Item sicut prīm opus
sui uoluntate nō facit ita et iusti-
cia ex ope nō consumatur nisi et
uoluntas assit. ¶ Item illa
est gla. s. li. ii. de continencia
tactus. ¶ Item debet uolun-
tas. s. li. ii. de gra. ¶ Ber. de
libo arbi. ordinacio est ōmo-
da consio uoluntatis ad deū et
ex tota se uoluntaria deuotaq;
subiectō. ¶ Item in epla. regnū
dei intra nos est quod est h regnū
sana et libera uoluntas homis
ita se conformās uoluntati dei
ut michi uelit quod sciat ei displicē
michi nolit quod sciat ei placere.
¶ Ansel. de simili. uoluntas
bona est que dei uoluntati subiec-
ta est quia id uult quod deus uult
illam uelle debere ut iusta si-
ue recta dicatur quia id quod deus in
uult illam uelle debere amplec-
titur. ¶ Item nō semp uel-
le debemus quod deus uult. s; hoc
uelle debemus quod deus uult in
nos uelle debere. De tranquil-
litate. ij.

Greg. in reg. nullus nos lin
gua implicet ut consciã
nõ accuset. quẽ eñ consciã nõ
defendit ⁊ int accusatores liber
est. ⁊ lib' ut sine accusacõne ẽẽ
nõ pot. s3 sola que intus addicat
consciã accusat. ¶ Item in mor.
prior conscĩe grauate sibi conscii
premiũ credũt cũ quibz dã in
suis illicitis actõibz arguũt.
ꝓponũt eciã ante oculos cordis q
districtũ dei iudiciũ tanto uiuus
tũc sup eos mitigabitur qñto
nũc acrius hoĩes arguente
ꝑuenit. ¶ Aug. de cathe. xu. ti
qui ueraã requiem que post hãc
uitam sp̃ans ꝑmittitur quis
etiam hic eam int amarissimas
uite h'i molestias suauẽ gusta
bis si eius qui eam ꝑmisit p̃
cepta dilexeris. cito eñ sencies
dulciores ẽẽ fructus iusticie q̃
iniquitatis ⁊ uerius atq3 iocũ
dius gaudere de bona consciã
inter molestias quã de mala
inter delicias. ¶ Item sup gen.
ad lit. ẽ in ipo hodie leticia q̃da
bone conscĩe est paradysus uñ ⁊
eccã iustis temperant ⁊ pie
⁊ iuste uiuẽtibz paradysus rec
te dicit pollens affluencia gr
ciar castisq3 deliciis. ¶ Amb.
sibi bñ conscius. S. li. ij. de con
stancia. ¶ Item tant' splendor

infra de innocencia. ¶ Ysi de sũ.
bon. semp conscientia sinu dei
humilis ẽẽ debz ⁊ tristis. s. ut p
humilitatem. s. nõ supbiat ⁊ p
humilem merorẽ cor ad leticiã
nõ dissoluat. ¶ Gg. sup. cc. suf
ficit ad usũ os loquenciũ iniqua
opinio bonor cũ testimonio cõ
sciencie. ¶ Item omĩs gl'a sõ
tum intus nõ foris est hoc est
nõ in flore fem aut in ore uulgi
s3 in dño. ¶ Item de cõsid. p
fecta cuiq3 ⁊ absoluta excusacio
testimoniũ conscĩe sue michi
ꝑ minimo est ut ab illis iudi
cer qui dicũt bonũ malũ ⁊
malũ bonũ. ¶ Item magne
diuicie bona consciã ⁊ reuera
quid dicius muribz aut quid
dulcius. quid intetra quiecius
atq3 securius bona cõsciencia dãp
na rer nõ metuit nõ uiboz cõ
tumelias. nõ corporis cruciatus
quippe que ⁊ morte ipa mag
erigitur qm̃ deicitur. ¶ Item
bona bone conscĩe reuirescũt
in laboribz nõ arescũt nec in mor
te euanescũt. s3 reflorescũt le
tificant uiuentem. morientẽ
consolantur. reficiũt mortu
um. nec deficiũt in eternum.
¶ Hec eñ. in epl'a. sapiens nũq
sine gaudio est. gaudiũ a' h
nõ nascit' ni ex uirtutũ cõsciencia.

Greg. in mor. **De taciturnitate .iii.**

Discrete uicissitudinum pensanda sunt tempora, ne aut cum restringi debet lingua, per uerba se inutiliter dissoluat, aut cum loqui utiliter potest, semetipsam pigra restringat. ¶ Idem. Si ab inceptatione idcirco recedimus, quia contra nos insurgere detractoris odia formidamus, non iam lucra dei querimus, sed nostra. ¶ Idem. Primorum mala supra libro secundo de consensu. ¶ Idem. Quotiens auditores nostri nostra nolunt quasi laudando cognoscere, non autem sua peruersa mutare, omnino taceamus, ne si ostentationis studio uerbum dei loquimur, et illorum culpa que erat esse non desinat, et nostra que non erat fiat. ¶ Idem. In omni imitatione dei gloriosius est tacendo iniuriam fugere quam respondendo superare. ¶ Idem super Eze. Quasi quoddam nutrimentum uerbi est censura silentii, et recte per exercentem quoque gratiam sermonem accipit qui ordinate antea per humilitatem tacet. ¶ Idem. Sicut mali dum crassantur qui loquuntur et faciunt mala, ita non nunquam boni crassantur qui reticent bona.

¶ Idem in pastorali. Qui primi mala respiciunt et tamen silentio premunt, quasi conspectis uulneribus usum medicaminis subtrahunt, et eo mortis auctores fiunt quo uirus qui poterant curare noluerunt. ¶ Ieronimus in epistola. Nunquam de mulierum formis disputes, ne quid in alia domo agitur alia domus per te nouerit. ¶ Augustinus de mendacio. Licet uel desertori ac disputatori ac predicatori rerum eternarum uel narratori atque pronuntiatori rerum temporalium ad edificandam religionem atque pietatem pertinentium occultare in tempore quicquid occultandum uidetur, mentiri autem nunquam. ¶ Idem de baptismo paruulorum. Ubi de re obscurissima disputatur, non adiuuantibus diuinarum scripturarum certis clarisque documentis, cohibere se debet humana presumptio, nichil faciens in partem alteram declinando. ¶ Idem [illegible] magis innocentes supra libro .iii. de remissione. ¶ Idem ibidem tu [illegible]. ¶ Ysidorus in synonimis. Tempore congruo tace. Non loquaris nisi interrogatus fueris. Non dicas priusquam audias. ¶ Idem. Ab otioso sermone compesce linguam. Caue fabulas ineptas. Aniles fabulas non requiras. Inania uerba non garrias. ¶ Idem. Uis uirtutes tuas augere, prodere noli. ¶ Idem. Fuge uideri quod esse meruisti, quod manifestando potes

amittere. tacendo custodi. ¶ Amb°.
sup luc. ratior tacendi uirtus quam
loquendi. ¶ Idem. de off. quam plu
res uidi loquendo in peccatum incidis
se. uix quemquam tacendo. ideoque tace
nosse quam loqui difficilius est.
¶ Idem quando nos aliquis conuiciat
lacessit ad uiolenciam prouocat.
ad iurgium uocat. tunc silencium ex
erceamus tunc muti fieri non eru
bescamus. ¶ G. de consideracione.
utilius semper custodia oris que
tamen affabilitatis graciam non exclu
dat. ergo ubique frenanda lingua
precipue maxime autem in conuiuio.
¶ Idem nemo fratres instra de cor
reptione bona. glo. le. xxv. quod
gula peccauit ieiunium corrigat
quod garrulitas admisit silencium
deleat et sic singula contrariis curentur con
traria. De exercicio. iiij.

G Reg. in reg.
apud dominum non gradus
elegancior. si uite melioris actio
comprobatur. ¶ Idem qui eccles
ticis famulantur obsequiis ec
clesia ut possibilitas exigit debent
adipisci subsidia. ¶ Idem iusti
ciam quam mente geritis oportet
coram hominibus luce operum de
monstretis. ¶ Idem in mor.
cum opus crescit premii fiducia
proficit cum non opus corripuit spes a
remuneracione lassescit. ¶ Ite

iste in hac uita uictor labor est qui
se in corpore in ueniant inuenientes
flendo atque corrigendo ad melio
ra producat. ¶ Idem sicut mal
presens securitas labor est. ita
bonis presens labor eternam secu
ritatem parit. ¶ Idem sancti uiri
iuuine exultant cum cognoscunt
que faciant. sed cum faciunt quod cog
nouerunt et si intelligendo con
gaudent muneri largitoris.
merentes tamen considerant debitum
operis. ¶ Io°. sup. ex. actiua
uita est panem esurienti tribuere
uerbum sapiencie nescientem docere
errantem corrigere ad humilita
tis uiam superbientem primum re
uocare. infirmitatis curam gerere et
commissi nobis qualiter subsistere uale
ant dispensare. ¶ Idem consi
derandum nobis est opus uirum quale
sit que cogitatio in opere. que in
tencio in cogitacione. ¶ Idem
quid iam de scriptura sacra di
diceris et quantum primum tacitus
ames in multitudine boni operis
ostendes. ¶ Idem in dyalo. opus
ex dono est. non donum ex opere. quia
omne quippe opus dona preue
niunt quamuis ex subsequenti opere ipsa
eciam dona succrescunt. ¶ Ysi in
synono. precaue ocium non diligas o
cium. non ducas uitam inoccio
fatiga corpus laboribus exerce opus

cunctis studium. Idem grauius
libido urit quos ociosum inuenerit.
cedat autem libido rebus cedet operi ce
det industrie et labori. Idem de
su-bo. nichil iuuat quod inter bonum et
malum sensu prudencie discerni
mus nisi opere aut male cogitata
caueamus. aut bona inchoata fa
ciamus. Idem dei seruum sine in
tmissione legere orare et operari o
portet. ne forte mentem ocio dedi
tam spiritus fornicacionis subripiat.
cedit enim labori uoluptatis ani
mum aut uacantem ocio preoccupat.
Jo. cr. sup. math. qui habent spiritum dei
non sunt contenti sedere ociosi sed ipse spiritus
qui est in eis urget eos aliquid bo
num apprehendere. Idem de con
punctione. merces maior est au
gentur quam non spe mercedis operaris
si studio placendi. Aug. inser.
noli esse piger in opere cum mercedem
desideras. sed quod et tu ipse mercenari
um conduxisses non ante mercedem
numerares quam in opere exerceres.
Idem de bap. paru. ppp. h de pa
dyso emissus adam contra eden ha
bitauit. i. contra sedem deliciarum ut
significaret quod in laboribus qui sunt
delicijs contrarij erudienda est caro
peccati. Idem de opere monach.
nullo modo decet ut in ea uita ubi
senatores fiunt laboriosi ibi fiant
opifices ociosi et quo uenerunt re

lictis delicijs que fuerunt predio
rum ibi fiant rustici delicati. Idem
in glo. sup. ch. v. qui ad pedes suum
inclinatur in corde uel exercitatur
uel si iam inerat confirmatur
humilitatis affectus. Idem uis
desidiorum. infra in cap. de desiderio.
Gregorius de consideracione. si labor ter
rest meretur inutet. unusquisque
enim secundum suum laborem mercedem acci
piet. Idem in epistola. non ex fo
lijs non ex floribus. sed ex fructu ar
bor bona mala ve cognoscitur
denique a fructibus eorum cognoscetis
eos. opera ergo et non uerba discernunt
inter filios dei et filios diffidencie.
Idem de amore dei quamuis ad
huc non uideat oculis non cesset opa
ri manus ut qui perfice uult in
magno fidelis sit in minimo et
in eo quod ex conditoris largitate
iam prerogatum habet inus preratis offi
cium exhilarat bone uoluntatis
Idem miserere anime supra
libro. ij. de contricione. haymo o
pa et labores sup. lib. ij. de paciencia.
Seneca in epistola. satis multo tem
pore sparsim incipiamus uasa in
senectute diligere colligere infirmo
ui nimium moriamur importuni.

Greg. De innocencia. v.
In mor. plerumque res que
licet innocenti mente conspicitur
sine ipso conspectu animum corripiet

gladio confoditur. uo cum dd uxe
coniugem ideo studiose respexit
quia concupiuerat ß potius ido
concupiuit quia incaute respexit.
¶ Idem in l simplici corde felici⁹
quo innocentia erga alios
exhibet nich est quod pati ab aliis
formidet. ¶ Idem illud faciet
humana derisio deo primum quod
abluuiatus puritatibus uite i no
centia seruat alienum. ¶ Ite
si mentis innocentia custodit
et si qua foris infirma sunt quasi
roborantur. ¶ Idem in mor.
sicut multorum iam experimento
didicimus in dampno expenditur
quicquid cum pecco congregatur.
si igitur multis in iuste pre
simmo ope stude de in iustitia
nich hre mittens etenim rebus.
sp causa dampni est origo pecci
¶ Idem nos metipsos ita ante
conspectum omnipotentis dni in do
nis opibus deletis exhibe ut in
ueniri in nra actione nequat
quod idem iudice deo puniti ul ho
insidiante ualeat accusari.
¶ Idem in pastor. fit plerumque ut gra
tiosior amore ardens uita post
culpam quam securitate torpens in
nocentia. ¶ Ambr. de off. h est
innocentem esse ignorare quod no
ceat et si circumscribit ab aliquo
de omnibus tamen bn iudicat qui fide

esse in omnibus arbitratur. ¶ Idem
beatam uitam efficiunt tranquilli
tas conscientie et securitas innocentie.
¶ Idem de pnia. facilius inueni
qui innocentiam seruauerint quam
qui congrue egerint penitentiam ¶ Jo.
in epla. malitia odium atque in ui
diam que uel maxima ul sola se
mina sunt nocendi xpiana asse anima
appellat. neque manu tamen aut lingua
sed corde quoque custodiat innocen
tiam ¶ Idem cum demum letaro
de innocentie conscientia si tamen potes
ad iuuare no desistas. ¶ Jo. cr.
ins. gaude in innocentia et exulta.
gaude inquam quod ubique illesa et ubique
illesa secura. si temptaris probaris
sed humiliaris eligis. si pugnas
uincis. si occideris coronaris.
¶ Au. sup ps. c. duobus modis nocet
homo si facit miserum si desit mi
sero in nocens no est qui nec sibi
nec aliis nocet. ¶ Idem de ci. dei.
absit a mente xpiana que in deo
suo spe posita eius adiutorio in
nititur ut mens talis quibuslibet
carnis uoluptatibus ad assensum
turpitudinis cedat quod sit illa sine
pudicitia ul inobedientia que
in membris habitat pt nre uolunta
tis legem q. sua lege mouetur
quanto mag absque culpa est in corpore
no consentientis si absque culpa
est in corpore dormientis ¶ Ite

ptinet ad innocentis officiū nō
solū nemini malū inferre · uiā q̄
cohiīt aptō ul' punire ptīn ut a¹
ipe qui plectit̄ corrigatur exprime
to aut alij terreantur exemplo·
Idem sicut nō est sufficiens supra
de remissione. Idem ibidē mag̃
innocentes. Idem de uita xa
na · nich pro dignius · nich cari⁹
ee pōt q̄ ut innocencia tota ob
seruacōne teneatur · licet · n · q̄s
in alijs opib; deuotus appareat si
illa nō hūit sibi frustra blandit̄.
Cassiod' · in libro de aīa · uix fir
us purus innocens omēs lau
dat se semp accusat ut cōplaceat
uniūsis sibi soli displicet. Ber.
de consid' · nō eris innocens si a¹
punias cū cui fortasse parcendū
ēēt · aut parcas ei qui fuerat pu
niendus. Ansel · de similitu ·
si hinc pcī pudorē ⁊ illinc cnerē
inferni horrorē ⁊ necio vni cor
haterem in ingi · prius in infer
nū me inmgerē qm̄ pcīm īme
immitterē · mallem enī pur⁹
aptō ⁊ innocēs gehennā intrare
q̄ sorde pollutus celor regna te
nere cū oster solos malos in i
ferno torqri ⁊ solos bonos inte
lesta bītudine fouī. De excusa
Gre⁹ · in mor. cōne · vi
Justus ⁊ si quid nūq̄ de
linquendo loquit̄ dignū nō est
ut ab iniustis ⁊ prave uiuētib;
iudicetur. Idem ai quosdā · s.
le · i · de paupib; Au⁹ · in epla.
discamus in similitudine opm
discernē aiōs operanciū ne clau
sis oclis calūpnietur ut beniuo
los p nocentib; accusem⁹. Idē
in sermone dei in monte ea sca
que dubiū est quomō fiant in
meliorē ptem inptemur. Idē
nō reprehendamus ea que nes
cim⁹ quo aīo fiant · nec ita re
phendam⁹ que manifesta sūt
ut desperemus sanitatē. Ber.
sup · ca. caue aliene q̄usacionis
ēē aut curiosus explorator aut
temerarius iudex ⁊ si pperam
actū quid dephendas · nec sic
iudices primū · mag̃ a' excusa
intencionē si op⁹ nō potes · puta
ignoranciā · puta sbrepcōnem
puta casū · q' si omnē oīo dis
simulacōnē rei certitudo recusat
suade michi⁹ ipe ⁊ dicito apud
te ipm uehemēs fuit tempta
cio quid de me illa fecisset si ac
cepisset in me similē ptatem.
Idem sic is qui de claustro ē
eū qui usatur in pplo inaudiū
minus discrete sese agē dep
hendat · v̄ · g̃ · in uito · inato ·
incompitus in risu · inira · in
iudicio nō id iudicandū cō
festim psiliat · s; meminit scpt̄

melior est iniquitas uiri quam mu
lier bn̄ faciens. na tu quidē in
tui custodia uigilās bn̄ facis
s; qui iuuat multos ⁊ melius
facit ⁊ uirilius q̄ si implē nō suf
ficit absq; aliqua iniquitate. i.
absq; quadam mesllitate uite ⁊
conuersacōnis sine memento q̄ ca
ritas operit multitudinē pccōr.
¶ Sen. in epla. sapiens nō uer
tit omia imperius nich querit
cui imputet casū ⁊ pcca hominū
ad fortunā potius refert nō ca
lūpniatur nec ūba nec uultus
quicq; accidit benigne inꝑpta
do leuat. ¶ Item semꝑ quicq;
dubiū est hūanitas inclinat
in melius. De discussione. vij.

G
reg. in mor.
Iusti uiri cū districtōne
uenturi iudicis contemplant
pcca sua ad memoriā reducunt
deflent que comiserūt distric
te se iudicāt ne iudicent ¶ Jo
dūm tanto quisquis securius
expectat quanto cotidie uitam suā
suspectus examinat. ¶ Item
electi intra sinū cordis adūsus
se quicq; se impugnat eruiat
ibi aū oclos suos omē q̄ defle
ant coaduant ibi quicq; pcca
districti iudicis discerni possit
inueniuntur ibi tot patiuntur
supplicia quos pati timēt nec
te est in hoc iudicio mente conspecto
omne ministeriū q̄ punire reos su
os plenius debeat. nā conscia ac
cusat. rō iudicat. timor ligat.
dolor excruciat. ¶ Item qui se
metipm prius nō iudicat quid
in alio recte iudicet ignorat.
¶ Jo. os. in sino. quī accubius
sup stratū tuū ⁊ neminē infes
tum paciens anq; ueniat tibi
sompnus pfer in mediū coricem
consciam tuam ⁊ reminiscē
pcca tua si quid in ūbo ul' in fac
to ul' incogitacōne peccasti.
¶ Au. de uera religione. spiritual'
homo omia iudicat quī sup oīa
est quī cū deo est cū illo est aut qui
purissime intelligit ⁊ tota cari
tate q̄ intelligit diligit. ¶ Itē
nō facile. supra lib. i. de iudicib;.
¶ Item de vb. d. mich est q̄ sic
quisq; cogitare debeat n̄ ut in se
metipm oclos couertat se discat
se discuciat. se inspiciat. se q̄rat
⁊ se inueniat ⁊ q̄ displicet ne
tet ⁊ q̄ placet optet ⁊ plantet.
¶ Ber. sup. cc. spual' hō omia
diiudicat ⁊ ipse a nemine iudi
catur. iudicabo p inde mala iu
dicabo ⁊ bona mala melioribus
curabo corrigē actib; diluere.
lacrimis punire ieiunijs ce
tisq; sciis laborib; discipline in
bonis deinc hūilit' sentiā ⁊ iuxta

preceptum dñi seruum me mutalẽ
reputasto. ¶ Idem babilonior:
manifesta sunt peccata precedencia ad
iudiciū et nō egent scrutinio sz
supplicio mea aūt qui uideor mo
nach⁹ et reclinuta pcca certe occl
ta sē noïe et hitu monachali ad
umbrata. et idcirco nccē erit sb
tili ea inuestigari discussione.
multa sup. li. ii. de prudencia et
de intelligencia ¶ Sen. in ep.
q hoies de alijs libentissime fa
ciunt de te apud te male existi
ma assuesces et dicẽ vim et au
dire. ¶ Item clamo me cū tē
numera annos tuos. et pude
bit eadē uelle q uolueras puer
eadē parare. hz te iuxta ē circa
mortis diem presta. moriant
ante te uicia. De mortificacione. viij.

Gregor. in mor.
O tanto mens ad supna
appetenda cōponitur quāto ab
illicitis artius corpus edoma
tur. ¶ Idem in omel. ṅ quisq
ad eum ipō deficiat ad eū qui su
pra ipm est nō appinquat. nec
ualet apphendē q supra ipm ē
qui nescit mactare q est. ¶ Aug.
in regl. carnē nram domate ie
iunijs et abstinencia esce et po
tus q ualitudo pmittit. qn
aūt aliquis nō pōt ieiuna
re nō tamē extra horam pra
dij aliq alimētor sumat ṅ cū eg
tat. ¶ Idem de iudicijs. facili⁹
concupia refrenatur que nulla
expectacōne succeditur. ¶ Ite
de singl. cleri. amputenda sūt
omīa uob quecūq ignisi fomi
tis sulphurantib; flamis stātes
fornax ebulliencis carnis ex ex
tuat ne ul tenuis quod scintil
la suata maiora conflet incen
dia. ¶ Ysi. de sū. bo. mori optet
hominem in carne mūdo ne
moriatur in aīa xpo. nā tūc
quisq uiuē dr si scdm secl'm ;
moreē in solo dō uiuē delectet.
¶ Cassiod. de aīa ne carni q
hic supata nō fuit nā que in
hac cōuersacone uīcatur illic sn
dubio coronabit. ¶ Sen. in ep'la.
duri⁹ tractanda quod est corp⁹
ne rebellet ne molestat sic
tn̄ ut suire deficiat sufficiat
qr ad suiendū spui datū est
nec sic hndū est tamq ppi illd
uiuam⁹ s; tamq sine quo ui
uē nō possum⁹. ¶ Sen. in ep.
veras me celo mĩ ee. i. uites
me uiuē capite de nullo ma
ior sū ad maiora genitus q
ut mancipiū sim mei corpis
q quidē nō aliē aspicio q uin
culū alicp libtati mee circūdat.
¶ Item cōtemptus sui corpis
certe libtas est. ¶ Ite hoēsū

ci uile est nimis car est agatur
eius diligentissime cura ita tn̄
ut cū exiget rō cū dignitas tn̄
fides mittend' sit ingnes. ¶ Ite
hanc sanā ac salubrē formā in
te tenere ut cepi tīn indulge
atis qn̄tū bone ualitudini sat
est diuī' etiam tractand' ē ne
aīo male pareat. De disciplina . v.

G reg . in reg .
cū sit ꝑpetuū discipline ab
illicitis ꝑhibe' ⁊ excessus culpas
salubriter resecare studiose eius
suanda censura ē. nam si neg
ligitur cuncta in cōfusione ceue
niunt dū alē destruit quicq'd
eam custodiendo alē edificat.
¶ Idem sic nos . s̄ . li . i . de pla
tis bonis. ¶ Idem in mor . sci
uiri cū hi mūdi ꝑtate fulciūt
tanto sb maiori mentis discipli
na se redigunt q̄nto sibi ꝑ in
paciam potestatis suaderi illi
cita . q . licencius sit . ut . ¶ Ite
solus in illicitis nō cadit . qui
se aliqn̄ ⁊ alicitis caute restri
git . ¶ Idem in rectioni aīe
si exterior euagatio claudit' inti
or secessus aptur . nam q̄ ext
se spargi ꝑ disciplinā mens
nō pōt eo sup se intende' ꝑ ꝑ
fectū pōt qr ⁊ in altū crescere
arbor cogitur que ꝑ ramos dis
tendi ꝑhibetur. ¶ Idem mēs

mutabilitatis sue ꝑnde' ad aliud
semꝑ impellitur q̄ est ⁊ nisi sta
tu suo arcta custodie disciplina
teneatur semꝑ in teriora dilabit'.
¶ Idem sci uiri cū sup̄ . lib . q̄ . de
ɔtinencia iusus. ¶ Idem cū apd'
dnm obligaciores sim' q̄nto a
pud hoies multo peccamus. dis
ciplina a' nr̄a sbditos diuino iu
dicio tanto libiores reddit q̄to
hic hoꝝ culpas sine vindicta nō
deserit. ¶ Idem pr̄a que ferri
. s̄ . li . q̄ . de vij . donis. ¶ Amb'.
in epl'a . nō natura sum' facti . s;
insipiencias nec manu mictio li
bium s; disciplina. ¶ Idem si q̄is
uiam sapie' ⁊ discipline colere
deū atq; ei sbditū eē sapiā est.
abstinē' a' a pcc̄o disciplina est.
¶ Idem de indiuitate ꝑ iustitu
cōmis est disciplina culpā au
terre ⁊ sb'a uirtutē infundere.
¶ Cyprianus de xij . abusi
uis disciplina est ordinata moꝝ
correctio ⁊ maioꝝ p̄cedenciū re
gularis obseruatio. ¶ B . mep
o q̄ compositū reddit omnē i
puellaris cois statū nec nō mē
tis hitū disciplina ceruicē sb
mittit . deponit supcilia ɔpon'
uultū ligat oculos,
cohibet modatur linguā gulā
frenat . iram secat . format in
cessū talib; decet pudiciac !

uestem distinguit margaritis.
¶ Item non ex. s. li. ij. de penitencia.
Gregorius. De [...] crucis spiritualis. x.
Cum duobus modis crux actualiter
dicitur, et duobus modis crucem domini baiu-
lamus cum per abstinentiam carnem
afflig[im]us aut per compassionem proximi
necessitatem illius putamus nostram.
¶ Item in mor. quod paulus nec
mundi gloriam querebat nec a
mundi gloria ipse querebatur et
sibi mundo et mundum sibi crucifixum
esse gloriatur. ¶ Item cum mares
et concupiscentias carnem crucifigi-
mus si sic gulam restringimus
ut iam de mundi gloria nil queramus
non qui corpus macerat sed ho-
noribus anhelat crucem carni in-
tulit. sed mundo per concupiscentiam peri-
mittit. ¶ Aug. in glo. super ad gal. v. sunt
alii qui Christi sunt congruit ut me-
deo [...] ut qui deum crucifixum
passionem celebramus reprimendarum
carnalium uoluptatum crucem
nobis faciamus. ¶ Item in eodem.
tota uita christiani hominis si secundum
euangelium uiuat crux atque mar-
tirium est. ¶ Ieronimus. licet sparto
tunc. super li. iij. de propinquitate.
¶ Ambrosius super lu. non amanti di-
uicias non amanti honores. non
amanti que sua sunt, sed que ihesu
Christi non amanti que uidentur
sed que non uidentur. non cupido

uite. sed ei qui festinat dissolui
et cum Christo esse crucifixus est. Modus
hic est eum crucem tollere et sequi Christum
ut et nos commoriamur et consepe-
liamur cum eo. ¶ Ysi. de sum. bo. qui
crucem portat debet et mundo mo-
ri. nam ferre crucem mortificare se
ipsum est. ferre et non mori simula-
cio ypocritarum est. ¶ Cris. de flori-
bus. nulla res. michi formidolosius
homini quam crucem pati. sed [...] timent
homines crucem quam latrones sunt. si latro-
nes non essent crucem non time-
rent. ¶ Item circuiui possum domine
celum et terram mare et aridam
et nusquam te inueniam nisi in
cruce ibi dormis ibi pascis ibi
cubas in meridie crux enim tua
fides est cuius latitudo caritas.
longitudo longanimitas alti-
tudo spes profundum timor. in hac
cruce te inuenit quicumque te in-
uenit. in hac cruce anima sui
perditur aterna et dulcia po-
ma de ligno uite decerpit. ¶ Item
in apoc. ve portantibus crucem
non sicut saluator suam sed sicut ille
cyreneus alienam. de cytharedis
cytharizantibus non ut illi de apo-
calipsi in cytharis suis sed uere
ut ypocrite in alienis. ¶ Item
ve semel et ve iterum pauperibus su-
perbis. ve magis semel et ve iterum
portantibus crucem Christi et non sequentibus

xpistum. quia minus cum passionibus
participantur humilitatem sectari
negligunt duplici quippe contri
tione conterentur qui hi sunt
cum his pro temporali gloria se affligunt
& in futuro pro tua superbia ad
eterna supplicia protrahentur.
¶ Idem in sermo. venimus au
diatis fratres non carnem & sanguinem
non spiritum quam lux descensum accu
ce suadente persistans manere
moriam aliorum manibus non ma
leuitate. De certamine. xi.

Gregorius in dyal. Sine
labore certamine non est
palma victorie. ¶ Idem non
numquam dominus eis & quibus magna
dona tribuit parua quedam rep
hensibilia relinquid ut semper
habeant contra que bella gerant
& de victis magnis hostibus men
tem non erigant quam eos adhuc
adversarii & minimi fatigant ¶ Id'
nos qui viam .i. de rel. ¶ Idem
in mor. semper est ad certamen
adversarii erigendus animus sed
contra occultas insidias cautela
prudenda. ¶ Idem sup eo quod per
infirmitatis verecundiam plus
quam gravioris est certaminis com
missa peccata prodere quam non ad mis
sa vitare & numquam malum
quo ius robustius videtur tum
humilius proditur. ¶ Idem la

bor protrahitur pugne ut crescat
corona victorie. ¶ Idem in mor. c.
sup li. ii. de clemencia. ¶ Idem in
iniquitate concepti & in delicto
editi per insitetur repugnacionis moles
tiam pugnam nobiscum huc deferi
mus quam cum labore vincamus ¶ Idem
exercitatur hostis impugnatione
certaminis cum ius amiserit p
iuste dominationis ¶ Aug'. in epla.
non debet cum pharisaeo inf. tangi q'
vult post plurium coronari vires illo
sub ministrare certantibus qui p
parat ineffabilia dona victori
bus. ¶ Idem contra faustum gentilium
li. xi. iii. de consuetud. ¶ Idem
de v. d'. ecce baptizati sunt omnes
iustificati sunt apostolus restat tum
lucta cum carne cum mundo cum dyab.
absolo qui ac luctatur aliquando ferit
aliquando percutitur aliquando vincit. ali
quando vincitur. ¶ Io. cr. de conpunc.
nunc agonis tempus in quo astrip
ti videmur pro risu penam habet. lau
dem non fletum & perturbationibus
salutem confert. ¶ Idem sup mt.
incipe resistere desideriis tuis &
tunc intelliges quam fortes sunt
sunt desidior malorum qui te possid.
hoc est pugna periculosa & hec est
gloriosa victoria qui poterit o
dire quod amat & amare quod odit.
¶ Calixtus sup luc. corona posita
secunda certamina sed nemo pt

uincet nisi ante certauit ipi⁹ q̄ eo
rone maior est fructus ubi ma
ior est labor. ¶ Leo pp̄. in s̄mo.
cui sibi factura est aīa ut palmā
labor q̄ s̄ s̄trahi multas inimicas
aduisantibȝ sentit cui̅bȝ ꝯtendat
ergo. ¶ ys. de sū. bo. nequaq̄ in
senectute continētes uocandi st̄
qui in iuuentute luxuriose uixe
runt tales nō hn̄t p̄miū q̄ la
boris certamē nō hn̄t eos enī ex
pectat gl̄a in quibȝ fuīt laborio
sa certamina. ¶ Jo⁹. in ep̄la. q̄s
sōr sū certamine coronatus est
solus in deliciis salomon fuit
⁊ forsitan ideo corruit. ¶ Gͦ.
sup. ez̄. q̄ licet in hoc corpore ma
nens p̄fectis erras si iuīas pu
tas emortua ⁊ nō mag̃ suppssa
relis nolis intra fines tuos h̄i
tat iebuseus subiugari pōt nō
exterminari. ¶ Jtem solet int̃
p̄mocedia. ꝯ̄. li. i. de incipientibȝ.

G reg. De hūilitate. xij.

O in mor. magna q̄
agim⁹. q. minima dicim⁹ cū for
ciorꝫ exempla pensam⁹. ſȝ tūc
apud deū crescit p̄uiūū cū a
pud nos metip̄os ꝑ hūilitatē
decrescit. ¶ Jtem q̄ p̄ma stul
ticia angeli elacio cordis fuit
ut a sapiencia efficit̃ hōis hū
litas sue estimacōnis quam
quisq̄s uł magna sapiēdo desīt.

eo ip̄o uehementē magna despiat
quo se ip̄m nesciat. ¶ Jdem electi
ne in uite curuentur in morte
sponte curuantur in humilitate.
¶ Jdem sup ezo. ad hoc nob̄ cūc
ta de mitis n̄ris incerta st̄ ut
unam certam grām teneam⁹
humilitatē. ¶ Jdem in om̄. in
tanda actō cū elacione nō ele
uat ſȝ grauat. qui enī sine hū
litate uirtutes congregat in uen
to puluerem portat. ⁊ unde aliq̄
ferre cernitur inde interius decat̃.
¶ Jtem in dyalo. mens que di
uo sp̄ū impleatur hȝ euidentissime
signa sua uirtutes ⁊ hūilitatē
que si utraq̄ in una mente p̄fectē
ꝯueniūt liquet q̄ de presencia
sū sp̄c testimoniū fuerūt. ¶ Jtē
qual̄ quisq̄. i. de lectas. ¶ Jtē
in reg. nō grāde est hȝo nos eē
hūiles a quibȝ honoram̄ q̄ ⁊
h̄ seculares quibȝ faciūt ſȝ illis
maxime eē humiles debemus
a quibȝ aliqua patimur. p̄. in
de humilitatem meā de inimi
cis meis. ¶ Jtem ab omibȝ cor
ripi ab omībȝ emēdari paratus
sis ⁊ solū m̄ amicū estimo p
cu⁹ linguam ante apcōnē
distructi iudicis mee maculas
mentis tergo. ¶ Jdem uolo
dū in hac carne sū aliq̄ si me
dixisse contigit ea facile hōibȝ

in nocesti. ¶ Idem omnes fres
simus imperatoris potestate coditi
et sanguine redempti et ideo
fres nros quoslibz pauperes et ab
iectos in nullo despicere debem9.
189 ¶ Jo. in or. sup psa. no statim i
multitudinis acquiescam9 iudi
cio. s; electi in principatu nouim9
mensuram nram et humiliem9
sb potenti manu dei. qr dns su
pbis resistit humilib; dat gram.
¶ Aug. de uirginitate. humilit
ad humilem uenite si amatis et
ne discedatis ab illo ne cadatis
qui eni timet ab illo discede ro
gat et dicit no ueniat m pes su
pbie. ¶ Idem pgite uiam pe
de humilitatis ipse exaltat humilit
sequetes quē descende no pigri
it adiacentes. ¶ Idem existi
mate aliquos in occulto superiores
quib; estis in manifesto meli
ores. ¶ Idem de. c. d. qui ua
pietate in dm quē diligit spe
rat et credit plus intendit i
ea in quib; sibi displicet qm in
ea si qua nulla sūt que no ta
ipi qm imitati placent neqz id
tribuit eu iam place posset n
eius nime cui metuit displice
de hijs sanatis gras agens de
illis sanadis preces fundens.
¶ Idem de conflictu. xpc humi
liauit se usqz in feris obediens

usqz ad mortem. morte aut crucis.
Si igit tanta humilitate se depri
mit diuina maiestas supbire in
aliquo audet aut debet humana
infirmitas. ¶ Idem in epla.
absit ut no cu gratiaz actione lu
cris meis deputem. si fuo te
docente instructus aut emenda
te correctus. ¶ Idem quisquis
legit h supra li. u. de intellige
cia. ¶ Idem de trin. magis
optabo a quolz reprehendi qm su
ab errante siue ab adulante i
laudari. ¶ Jer. de su. do. supflua
est humilitas eoz qui se gessisse
accusant qz no ad miserunt q
no sine arrogancia bona fca sua
pnunciant pcul dubio nequaqm
pcant. ¶ Idem in psno. desce
de ut ascendas humiliare ut ex
alteris ne exaltatus humilieris
qui eni extollit humiliat qui
exaltat deicitur qui eleuatur
psternitur qui inflatur alli
ditur. ¶ Idem esto puus in
oculis tuis ut sis magnus in
oculis dei. tanto eni eris apd
dm preciosior quanto fuis ante
oculos tuos despectior. ¶ Jo. cr.
in epla. humilitas no tm illa i
laudatur que de gloria pcedens ue
nit. s; illa que exuitur descendit
deo cara est. et quia inca redet
dt dns ideo omib; dicatur.

Item sup. m. humil' ancilla
capitur passione. non ira hunc mo
lestare pot non glie cupido non emu
latio non zelotipia. Item de
spu. hoc uere magnu et mira
bile est quia is qui uere magn'
est nichil de se magni sentit aut
loquitur. sed omniu se [illegible] ultimu
iudicat et salute de sola mia.
Cassiod. ecclia. ad te dne
sce nemo se erigendo puenit.
sed pocius humiliatus ascendit cu
altissimus sis pronior redderis
supplicatone curuatis. Ber.
sup. ca. oportet humilit' sentire de
se uirtutem ad alciora ne du sup
se attollitur cadat. Item in
anima non est plane timenda
qualib; humiliatio horrenda ac
minus que pauenda uel minime
tenenda presumpta erectio quam ob
rem nolite homo comparare ma
iorib; noli minorib; noli aliqb;
noli uni. Item appte de hu
militate laudem humilitatis non
est uirtus sed subu'sio verus humilis
uilis uult reputari non humilis
pdicari gaudet contemptu sui
hoc solo plane supbus quia laudes co
tempnit. Item in epla ut cas
titas sine caritas decus humilitas
meretur. quia humilib; deus dat gram
sicut acceptas quia non requiescit
spc sci sup quietu et humile. sanctas

consummat. nam uirtus in infirmi
tate hoc est in humilitate pficitur in
inimicam omnis gratie omnisque in
iqui principem [illegible] debellat superbiam.
Item humiliatio uia est ad humi
litatem sicut pacia ad pacem sicut
lectio ad sciam. si uirtute appetis
humilitatis uiam non refugias hu
miliacionis. nam si non pateris hu
miliari non potis ad humilitatem
prouehi. Item nescio quo
pacto familiarius semp humilita
ti ppinquare solet diuinitas. de
niq; ipsa se induit ut apparet
hoib; seruam formam habituque gesta
uit humilem ipsius nob commen
dans uirtutis excellenciam quam ipsa
li sui noluit honorare presencia.
Item sapientis est consiliu
quanto magnus es humilia te in
omnib; sapie non preceptu qui ma
ior est vrm fiat sicut minor.
Item de xij grad. humilitatis tal'
pot esse diffinicio. humilitas est uirt'
qua homo uera cognitione sui
ipse sibi uilescit. Item humili
tatis primus gradus est corde
et corpore semp humilitatem osten
dere defixis in terram aspectib;.
Sedus ut pauca et racionabilia
uba loquatur non clamosa in
uoce. Tercius ut non facilis
aut promptus in risu. etc. ta
citurnitas usq; ad interrogatore.

r

¶ v. tenere quod quis habet monasterii
regula. ¶ vi. credere et pronunciare se
omnibus viliorem. ¶ vii. ad omnia
indignum et inutilem se confiteri
et credere. ¶ viii. confessio peccatorum.
¶ ix. per obedienciam in duris et as-
peris pacienciam amplecti. ¶ x. ut
omni obediencia subdat se maiori.
¶ xi. ut voluntatem propriam non de-
lectetur implere. ¶ xii. ut deum
timeat et memor sit omnium que
precepit. ¶ Ansel. de similitud.
primus gradus humilitatis est quod
cognoscere contemptibilem se esse et quia
sunt quidam qui contemptibiles se esse
cognoscunt. sed inde non dolent. secundus
est dolere contemptibilem se esse. quia non
sunt alii qui se contemptibiles do-
lent sed confiteri nolunt. ¶ 3us. est
confiteri se contemptibilem esse. at
non quia rursus sunt alii qui se con-
temptibiles confitentur. sed nolunt
ut ita credatur. quartus est per-
suadere contemptibilem se esse sed quia
quidam contemptibiles quidem nolunt
credi. sed hoc sibi nolunt dici. quintus
est pacienter pati ut contemptibilis
dicatur. sed quia quidam paciuntur
ut contemptibiles dicantur sed tamen
pati nolunt ut contemptibiliter
tractentur. Sextus est pati
ut contemptibiliter tractetur. sed quia et
hoc quidam inviti paciuntur. Septimus
est amare ut contemptibiliter trac-
tentur ubi postquam quis ascendit
clara est in luce. i. in perfecta sui cog-
nicione. ¶ Item altius invenitur
s. de ascensione. glo. capitulo iii. perfec-
ta humilitas habet tres gradus. primus
est subdere se maiori et non preferre
se equali hic vocatur sufficiens
quia sufficit aliquem sic humiliari
et iste gradus omni iusto est necessarius. secundus
gradus est subdere se equali nec
preferre se minori hic dicitur habundans.
tercius est ab esse minori in quo est
omnis iusticia. De simplicitate. xiii.

Greg. in omel.

Si abiecto vilis indumenti
virtus non esset euangelista vigilanter
de iohanne non diceret erat indutus pi-
lis camelorum. ¶ Aug. in regula. non
sit notabilis habitus vester. nec affec-
teris vestibus placere sed moribus.
¶ Idem in incessu supra lib. ii. de
modestia. ¶ Item sup. capitulo. resis-
tit deus superbis et obscuratis et
pannosis humilibus dat graciam.
¶ Idem in epistola vetus ornatus
maxime christianorum et christianarum
non tamen fucus mendatior. verum ne au-
ri quidem vestisque pompa sed mo-
res qui boni sunt. ¶ Idem auri
circumposicio et intexio crinium
et cetera hii que vel ad inanem
pompam vel ad illecebrem forme
adhiberi solet nimio reprehensa sed
sed est quidem pro modulo prudencie habet

matrinar cu in duali ueste distinct⁹
qui pręt fidelib; giugatis salua re
ligionis obseruantia conuenire ꝛ
q. quid enim est obsurdius quam
mulierem de humili ueste uiro phi
leate superbire cui te potius expe
diret obtemperare candidis moni
b; quam nigellis uestib; repugnare.
¶ Idem de uiduitate· interiore pul
chritudine xp̄o placere hanc pul
chritudinem studiosa cura ꝛ solli
cita cogitatione ~~composita~~ co
~~posita~~ componite nō amat il
le fallaciar fucos uis uitas de
lectatur ꝛ ille siq legisti agnos
cas uitas uocatur. ¶ Ambro⁹.
de off. nō sit affectatus decor cor
poris s; naturalis ·s; simplex
neglectus magis quam expetitus
nō preciosis ꝛ albentib; ad iutus
uestimentis s; cōmunib; ut ho
nestati ul' utilitati nichil desit
nichil accedat nitori ¶ Idem
in glo. i. thi. v. que uult audi
ri inclinare se debet amota pompa
ut misericordiam dn̄i prouocet· habit⁹
enim superb; nec impetrat nec rec
ta de se credi facit. ¶ Jo. cr. su
m̄. omne uestimentum ad tres p
tinet causas aut ad speciem uisi
onis aut ad delectacionem corpo
ris aut ad tegumentum nuditatis
ad speciem uisionis habere uestimentu
sanctis dei nō conuenit similiter ad
delectamentum corporis deo seruienti
b; nō est aptum s; quod tm̄ ad tegu
mentum nuditatis. ¶ Jo⁹ in ep.
sordes uestium candide mentis in
dicia sunt uel tunica contemptum
seculi prebet ita dum taxat ut anim⁹
nō tumeat ne habeat habitus ser
moq; dissentiat. ¶ Gr. in epla
paupior cultus malus frenat
cupiditatem in aliis circa amorem
paupertatis afficit conscientiam
¶ Item si dederit inquit iacob mi
dn̄s panem ad manducandum
ꝛ uestimentum quo operiar· sic et
ꝛ nos contenti sim⁹ uestimentis
quib; operiamur nō quib; lasci
uiamus. nō quib; superbiam⁹.
nō quib; mulierculis similari
ul' placere studeamus. ¶ Idem
sup. ec. simplicitas candide est p
banius acontrario nam dupli
tas parum dici macula est.

G reg. De uerecundia. xiiij.

G in mor. septe cunos
asci desidie exercitacione torpes
cere superna pietas cernit exem
pla se sequencium uiris obtutib;
obicit ut mens p ocium remissa
quo malus uigilancia preced⁹
considat eo se in se pigridinem
torporis erubescat ¶ Idem nō
numquam quidem uidet similo exanicea
acta acrius debilitate roborari
eosq; ad custodienda mandata

7 futuror trahit desidiũ 7 impel
lit memoria preritor ut hinc
ad uentura amor procet illius
de p̃titis uerecundia instiget. ¶ Id
bom eo magis ignescũt ad desi
diũ requirende pietatis dei q°
mag̃ erubescũt memoria iniq̃
tatis sue. ¶ Idem facile culpa
corrigitur que 7 erubesciẗ. ¶ Ide
amictos initia ad p̃ma ptrahũt
s; tñ quidẽ eo ab hijs facilius
recedunt quo se in eis deruisse
altius erubescũt. ¶ Idem qui
adhuc actis carnalib; incubat
necẽ est ut instruẽ spũaliter
primor mentes erubescat. ¶ Id
sup ez. erubescẽ malũ sapie ẽ
bonũ uo erubescẽ fatuitatis.
¶ Idem qui erubescat mala
penitendo mala que fecit ad
uite libtatem puenit. ¶ Am
bro. infimo. solet citius meri
indulgentiam qui uerecundius
dep̃catur in omi g° culpa añ
flendũ est q̃ precandũ. ¶ Idẽ
pulchra uirtus supra li°. i. de
iuuenib;. ¶ Idem de off. in
ipõ gnẽ cauendi prima disci
plina uerecũdia est. immo
etiam in omi usu loquendi
ut sensũ quis aut psallẽ aut
canẽ aut postremo loqui in
cipiat ut uerecũda p̃ncipia c
mendent pcessium. ¶ Idẽ 7
in ipõ motu gestu incessu tenẽda
uerecũdia. Habitus enĩ mentis in
corporis statu cernitur. ¶ Ysi. primo
pudore supra li°. ij. de continentia
usus. ¶ Idem quisquis prior
supra lib°. ij. de memoria. ¶ Au.
de uita 7 mo. cle. fateor uob de p
ciosa ueste erubesco q2 nõ decent i
hanc pfessionẽ. ¶ Idem qñ ue
cũdia magna est pena qui eru
bescit p xpõ fit dignus mĩa. vñ
patet q2 qñto plurib; confitebitur
in spe uenie turpitudinẽ criminis
tanto facilius csequetur graciã
remissionis. ¶ Io°. in epla. ornet
nec prudentiã uerecũdia 7 q' p
caput inferius semp fuit cũctas
uite uirtutes pudor supero. ¶ Idẽ
omis pudor. i. de oratione.
¶ Ro. in epla. nec stilus uerecundia
grata est nec humilitas pi' uita
tem laudabil'. ¶ Idem sup. cã.
uerecundia spal' gl'a conscia est
fame custos. uite decus uirtutis
sedes uirtutũ primicie nature laus
7 insigne totius honesti. ¶ Idẽ
nolo repente fi' summus paula
tim pfice uolo qñtũ displicet
deo impudentia peccatis tñ. pe
nitentis uerecũdia placet. citius
placas cũ simensuram tuam
suauis 7 alacra te ne questeris
¶ Idem quid amabilius. S. li. i.
de iuuenib;. ¶ Idem humilis.

amb.

c. t. s. li. ij. de saccione. ¶ Item ib.
credo considerantes quanta sustinuit
illa maiestas pro miuilibus servus e
nobestamus non sustinere vel pena pro
nobis. ¶ Glo. apo. iij. melius est
hic erubescere coram paucis quam in
futuro coram omnibus. Glo. est quam
s. li. ij. de saccione. De amicicia. xv.

Gregorius in mor.
Cum quis ex prosperitate dili
gitur. incertum est vtrum naturam pro
speritas an persona diligatur. A
missio autem felicitatis interrogat
vim dilectionis. ¶ Idem qui
ex adversitate proximum despiciat a
perte conuincitur quod hunc in prosperis
non amauit. ¶ Idem in dyal. in
ter amantes se amicos magnum
caritatis familiaritas ausum prebet
¶ Idem ab illo qui summe rectus
est eo ipso iam discrepat quo pru
dentior amiciciam iura infra contor
dat. ¶ Idem in reg. amicorum
amissio ~~noceret~~ nos tanto deberet
tollerabilius contristare quanto
amissuros nos illos conditio
mortalitatis exposcit. ¶ Idem
vbi aliquid secularis auctorita
tis loquar cum amicis omnia trac
tanda sunt. sed prius de ipsis ¶ Id.
nemo potest diligere quos non mult
vidit. ¶ Ysi. ineth. amicus q.
animi vel amicicie custos per de
riuacionem dictus aut pro amic'
ab hamo. i. a cathena caritatis.
¶ Idem de su. bo. non sunt fideles
in amicicia quos munus non gracia
copulat huiusmodi cito deserunt nisi semper
acceperint. dilectio enim que munere
conciliatur eo suspenso dissoluitur
¶ Idem sepe pro honore. sup. libro
. iij. de honore. ¶ Au°. in epla. Au°
nemo potest veraciter amicus esse ho
minis nisi fuit ipsius primitus
veritatis quod si gratis non facit quod nul
lo fieri pacto potest. ¶ Idem de
cathe. cu. nulla est maior ad
amorem inuitatio quam preuenire
amando et nimis durus est a
nimus qui dilectionem si nole
bat impendere noluit rependere
¶ Idem in ser. illam amicicie legem
iustissimam esse arbitror qua pre
scribitur ut non minus ita nec
plus quis amicum quam se ipsum di
ligat. ¶ Idem tanto magis
amo amicos meos quanto ma
gis bonum nutritur anima rationalis et
certe quod desiderant ea bona vera.
¶ Amb. de off. pietatis custos amb°
amicicia est et equalitatis ma
gistra ut superior inferiori se exhibe
at equalem inferior superiori ¶ Idem
amicicia nescit superbiam ¶ Idem
uirtus est amicicia non questus
non pecunia paratur sed gracia nec
licitacione preciorum sed concertacione
beniuolencie. ¶ Jo. c°. de opere. Jo. c°

ubi amicicia pmanet nichil facile
creditur nichil facile recipitur qd
dissidium possit operari. ¶ Jo. in ep.
In amicis non res queritur sz vo
luntas qa alter 7 ab inimicis se
pe prebetur alter sola caritas tri
buit ¶ Item uera illa necessi
tudo est 7 xpi glutino copulata
quam non utilitas rei familiaris non
presencia tantum corporum non subdola 7
palpans adulacio sz dei timor 7 di
uinarum scripturarum studia conciliant
¶ Item in epl. or. sup michi de
licata est amicicia que amicorum
felicitatem 7 diuicias sequitur.
¶ Ber. in epla. hec uera amicicia
non nunquam obiurgacionem adulacio
nem nunquam. ¶ Glo. eccli. vj.
plena 7 perfecta amicicia inter perfec
tos uiros eiusdemque uirtutis perseue
rare potest ad hanc quibusdam gradi
bus peruenitur. ¶ Primus est
mundanorum contemptus. ¶ ij.
ne quis se sapientem 7 consultum
iudicans sibi quam amico credere
malit. ¶ iij. ut omnia que v
tilia 7 necessaria estimat bono ca
ritatis 7 pacis postponat. ¶ iiij.
ut omnia destruat ab ira. ¶ v.
ut iram fratris 7 irracionabilem se
dare cupiat. qa alterius tristicia
preciosa est sicut propria ubi ea
quam iuste est 7 de fratris mente de
pellas. ¶ Postremus gradus

est omnium maior per emptorius ut
de hoc mundo credas te condicione in
gratiarum. ¶ Sen. in epla. qui
utilitatis causa assumptus est tam
diu placebit quamdiu utilis erit hac
te florentes amicorum turba circum
sedat circa eiusdem solitudo est 7
inde amici fugiunt ubi probantur
¶ Item amicum paro ut habeam
pro quo mori possim ut habeam quem
in exilium sequar cuius me morti
7 opponam 7 impendam detrahit
amicicie precium suam qui illam
parat ad bonos casus. ¶ Item
amicos optime res secunde parant
aduerse certissime probant. De con
G fess. cordia. xvi.
Gimnes. quisquis patri
heres esse desiderat filius eius pa
cem custodiendo non renuat. nam
qui locum prebet discordie ipsi per
fecto tanta se minuis ex ordine
esse constituit. ¶ Item pacem
tunc ueraciter tenemus cum suplicium
culpas caritate 7 iusticias simul
insistente persequimur cum eos dilugi
mus 7 eorum uicia odio habemus.
¶ Item maximum bonitatis est
hoc iudicium in unius electione cunc
torum conuenire consensum ¶ Item
laudabile 7 studio religioso conue
niens terrenis gratam deo pacem
preferre compendiis 7 ex rebus tran
sitoriis mansuram caritatis sep

lucra inceari. ¶ Idem in mor.
sicut noxium esse solet siccitas de
sit bonis. ita perniciosum est si non
desit malis. perversos quippe unitas
deterioreat dum concordat et tanto
magis incorrigibiles quanto una
nimes facit. ¶ Idem sup. ex. ita
bona facere opera debemus ut per hoc quod
cum hiis cumquibus vivimus
unanimitatem magistrum recte possi
mus consuamus ¶ Aug. de v.
d. pax est serenitas mentis tran
quillitas animi. simplicitas
cordis. vinculum amoris. con
sortium caritatis. ¶ Idem pax
cunctis est placida non querit a
lienum nichil deputat suum. docet
amare que odiosa non novit
nescit extolli. nescit inflari.
hanc ergo qui accepit teneat qui
perdidit repetat qui amisit requi
rat. quoniam qui mea non fuit in
ventus abdicatur a patre ex hereda
tur a filio inchoamus a spiritu sancto ex
siatur alienus respuit cum mu
nus oblatum qui dare legis con
tempsit bonum. nec poterit ad he
reditatem dum pervenire qui tes
tamentum noluit observare ¶ Id.
de omnibus. testamentum dei est heredi
tas pax est a contendibus consorti
bus possideatur non alligantibus
dividatur. ¶ Idem de quibus
ventis et no. tes. qui pacem sapit

salvatoris. inimiciciam contrahit
mundi non cum discordaverit adversus diabo
lo pacem non habebit cum christo ¶ Ide
de ci. dei. tantum est pacis bonum ut
in rebus terrenis atque mortalibus nichil
gratius soleat audiri. nichil desi
derabilius concupisci. nichil postre
mo possit melius inveniri ¶ Ide
pacem constat bellum esse optabilem
finem. ¶ Jo. cr. de compunc. ubi pax
est ibi omnia perprobabuntur. ubi so
brietas lucet. ubi unanimitas
abstinentia coronatur. ¶ Idem
sup. jo. est et mala concordia et et
bona dissonancia. ¶ Ambro. sup
luc. fuge contentiones. dissensi
ones. strepitus tumultus discor
die ne per portas mortis ingressus
incurras. ¶ Idem si non turpi
us. sup. le. ii. debitudine ¶ Jer.
de sa. bo. pax plebis sanitas gloria
sacerdotis et patrie leticia terror
hostium sive visibilium sive invisi
bilium ¶ Item pax cum bonis et
bellum cum viciis semper habenda est.
mala siquidem hominum impiorum
odio habenda. ¶ Gre. sup. ez. pa
cem habere et vos nolite ledere in
vicem non facto non verbo non signo
qualicumque ne quis forte exacerba
tus per occupatus a pusillanimi
tate spiritus tempestate deum interpel
lare cogatur adversus eos qui
se leserint et contristaverint et pro

rumpe inuerbū graue coniugat. ſi
li; matris mee pugnauerūt cōt me
¶ Idem in ſino. ñ in vnitate op⁹
tuū fecis tō qui vnus est accept⁹
ēe nō potis. ſcriptū quippe est nō
est qui faciat bonū uſque ad vnū
¶ Idem est hō paratus. s. li. ij.
de paciencia. ¶ Idem ſūt ⁊ alij
qui ſi uo uiderint. s. li. ij. de bā
tudine. De renūciatōe. xvij.

G

Greg. in dyal.
despiciendus a nob̄ h̄ mū
dus ſilat q̄ſi blandietur ſi rebꝫ
pſpis de mulcet aīum at poſtq̄
tot flagellis premit tanta adu
ſitate fatigatur tot nob̄ cotidie
dolores ingeminat quid nob̄ ali
ud q̄ ne diligatur clamat.
¶ Idem mor. fructus mūdi
ruina est. ad hoc enī creſcit ut
cadat ad h̄ germinat ut quecumque
germinauerit cladibꝫ conſumat
¶ Idem ſi michi in h̄ mundo a
mando poſſidetis ⁊ poſſidendo
cuncta relinquitis. ¶ Jo. luc
ſparſo crine ſupra de pprietate
te. ¶ Hyr. in ſino. ſemp intima
quiete fruis ſi te aſtrepitu ī re
nar actionū ſubtraxeris. ¶ Idē
nullus ſapiam infra de ſapiā.
¶ Jo. cr. ſup. mt. ſicut difficile ē
arborē iuxta uiam poſitā fruc
tus ſuos ad uſque ad maturita
tem ſeruare ſic difficile est iuxā

fidelem iuxta uſū mūdū uiuentē
.i. in actibꝫ eius iuſticiā in ma
culatā uſque ad finē tenere. rec
te de uia ⁊ plantare in loco ſecre
to ut nec mūdus tecū habeat aliq̄
gnitione nec tu cū mūdo. ¶ Idē
ſup. Jo. qui pecuniā gazophiam de
tulerūt hij maxime ſe qui deum
ut oportet diligunt. ¶ Aug. in ep.
vincula huius mūdi hūt aſpita
tem vēam iocūditatē falſam. cer
tū dolorem. incertam uoluptatē
durū laborem. timidam quietē.
rem plenā miſerie. ſpem beatitudi
nis inanem. ¶ Idem quid pre
acquirē in hoc ſeclo quibꝫ temporale
⁊ tranſitoriū ſiue ſit pecunia ſiu
ſit uoluptas uentris ⁊ gutturis
ſiu ſit honor in laude hūana nō
ne omia fumus ⁊ uentus. nō
ne omia tranſeūt ⁊ currūt ⁊ ue
hijs qui heſerint tranſeuntibꝫ quoniam
ſimul tranſeūt. ¶ Idem uniuers
terrena tranſeūt opulencia tenet
humilitē q̄ ſupbie relinquit.
¶ Idem de pſtia in omnibꝫ dolens
aut ſeclm derelinquat aut ſalu
tem illa que ſine admixtiōne
mali nō ſeē adminiſtrata ut mer
catura ⁊ milicia ⁊ alia que ṅ
tentibꝫ ſūt nociua ut adminiſtra
tiones ſecularium poteſtatū ṅ hijs
utatur ex obediencie licencia.
¶ Idem recedat amor infra. de.

¶ B. inepta .uoci dei tui dulcio
ri sup mel ⁊ fauū si prestas aurē
interiorem fuge curam exteriorem ex
pedito ⁊ uacante intīo sensu di
cas q̄ tu cū samuele loquere dn̄e
quia audit s̄uus tuus. ¶ Idem
si sapis. si hēs cor. si cecū est lumē
oculor̄ tuor̄ desine iam ⁊ ea seq̄
que ⁊ consequi miser̄ est. beatus
qui post illa nō abijt que possessa
honerant amata inquināt amis
sa cruciant. ¶ Idem generositas san
guinis ꝓcitas cōꝛis. forma elegans
iuuentus decor. predia palacia ⁊
mensa supellex insuleq̄ȝ dignita
tū adde ⁊ sapiam mundi. de mūdo
sᵉ h̄ ⁊ mūdus q̄ suū est diligit. s̄ȝ
quousq̄ȝ nō solū eū nō semp̄ ut q̄
nō semp̄ erit uerū nec diu quidē
diu siquidē ista mete mūdus hēe
nō poīt ⁊ quidē ipm̄ inbreui nō
hitur⁹. nā breues dies hominis s̄t.
¶ Idem subito procedenti de umbra
ad solem. de ocio ad laborē graue
cernitur omē q̄ incipitur. s̄ȝ cū ab
hijs dissuescē ⁊ ad illa se paulisp̄
adsuescē cepit usus tollit diffic̄
tatem inuenitq̄ȝ facile eē q̄ diffi
cile actor̄ putauit. ¶ Idem fallere
sili. sup̄ lib̄. infra de studentibȝ.
¶ Idem uigilias times infra de
meditacōne. ¶ Idem de cōceptu
dēe nos reliquimꝰ omīa. bn̄ op
time ⁊ nō ad insipiam ē. nā ⁊

mundꝰ transit ⁊ concupiscencia eiꝰ
⁊ relinquere hoc mag̃ expedit q̄
ab eis relinqui. ¶ Idem sequi fu
mus te immunū quia exultauit
ut gӯ. adcur. uiam. nec currente
sequi poteras honeratus. s̄ȝ nec
mutabis cōmutacio ꝓ eo qui sup̄
omīa est omīa reliquisse omīa
sane dixim̄ nō tm̄ possessiones
s̄ȝ ⁊ cupiditates ⁊ eas maxime.
¶ Idem in sīno. cōuolate adua
bes refugij ubi possitis ⁊ ceptis
agere pn̄iam ⁊ in p̄senti optīne
grām ⁊ futurā gl̄am feliciter p̄s
tolari. nō nos terreret conscīa
p̄tor̄ quia ubi illa h̄undauerīt
sup̄ habundare grā consueuit.
nō p̄nīe austitas ipa deterreat.
neq̄ȝ eīn condigne s̄t passiones
huiꝰ temporis ad p̄titam culpā
que remittitᶻ nō ad futurā gl̄a
que ꝓmittitᶻ. ¶ Idem qui si p̄i
ditaretur castitas in delicijs. hu
militas in diuicijs. pietas in ne
gocijs. uitas in multiloquio. ca
ritas in h̄ neqū seclo fugite sal
uare aīas uiās. ¶ Idem nil
credentibȝ impossibile. nil amen
bȝ difficile. nil aspm̄ mitibȝ. nil
hūilibȝ arduū repitur quibȝ ⁊
grā confert auxiliū ⁊ obediendi
deuocō leuit impiū. ¶ Seneca. re
linque diuicias supra lib̄. p̄mo.
de diuicibus.

Greg. in mor. De solitud. xviij.
qui mortificare se appetit
ualde ad inuentam requiem conte
placionis hylarescit ut exterius mun
do lateat. et cunctis exteriorum rerum pertur
bacionibus intra sinum se interni amo
ris abscondat. ¶ Item prodest soli
tudo corporis si solitudo est cordis
qui enim corpore remotus uiuit. sed
tumultibus conuersacionis humane ter
renorum desideriorum cogitacione se inse
rit non est in solitudine. si uero pre
matur aliquis corporaliter popularibus
turbis et tamen nullos curarum secularium
tumultus in corde patiatur non est in
urbe. ¶ Item quere occulta super
li. ij. de gratia. ¶ Item nos qui in
am infra de relig. ¶ Jero. in epla
michi oppidum carcer est et solitudo
paradisus. ¶ Item infinita uasti
tas heremi terret. sed in paradisum mente
tem deambula quociens illuc men
te conscendis tociens in heremo non
eris. ¶ Item hospiciolum tuum
aut raro aut numquam mulierum pedes
terant omnes puellas et uirgines
christi aut equaliter ignorant dilige.
¶ Item bonus honor in ecclesia
si a consorcio clericorum longe sint
femine monachum uel clericum solitu
do faciat non publicum. ¶ Aug. de sin
gul. cleri. strages pessime conuersacio
nis nemo perterruit. nemo calcat
nemo funestat. non singularitas cas
titas sola que munimine inuictum
est sermonie et expugnacio foris
infamie. fortitudinis firmitas
et lasciuie petulantis infirmitas
probitatis presidium et improbitatis ex
cidium. anime uictoria et corporis
preda uberitas gloriarum et captiuitas
criminum. ¶ Item non est sine fi
liys cum claritate in singularis sola quod
non solum concupiscentia sua nullis sordi
bus maculat sed et nulle opinionis
suspecte pollutatis infamant. nam si
castitas quod est difficile masculum et
feminam pariter in uirginitate conser
uet non habet claritatem quam com
munitas ipsa non potest nisi quibusdam
perobscuratam tenebris obscurari.
¶ B. in epla. ad fratres de monte dei. cum quo deus est.
numquam minus est solus quam cum solus
est tunc enim libere fruitur gaudio su
o. tunc ipse suus est ibi ad fruendum
deo in se et se deo tunc in luce uerita
tis et in sereno mundi cordis ultro
pro sibi pura conscientia et libere se in
fundit de deo memoria uel illumina
tur intellectus et bono suo frui
tur affectus. uel libere se ipsum deflet
humane fragilitatis defectus ¶ Ite
.S. ce. solus es si non communia co
gites. si non affectes presencia. si des
picias quod multi suspiciunt. si fasti
dias quod omnes desiderant si iurgia
deuites. si dampna non senseas.
si non recorderis iniuriarum. alioquin

nec si

nec si solus corpore es solus es.
¶ Cassiod. de an̄a. nimia turba
maior sine certamine uincitur
qm̄ solitudo grē suffragatur. ¶ Sen̄.
in ep̄la. subducendus est ꝑp̄lo. ani
mus tener ꝛ par̄ tenax recte fa
cile transitur ad plures. socrati
ꝛ platoni ꝛ lelio excuteret morē
suū dissimil' multitudo potuisset.

G reg. De religione. xix. In regist.

Nos qui uitam uite extra homi
nū frequentiam ducitis tanto ꝫ
maiora certamina pati necc̄ ē
qn̄tū ad nos ip̄e magist' tempta
tionū accedit. ¶ Idem melius
est de oculi dominico morbosam
ōne eicē q̄ unius uicio sanas a
mittere. ¶ Idem cura est solli
citudinis adhibenda ut ea que
ꝑ quiete religiose cōuersacōnis fu
erint ordinata. nec dissimulacio
neglige. nec quedā ualeat pre
sumpcio ꝑturbare. ¶ Idem mul
ti sūt qui possūt religiosam ui
tam etiam cū secular̄ hitu ducē
ꝛ pliq; sunt nisi om̄ia relinque
rint saluari apud deum nulla
tenus possint. ¶ Idem reli
giosam uitā eligentib; congrua
nos oportet consideracōne ꝓspice
re quatinus ꝯ ne cuiuslibet necc̄itatis occō aut de
sides faciat aut robur q' absit
cōuersacōnis infringat. ¶ Idē
sicut studiy uiri ēē debet aliquis
forialib; monachos sermone ut di
uis ministeriis pie ac solerter in
uigilent ita nrē est iniā ꝓuisio
ne q' ad modū negocia eoꝝ dispo
ni debeant ordinare. ne disten
ta mens ꝑ uarias causaꝝ curas
effluat ꝛ ad celebrandū opus cō
suetū enuata torpescat. ¶ Ysi.
in sy. religio appellata est eo q' ꝑ
eam uni deo religem' aīās nr̄as
ad cultū diuinū uinculo seruien
di. ¶ Aug. de eccl. dog. secreta sa
tisfacōne solui crimina cū mīa
nō negam'. s; mutato prius se
culari hitu ꝛ confesso religionis
studio ꝑ uite correctōe ꝛ iugi imo
ꝑpetuo luctu miserante deo ita dū
taxat ut cōtraria phiis que
penitet agat. ¶ Idem de qn̄ti
tate aīe omnib; sbuentū uelle de
bemus ꝛ qui nos leserūt aut
lede aut om̄io ledi nolūt h' est
uera hec ꝓfcā hec sola religio.
¶ Idem est religio uera quia
se uni deo anima unī se ꝓccō ue
lud abrupat reconciliacōne
religat ¶ Idem nullo m̄ debet
supra libro. ij. de accidia. ¶ Idē
in regl'a nō debent uelle om̄s
q' paucos uident amplius nō
quia honorantur. s; quia tol
lerantur atq; ne contingat
detestanda ꝑuersitas ut ī monastio

ubi q̄r possint fiunt diuites labo
riosi. fiant paupes delicati. ¶ Ite
melior est qui q̄rius supra li. ii.
de ira. ¶ Ambros̄. in ep̄la. preferen
da est religio necessitudini pietas p
pinquitati ea est enī uera pietas
que p̄ponit diuina hu̅anis. p̄petua
temporalibȝ. ¶ Jo. cr̄. sup. m̄. fides
nunq̄ senescit ⁊ religio fatigacōe
nō sentit. ¶ B̄. de consid̄acōe
nos in monastiis recepim⁹ om̄es
spe meliorandi. at uix bonos
facilius reperire q̄ facere cōsueuit.
¶ Idem in ep̄la. ubi nō timetur
reprehensio securi⁹ accedit temp
tator licencius p̄petrat̄ iniqui
tas inquientur. ū bona siqua
facis nemo p̄hibȝ malū ꝯ facere
si uis nō licet. mox enī ap̄libȝ i
corripitur arguitur emēdatur
sicut ecō̄ bonū cū uiderit om̄s
mirantur uenerantur imitan
tur. ¶ Idem ordo ūr. s. li. i. de
monachis bonis. ¶ Idem mo
riens uix unq̄ aliquis a cel
la in infernū descendit quia
uix unq̄ nisi celo predestinat⁹
in ea usq; mortē p̄sistit. ¶ Ite
expto credite quia h̄ uia q̄nto
arcior. q̄nto molestior uidetur
in ingressu. tanto latior. tanto
iocundior inuenit̄ in p̄gressu
¶ Idem qui debitor est sup. li.
iii. de carnali. ¶ Idem in sino.

qui est in mūdo fugiat ad claustr̄
negociatur⁹. ⁊ qui in claustro ē n̄
dormitet nec torpescet p acadiā
tanq̄ pig̅ seruus ⁊ neq̄. uita n.
confert meritū. locus nō facit bea
tum. ¶ Idem nun⁹ dāpnabilis
erat in seculo pire q̄ in monastio.
¶ Idem felix dom⁹ ⁊ beata semp
ꝯgregacō ubi de maria martha
conqueritur. n̄a mariā marthe
emulari. ¶ Idem regio austra
lis est claustrū ul' h̄emus in q̊
xp̄c suos abscondit a contradicc̄ō
ne linguar. postmod' ad in xp̄to
rus consorcio angelor. ¶ Idem
claustral' paradisus ad suaue spi
rantis austri clemenciam q̄i tot
floribȝ uernat quot uirtutibȝ ha
bundat. ¶ Idem sicut bonū i
nosse sio ⁊ uelle solū p̄fecta reli
gio ul' religiosa p̄fectio ē. ¶ Ite
nich̄ sic horrendū ut murmur
⁊ dissensio in cōgregacōne.

G Reg. De sufficiencia. xx.
in reg̃. nō delcā
mur exemplis. ¶ Idem in mor.
mira securitas est cordis alie
na nō querere. s; p̄prius uniusq̄; diui
sufficiencia contentū manere
ex qua nimirū securitate ⁊ ph̄e
nis requies nascitur quia alonia
⁊ tranquilla cogitacōne ad gau
dia etia transit̄. ¶ Idem sup
ez. quia lumentor inopia sū

murmuratione tolleratur. nec pro iniquitate mentis agit aliquid unde anima peccati laqueum incurrat sed esurit. Item ille pauper est qui eget eo quod non habet. nam et qui non habens habere non appetit dives est. paupertas quippe in inopia mentis est non in quantitate possessionis. Item discamus esurire ut nobis sit habundancia sextem iniquitas hic inopia placeat nec nos neutris necessitas ad culpam trahat ne prima mentis indigencia suggerat. Augustinus de sololo. si ne de cibo suo de potu sive de balneis ceterisque corporis voluptate michi interroges tamen ab ea peto quantum valitudini opere conferre potest. Item de vita beata. nullus perfectus aliquo eget et quod videtur corpori necessarium sumet si affuerit. si non affuerit non eum istarum rerum franget inopia. omnis namque sapiens fortis est. Item de vera relig. quem delectat libertas ab amore immutabilium rerum liber esse appetat et quem regnare delectat uni omnium regnatori deo subditus adhereat. Se. ineplia. surge precinge tolle ocium exerce vires move brachia. complosas explica manus excitare in aliquo et statim senties sola te aperte quam famem tollant non fauces demulceant. reddet quidem sapores ab exercitium quos tulit inercia intacta que tedius ociosus post labitem sumes vel desidio. Sen. inepla. magni animi est magna contempnere ac mediocria malle quam nimia illa enim utilia vitalia que sunt. at hec eo quod superfluunt nocent sic segetem nimia sternit ubertas et rami honere franguntur. glo. c. iiij. perfecta humilitas sup iij. cap. de humilitate. De communitate. xvi.

Gregorius. Nimirum. nullus enim neglecta utilitate communi suo lucro prospiciat. Item si me pauper opatio non facit salvus mi me pauperem caritas facit. quia sic existimo bonum primum et ocioso communie sit qui de altius actibus gaude communiter sit. Item. melius est de omni. s. de relig. Item summa mune. s. li. i. de militibus. Item in mor. per quam litate audienium formari debet sermo doctorum. ut et ad sua singulis congruat et tamen actionis edificationis arte numquam recedat. Jo. ce. inser. omne quod minime tunc magis minime erit si sit nobis quem cum fratribus. Item sup. jo. qualiter est imitatores fratres christi ad commune utilitatem omnia negociantes et non que sunt nostra querentes. Ambrosius de offi. sic ds

Rect^a

loc^s

amb^o

gnari iussit omnia ut prius communis
esset omnibus et terra foret omnium quedam
communis possessio. natura igitur ius commune ge
neravit. usurpatio ius fecit priva
tum. ¶ Idem qui perfecte sapit nescit
sua spectare commoda. sed ad illud quod eter
num est quod decorum atque honestum toto
affectu intendit querens non quod sibi
utile est sed quod omnibus. ¶ Idem nichil
iudicandum utile nisi quod in commune pro
sit. quoniam enim potest uni prodesse quod omnibus
nocet in arte non videtur qui inuti
lis est omnibus sibi utilis esse posse.
¶ Item consideratio de homo supra libro primo
de homine. ¶ Idem non sit affectator
supra de simplicitate. ¶ Idem sup
luce. nox est enim inopie nostre nutrix
avariciam etenim volatilibus celi ideo
sine labore pabuli usus exuberat
quod fructus sibi commune ad escam in
speciali quodam nesciunt vendicare co
nnatum. ¶ Idem qui iustus est
non negat quod sit ad usum omnibus com
muniter datum. ¶ Augustinus super actus
apostolorum. melior est fraternitas christi fra
ternitate sanguinis. fraternitas sangui
nis inimicum sibi inimica est. frater
nitas christi sine intermissione pacifica
est illa inter se communia dividit
cum emulacione. hec autem sua communicat
cum gratulacione. ¶ Idem in regula
omnia opera vestra in commune fiant ma
iori studio et frequentiori alacri
tate quam si vobis singuli faceretis propria.

caritas enim de qua scriptum est non querit
que sua sunt sic intelligitur quod communia
propriis non propria communibus antepon
it. et ideo quanto amplius rem communem
quam propria vestra curaveritis tanto vos
amplius profecisse noveritis. ¶ Idem de
consideratione. queritur inter dispensato
res ut fidelis quis inveniatur ubi
necessitas urget excusabilis dispensa
tio est ubi utilitas provocat dispen
satio laudabilis est. utilitas dico com
munis non propria. nam cum nichil horum
est non plane fidelis dispensatio sed
crudelis dispensatio est. ¶ Idem
de xii. gradibus singularis ad omnia
sua sentiunt. ad communia piger vi
gilat in lecto. dormit in choro. ¶ Idem
observandum est supra libro ii. de conti
nencia gustus. ¶ Idem in sermone. dulcis
in communi disciplina communi vi
ta communibus studiis delectatur usque
quo inter dulcicula captas et con
solatione proprie voluntatis tanto la
bore qualitas tanto rubore men
dicas et quid faciam inquid. eice
ancillam et filium eius ¶ Be
da in glosa actuum e. qui ita vivunt
ut sint omnia communia in domino ceno
bite vocantur que vita tanto
felicior est quanto statum seculi futuri
imitatur ubi omnia communia.
quia deus est omnia in omnibus et quia
ibi summa pax et securitas civi
tas in qua corpus huius vite presentis ubi

·i· uisio pacis dicta est. ¶ Sen͞ in
epla· nō pōt quisq̄ beate degere q̄
se tm̄ intuetur· qui om̄ia ad uti
litates suas cōuertit· alti uiuas
oportet si tibi uis uiuē· ¶ Jdem i
hoc gaudeo aliq̄ disce ut doceam
nec me ulla res delectabit licet
sit eximia ⁊ salutaris q̄ michi
uni sciturus sum· ¶ Jdem inp̄r·
quietissime uiuerent hōīes si duo
uerba tollerentur meū ⁊ tuum.

G reg· De societate· xxvi
Omnino hoc unius
cuiusq; ē ꝓpriū solet ut qual' ipē
fuit tales sibi coniungi ⁊ alios
uelit diuersitate uite refugiat atq;
hoc imitandum imprimat q̄ a
mat· ¶ Jdem sicut grauius culpe
est inter bonos bonū nō eē· ita in
mensi est ꝓrium bonū ⁊ int̄ mal'
extitisse. ¶ Jdem cū iniūctē co
mes iungitur uia quidē nō abbre
uiatur· s; cū de societate comitis la
bor itineris leuatur. ¶ Jdē sup
ex· qui sc̄o uiro adhēt ex eī assi
duitate uisionis usu loquendis
exemplo opis accipit ut accendā
in amorem ūitatis ꝓtr̄ suor̄ te
nebras fugiat in desiderio lucis
exardescat. ¶ Jdem inreg̃ qui
assistūt iudicibz ut sinis erga
eos dilectōnibz astringūtur illa
cis sinat͡ delent atq; fugge q̄ ⁊
aīam saluāt ⁊ opiōi nō derogāt.

¶ Aug' in epla· si paupitas angit·
si luctus mestificat· si dolor corpis
inquietat· si ulla calamitas uexat
assīt boni homines qui nō solū gau
dere cū gaudentibz uiin ⁊ flere cū
flentibz ⁊ salubrit' alloqui ⁊ colloq'
scimt pl'im illa aspa leniūt⁊ rele
uantur grauia supantur aduisa.
¶ Jeř· de sū· lx· tenenda est cū suis
uiris unitas caritatis ⁊ q̄ se disp
strahit mūdo tanto opus est ut
se assidat bonor consorcio. ¶ Jdē
in fine· bonor societatē requirē si
fuis socius cōuersacōnis eius ⁊ uir
tutis eor. ¶ Ambro· de off· ut est
luminosus dulcior ita sensū tauce
est qui magisterio quodā ⁊ ductu
uite colorat mores adolescenciū
⁊ includ mittere pbatis inficit.
¶ B· deposidac· inter est gl'a sicca
tis tue ut quos sponsis hēs ita or
dinati sint ita informati q̄ tus
tocius honestatis ⁊ ordinis ipi
sint speculū ipi sint forma. ¶ Jdē
ne te diis saniū dolentem lateri
h' est ne te diis bonū malis in
uitentem. ¶ Jdem inep· inter
bonos bonū ē salutē hz int̄ ma
los uo ⁊ laudē illd tante felicita
tis est qū̄te est securitatis h' tan
te uirtutis qūte ⁊ difficultatis.
quale nempe est illd tangē picē
⁊ nō inquinari abea in igne sine
lesione uersari. ¶ Jdem osius

fac cū consilio nec tū oīm aut q̄y
cūq; s; tantū bonoꝝ bonos ī cōsili
o bonos ī obsequio ⁊ bonos h̄eas
contubernales qui uite ⁊ honesta
tis tue custodes sint ⁊ testes ¶ Isid'
oīs iuxta dn̄i p̄ceptū ⁊ inimici
diligantur si ad consiliū soli eligā
tur qui ⁊ prudentes ēē uideant̄
⁊ beniuoli. ¶ Idem ubi n̄o time
supra de religione. ¶ Sen̄ in ep̄.
nullius boni sine socio iocunda
possessio. ¶ Idem cum hys cō
uersare qui te meliorem factur
sunt illos recipe ad mitte quos tu
potes meliores fac̄e mutuo ista
fiunt ⁊ hoīes dū docēt discūt.

Greg̃. De bonitate. xxiij.
in mor̄. Omne bonū
q̄ agimus p̄ intentione semp ad
celestia leuemus. ¶ Idem hy
ueraciter boni sē qui in bonita
te p̄sistere ⁊ int̄ malos possūt.
¶ Idem q̄to uos in bono p̄fecistis
tanto bona ⁊ malis sentitis
¶ Idem bona deo accepta nō
sunt que ante oculos eius in
aliorū ad mixtione maculant̄.
¶ Idem bona que homib; in
notescūt sine piculo ēē uix pos
sunt. ¶ Idem in dyal'. multa
uidentur bona s; nō sē q̄ bono
animo nō fiūt. ¶ Idem uite
uere estimatio in uirtute est
opm̄ nō in ostensione signoꝝ.

nam sūt pl'iq; que ⁊ signa nō fa
ciunt. signa tn̄ facientib; dispa
res nō sunt. ¶ Idem sup ex. bo
nū ualde est q̄ iustus tribuit qn̄
male agentib; libera uoce cont̄
dicat. ¶ Idem in reg̃. bonaꝝ mē
tium est ⁊ ibi aliquā culpas suas
agnoscē ubi culpa nō est. ¶ Ide
unū sine dubio bonū facitis si bo
na uolentib; opem fertis. ¶ Au.
de v̄bis dn̄i. potes aurū p̄dē ⁊ no
lens potes domū potes honores
potes ip̄am cār salutē. bonū uō
quo uē bonus es nec inuitus ac
cipis nec inuitus amittis ¶ Ide
in ep'la quis est in hac uita sīa
liq° p̄tō s; cum dicam⁹ bonū cui⁹
p̄ualeat bona cuiq; optimū q̄
p̄at minimū. ¶ Idem de nat̄
boni ⁊ oīne bonū a deo est. oīus
ḡ natura a deo est. ¶ Idem oīa
q̄nto mag̃ modata speciosa or
dinata sē tanto mag̃ bona sē
q̄nto aūt min⁹ modata min⁹ spe
ciosa minus ordinata sē minus
bona sē. ¶ Idem de u'ginitate
aliqū alter fructuosius est bonis
paucioribȝ s; potioribȝ. alter infi
orib; s; plurib; ¶ Idem deli. ar. bo
nū est aliq̄ homo ⁊ melius q̄
pecus. ex eo q̄ p̄cepti capax ⁊ hoc
meli⁹ cū p̄ceptū iā cepit rursū
hoc melius cū p̄cepto paruit ⁊
hys oīb; meli⁹ cū etne lumine

sapiencie beatus est. ¶ Jo. cri. de
milicia xpiana nō agamus simile
infidelibȝ uitam ꝭ aquibȝ fide distin
guimur ab eorum studiis ꝫ ꝫ moribȝ
dividamur. ¶ Idem in sīno. pieta
ti hoc pprium est ut tenebris fulge
at. impietas aūt ꝫ si in lumine
fuerit tenebrescit. ¶ Gs. in epla.
minime pfecto est bonus qui meli
or eē nō uult ꝫ ubi incipis nolle
fieri melior ibi desinis ꝫ eē bon^9.
¶ Idem sup cā. nō mediocris ti
tulus pfecto uirtutis inter puos
uiuē bonū ꝫ inter malignantes
innocencie retinē candorē ꝫ mor
lenitatem. ¶ Sen. in ep. tran
quillitas animi ꝫ expulsis er
roribȝ absoluta libtas queris que
sit ista nō hoīes timē nō turpia
uelle nec nimia ini ipm maxi
mā hēe potestatē inestimabile bo
nū est suū fi. ¶ Idem nulla sin
deo mens bona est. ¶ Idem pars
magna bonitatis est uelle fieri
bonū. ¶ Idem animus nunq̄ ma
ior est qm ubi aliena se posuit
ꝫ fecit sibi pacem nil timendo fecit
sibi divicias nichil concupiscendo.

Gregorius in mor. De desidio. xxiiij.

Sepe nra desidia
quia celerē nō fiūt exaudiuntur
ꝫ impleri cōcite petimus ex ipsa
melius tarditate pficiatur. ¶ Id
ualenciores uoces apud sanctissi

mas aures dei nō faciūt ūba nra
ꝭ desideria. ¶ Idem effice solet spē
d's uoces petenciū crescant quate
nus eo magis exaudiantur ad
initiū quo citius nō exaudiuntur
ad uotū. ¶ Idem quisq̄s in solo
eternitatis desidio figit̄ nec pspita
te attollitur nec ad ūsitatem quas
satur dū nil hr̄ in mūdo q' appe
tat nil est de mūdo q' ptimescat
¶ Idem sup eze. uulnerata ca
ritate ego sum. mala salus est
cordis que dolorem huiusmodi uulneris
nescit. cū nō anhelare iam ince
lesti desidio ꝫ sentire uulnus ad
tis cepit. fit aīa salubrior ex uul
nē que prius egrotabat ex salute
¶ Idem in om. desidia dilacōne
crescūt si a' dilacōne desinūt desi
dia nō fiunt. ¶ Idem augent
spūales delicie desidiū in mente
dū saciant quanto mag' eaꝝ sa
por pcipitur eo amplius cognos
citur q' auidius ametur. ¶ Id
hic possit ꝫ iusti bona nec tn̄ h
in recompensacōne recipe q' dū
meliora .i. etna appetant eoꝝ iu
dicio quelȝ bona affuit cū fris de
sidiis estuant bona minime uidēt
¶ Au^9 in epla. q' dicit apls sine
intermissione orare semp hūc
a dn̄o deo desiderimus ꝫ semp ora
mus. ¶ Idem semp illud q' ual
de magnū est q' nec oculus uid^t

quia nõ est color nec auris audiuit
quia nõ est sonus · nec in cor hõis
ascendit quia cor hominis illuc deb;
ascendere sursum ꝰ capacius quanto id
ꝙ fidelius credimus ⁊ speramus
firmius ⁊ desideramus ardencius.
¶ Item diu orare cum uacat · i · cum
alia bonarum ⁊ necciarum actionum nõ ĩ
pediunt officia quibus ⁊ in eis desi
derio semper orandum sit nõ est imp
bum nec inutile neque enim ut nõ
nulli putant hoc est orare in mul
tiloquio si diucius oretur ¶ Item
uersus futuram desideram ꝰ ~~ipsam tan~~
~~to paciencius desideramus~~ utique ⁊
quanto impaciencius desideramus
ipsam tanto paciencius sustine
mus omnia ꝑ ipsam · ¶ Item
de paciencia vis desiderii facit
tolerantiam laboris ⁊ doloris ⁊ ne
mo n̄ pro ꝙ delectat sponte sus
cipit ferre ꝙ cruciat · ¶ Item de
penitencia nemo uitam eternam
incorruptibilem inmortalemque
desiderat nisi eum uite huiꝰ tempa
l' corruptibilis mortalisque peniteat
at · ¶ Item in meditacionibus ·
quando uenies consolator meus quem
expecto · o · si quando uideo gaudium
meum ꝙ desidero · o · si saciabor quando
apparuerit gloria eius quam esurio · o si in
ebriabor ab ubertate domus tue
ad quam suspiro · ¶ Item de v · d ·
seruat tibi deus ꝙ nõ uult cito

dare ut ⁊ tu discas magna mag
ne desiderare · ¶ Item tota uita · s'
li · i · desiderans bonus · ¶ Jo · cx · super
Jo · sicut ex odio desidia gignitur
ita ex actione desidium generatur ¶ G ·
super · cc · accepi fateor mitis preciosa
⁊ pressus insiciora uotis ¶ Item sub
tractio rei quam amas augmentacio
desiderii est ⁊ quo ardencius desideras
cares egrius · ¶ Item os ut sui de
siderii ardore perueniat faciem dei
ad omnem animam adque est ignis uenturꝰ
qui omnem consumat rubiginem ui
ciorum ⁊ sic aperit locum ⁊ tunc sunt
anima quam iuxta est deus cum se se
sensit igne illo succensam ¶ Jo
super vult nolite ꝯsi · ⁊c · inuenies solus
tustar supra lib · iij · de dilectione.
¶ Item modicum ⁊ nõ uidebitis
me o modicum longum · pie domine !
modicum dicis quod nõ uidemus te
saluum sit ubi dominum mei · longum
est ⁊ multum ualde · verumptamen
utrumque uere ⁊ modicum mitis ⁊ lõ
gum uotis · ¶ Item in epła · sic
fides ducat ad plenam cogitationem
sic desiderium ad perfectam dilectionem
⁊ sicut dicitis nisi credideritis nõ
intelligetis sic dicam eque nõ ab
surde potest si nõ desideraueritis nõ p
fecte amabitis · auctor de spiritu ⁊
anima · anima per odium mundi ⁊ sui p
ficit in amorem dei ⁊ primum ⁊
per contemptum temporalium ⁊ inferiorum

crescit in desiderium ardor et superior. Glosa ps. xxxvij. desiderium est orare nec umquam desinit orare qui non desinit amare. caritas enim amor est. De fervore. xxv.

Gregorius minor. semper electorum conversio plus fervendo proagit quam inchoando promittit. et si tepidus prima inchoat fervencius extrema consummat. videlicet semper inchoare se estimat et idcirco infatigabiliter in novitate perdurat. Item quos fortasse despicimus et tarde possunt magis et tamen vitam nostram fervencioribus studiis anteire. Item super Eze. mens namque anima per amorem invisibili sponso iungitur nullam presentis seculi consolacionem recipit sed ad illam quam diligit medullitus suspirat fervet anhelat amat unde ei fit salus sui corporis quia transfixa est vulnere amoris. Item nisi mentis intencio ferveat unda mundi non vincat per quod anima semper ad ima revocatur. Item est nobis super li. iij. de mente. Item tanto hostis s. li. i. de demonibus. Aug. tanto illud supra de desidio. Item absit ab oracione supra li. ij. de oracione accepta. Gr. sup. Eze. virtus discrecionis absque caritatis fervore iacet et fervor vehemens absque discrecionis temperamento precipitat. Item fervor est novicior. supra libro primo de noviciis. Item in sermone. si quis devotus sollicitus est si quis spiritu fervens caveat sibi ne suis fidat viribus ne suis operibus innitatur. alioquin nec huius animum intrat gratia minimum plenus est nec in eo iam invenit gratia locum sibi. Item opera nostra in fervore agenda sunt et desiderio cordis ut sint lucerne ardentes in manibus nostris. Item de contemptu. Item tu si videris homines in bonis operibus strenuum et fervore conversacionis hylarem. nunc in eo fidem ne dubites indubia tenens iure illius argumenta sed non nisi cum spiritu ceperit heu carne consummantur. Item ut vigoris esse dinoscitur nequaquam tribulationi sustinere sic fervori videtur attribuendum nullis capi voluptatibus nullis illecebris enervari.

De meditacione. xxvi.

Gregorius minor. sollerter animus ante actionis sue primordia cuncta debet meditari ut semper hec cogitans semper contra hoc thoracem paciencie munitus et quidquid accesserit lucrum putet. Item vita nostra dum lacrimis lacrimis lavatur dum bonis operibus exercetur suis meditacionibus tendit ad novitatem

suam sine cessacione repetat. ¶ Id
in regula stude queso et cotidie cre
atoris tui uerba meditare. disce cor
dei in uerbis dei ut ad eterna suspires
ut mens tua ad celestia gaudia
maioribus desideriis accendatur. tan
to enim tunc maior ei erit requies
quanto nunc ab amore conditoris sui
requies nulla fuit. ¶ Idem in
omelia. meditetur mens inprimo
quod exhilarat eo gaudere cum primo.
¶ Ysidorus de summo bono. omnis profectus ex
lectione et meditatione procedit quod
enim nescimus lectione discimus que
meditacionibus conseruamus. ¶ Idem in
ethimologiis. philosophia est meditacio mortis
quod magis conuenit christianis qui seculi
ambicione calcata conuersacione dis
ciplinali similitudine future ui
te uiuunt. ¶ Augustinus de medita.
quanto magis homo mala sua in
telligit tanto amplius suspirat
et gemit meditacio siquidem pa
rit scienciam. sciencia compunctionem. compunctio
deuocionem. ¶ Idem considera o
homo quid tibi erat et quid tibi
factum sit et pensa qui tibi hec fecit
quanto amore dignus sit. ¶ Idem
de uirginitate. uirginalis integri
tas et per piam continenciam ab omni
concubitu inmunitas angelica
porcio est et in carne corruptibili
incorrupcionis perpetue meditacio
cedat huc omnis fecunditas car
nis pudicicia coniugalis. ¶ Idem
de conflictu. auaricie morbus numquam
melius compescitur nisi cum dies mor
tis sine obliuione meditatur.
¶ Basilius in regula. tunc audita
de celesti anima flagrans christi amori
copulatur cum internis degens de
celestibus et supernis iugiter medita
tur. ¶ Gregorius super cantica. quid tam effi
cax ad curandum consciencie uulnera
nec non ad purgandum mentis aciem
quam uulnerum christi meditacio sedula.
¶ Idem in epistola. uigilias times et
ieiunia manuumque laborem. sed hec
leuia sunt meditanti flammas perpetu
as recordanti de mente tenebrarum ex
teriorum facit non horrere solitudinem
si futuram cogitas de uerbis ociosis
discussionem non ualde displicebit
silencium. fletus externus et stridor il
le dencium ante cordis oculos reduc
tus pares est reddet et mattam [illegible]
turam. ¶ Item iuge silencium
et ab omni strepitu secularium perpetua
quies cogit celestia meditari.
Glo. ¶ Io. ii. egredimini etc. non
debemus in desideriis carnis mollessce
re et segnes in bono esse. sed in
meditacione legis et exercicio uir
tutum strenui. auctor de spiritu et
anima. meditacio parit scienciam. sciencia compunctionem. compunctio
deuocionem. ¶ Item meditacio est occul
te ueritatis studiosa inuestiga
cio contemplacio est perspicue ueritatis.

rotunda admiratio. illam itaque di
uina reuelatio illuminat ut ueri
tatem cognoscat. istam diuina
inspiratio inflammat ut eam dili
gat. ¶ Seneca in epistola. nichil est tam
difficile et arduum quod humana
mens non uincat et in familiaritatem
tem perducat assidua meditatio.
¶ Item hoc condie meditare ut
possis equo animo uitam relinquere.

Gregorius. De ascensione spirituali.
Omnium. in ancilis .xxvi.
que agitis radice boni operis humi
litatem tenete nec quibus iam supe
res sed quibus adhuc inferiores estis as
picite ut dum meliora uobis exempla
proponitis ad maiora semper ascendere
ex humilitate ualeatis. ¶ Item in
registro. tanto unus intus ascendit in
quanto per conuallem lacrimarum foris hu
milius latere. at nunc in altum
me deprimit honor onerosus.
¶ Ysidorus de summo bono. qui prius in acti
ua proficit ad contemplationem bene ascen
dit merito enim mista sustollitur
qui in illa utilis inuenitur.
¶ Seneca in epistola. multo facilius
repperies multos seculares conuerti
ad bonum quam unum quempiam de religio
sis transire ad melius rarissima
auis metris est qui de gradu quem
forte in religione semel attigit
uel paruum ascendat. ¶ Item qui
ascensiones in corde suo disponunt

qui de uirtute in uirtutem eunt uide
deum deorum uisione eo felicius me
rentur in retributione quo summo
bono familiarius adherere studu
erunt puriori consummationis ordine.
¶ Item aut ascendas necesse est
aut descendas. si attemptas stare
ruas necesse est. ¶ Item ab extio
tibi supra libro .ii. de intelligen
tia. ¶ Item de amore dei. inten
tiones cogitationes uoluntates af
fectiones et omnia interiora mea
uenite ascendamus in montem ubi
dominus uidet uel uidetur cure sollici
tudines anxietates pene seruitu
tis expectate me hic cum asino cor
pore isto donec ego cum puero .i. ro
.i. cum intelligentia usque illuc pro
perantes reuertamur ad uos. reuer
temur enim et heu reuertemur quam cito.
¶ Item in sermone. scienti legem
et non facienti peccatum est illi propter a
sciens quia in oratione datur bona
uoluntas cum uideris que agenda
sunt ut conualescas ad agendum que
uideris. ascende tu ad orationem. ora
instanter. ora perseueranter. ¶ Ide
ideo te sit appetitus tuus et tu domi
neris illius. nam ut melius ascen
das prius necesse est leuare te sup
er calcando carnalia desideria etiam
uite militant aduersum te. ¶ Item
perseuerate in disciplina quam suscepis
tis per humilitatem ad sublimitatem ascen

dacis quia h est uia & nō est alia
pret ipam qui alit uadit cadit
potius q ascendit quia sola est
hūilitas que exaltat. sola que
ducit ad uitam. ¶ Auctor de
spū & aīa. quia bona exteriora
diu stare nō possūt iussus est
hō ab exteriorib; ad supiora ascen
dere tante eñi dignitatis est
humana condicio ut nullū bo
nū preter sūmū ei suffice possit
¶ Item qui intus intrans &
intrinsecus penetrans se ipm t
transcendit ille ueraciter ad de
um ascendit. ¶ Ansel. de simi
litudine. tria nccīa sūt ascenden
ti. Innocencia. bñficiū. prelacio.
Innocencia talis ee deb; ut nulli
noceat bñficiū ut omib; psit
placio ut se omib; inferiorem
iudicet. Vñ apls in hūilitate
supiores inuicem arbitrantes
hec tria deb; unusquisq aliis i
pendere & mchī hor sibi st expe
bito exigere. ¶ Item altius
uirtutem nō uicuī sum q uicuī
nō uirtute accendere debet quisqs
ad culmē hūilitatis ascendere
studet. De cōteplacōe. xxviii.

Greg. sup eze.

Contemplatiua uita ē
caritatem quidē dei & proxim
tota mente retinē. sz ab exteri
ori actōne quiescē soli desidio
conditoris inherē ut nichil iā a
gere libeat. sz calcatis curis oib;
ad uidendam faciem sui ~~condito~~
~~ris~~ creatoris animus inardes
cat ita ut iam nouit carnis cor
ruptibilis pondus cū merore por
tare totis q desideriis appetē illis
ymnidicis angloꝝ choris interes
se ad miscē celestib; ciuib; de ee
na sp incorrupcione dei & inco
rupcōne gaudere. ¶ Item pri
mus ~~corrupcionis~~ contempla
cōnis gradus est ut mēs se ad
se colligat. scūs est ut uideat
qual est collecta. tcius ut sup
se in ipam surgat ac se con
templacōni auctoris inuisi
bilis intendendo subiciat. sz se i
ad se nullo modo colligit n prius
didicit terrenar atq celestiū
fantasmata ab oculis mentis
compescit quicqd de usu. quicqd
de auditu. quicqd de adoratu. qicqd
de tactu & gustu corporeo cogi
tacōni eius occurrit. respuere
atq calcare & se talem querat
intus qualis sine istis est.
¶ Ysi. scē uirt fundicius. sup
de religiosis lo. li. i. ¶ B. de
consideracōne. pōt contemplo
diffiniri uerus certus q intui
tus animi de quacūq re seu
apphensio ui nō dubia. ¶ Ite
contemplōnis spēs quatuor st.

¶ Prima et maxima contemplatio
est admiratio maiestatis. hec requi-
rit cor purgatum ut a uiciis libe-
ratum et honestatum prius facile ad
superna leuet. medium quoque per ali-
quas morulas stupore et extasi
suspensum teneat admirantem.
¶ Secunda autem uicina est huic
cum intuens iudicia dei animo sim-
pauido aspectu domini uehementius
excutit intuentem. fugat uicia
et fundat uirtutes. initiat ad
sapientiam. humilitatem seruat.
uirtutum siquidem bonum quoddam ac
stabile [illegible] fundamentum
humilitas. nempe si nutat illa
uirtutum non nisi ruina est. ¶ Tercia
contemplatio occupatur uel potius
ocupatur circa memoriam beneficiorum
et ne dimittat ingratum. solli-
citat amantem ad amorem bene-
factoris. de talibus dicit propheta. me-
moriam habundancie suauitatis
tue eructabunt. ¶ Quarta. que retro
sunt obliuiscens in sola requi-
escit expectatione promissorum que cum
sit meditatio eternitatis. siquidem
eternitatem que promittuntur etiam se-
cundum longanimitatem alterum. et perseue-
rantie dat uigorem. puto iam
facile est. iiij. inter hec illis. c.
apostoli assignare dum longitudinem
comprehendit meditatio promissorum
latitudinem recordatio beneficiorum
sublimitatem contemplatio maiesta-
tis profundum inspectio iudiciorum.
¶ Idem medicamentum uiciis est amor
possessionis affectus cognatio-
nis cupiditas honoris et uolup-
tas carnis quibus anima inuis-
catur ut non penitus contemplationis
per plateas superne Syon discurre-
re possit. ¶ Idem super cantica. excedente
anima et si non uita certe uite sen-
su necesse est et ut nec uite temp-
tatio senciatur. quis michi dabit
pennas sicut columbe et uolabo et re-
quiescam. hac morte ego frequen-
ter cadam ut euadam laqueos mor-
tis. ¶ Seneca. in epistola. quantum potes
impera quo diucius sis emenda-
to animo et composito possis frui. ueris
quidem dum emendas et dum componis
alia. tamen illa uoluptas est que
percipitur contemplatione mentis
ab omni labe pure et splendide.
¶ Idem sublime (?) incelum ex an-
gulo licet exurge et te quoque dig-
num deo finges a non auro non
argento non potest ex hac materia
ymago deo exprimi similis.

G[regorius]. reg. De gustu. xix.
Minor. superiora
amare iam sursum ire est dum quia
magno desiderio mens ad celes-
tia inhiat. miro modo hoc ipsum
quod accipere querit degustat.
¶ Idem super eze. dulce est celi uerbum

humanis . sꝫ ei qui adhuc de ce
lestibꝫ gaudia nulla gustauit .
quia q̄nto minus eterna intel
ligit tanto delectabilius intem
poralibꝫ requiescit . ¶ Idem si
quis iam cordis ore gustauit
que sit illa dulcedo celestiū pre
miorum qui illi ẏmni dicit choro
angelorum que incomprehensibil
uisio trinitatis huic q̄nto dul
ce sit quod intus uidet tanto ma
iori amaritudine utitur omne quod
foris sustinet . ¶ Idem conte
platiua uita maior est q̄ acti
ua quia hec in usu p̄sentis operis
laborat . illa uero sapore intimo
uenturam iam requiem degus
tat . ¶ Aug. in sermone . ceteria cre
atura uilescat ut creator in corde
dulcescat . ¶ Idem de me
dita . fac precor me dn̄e gusta
re per amorem quod gusto per agni
tionem sentiam per affectum quod sen
tio per intellectū . plus tibi debe
o q̄ me ipm totū . sꝫ nec plus
habeo . sꝫ nec h ipm per me to
tū possum reddere trahe in a
morem tuū uel h ipm quod sum .
¶ Idem de uera relig. q̄ diu
sim⁹ in corpore et pegrinamur
a dn̄o gustem⁹ saltem q̄ sua
uis est dn̄s qui dedit nob pig
nus sp̄c in quo sentiamus eius
dulcedinē et desiderem⁹ ipm uite

fontem ubi sobria ebrietate in
undemur et irrigemur sicut lignū
quod plantatū est secus decursus aq̄r.
¶ Idem tu qui ueram supradic
tam tranquillitatem . ¶ Auctor de sp̄u
et aīa . h est requies cordis nr̄i cū
in dei amore p̄sidiū figitur .
hec est uita cordis nr̄i cū deū
suū contemplatur . et ipsa sua co
templacōne suauiter reficitur .
¶ Idem aīa prius sanatur i
troducitur sanata . intro
ducta reficitur . ¶ Idem men
tis uisio est intelligencia gust⁹
sapīa illa contēplatur ista de
lectatur . ¶ B. de . xii . gradibꝫ
primus cibꝫ est humilitatis p̄
gatorius cū amaritudine ¶ ii.
caritatis consolatorius cū dul
cedine . ¶ iii. contemplationis so
lidus cū fortitudine . ¶ Idem
de diligendo deo . ex oracōne fre
quentiū inuitatū crebras nec
est in c̄pellacōnibꝫ dm̄ ab hoīe
frequentari frequētando . gusta
ri gustando probari quoniam
suauis est dn̄s . ¶ Idem de
amore dei . stans in domo so
litudinis . q . onager solitari⁹
et hitaculū hn̄s in terra salsugi
nis et attrahens uentū amo
ris mei os meū apio ad te do
mine et attraho sp̄m et non
nūq dn̄e q clausis oculis i

hyanti mittis in in os cordis quod
non licet michi scire quid sit. sapo
rem quidem sencio dulcedinem
adeo confortantem ut si perficeretur
nunc nichil ultra quererem.
Item super cantica. si quem forte unum
aliquando hora sic rapi et sic abscondi
contigit ut minime aut noceat
aut perturbet aut sensus egens
vel cura pungens vel culpa mor
dens vel certe ea que difficilius a
mouentur irruencia ymagina
cionum corporearum fantasmata po
terit quidem hic cum ad nos redi
erit gloriari et dicere introduxit
me rex in cubiculum suum. Item
amandatis tuis intellexi magis
ut scias nisi obedire mandatorum
contemplacionis gustum penitus
non deberi. non igitur putes te
pro amore quietis sancte obediencie
actibus seniorum ne tradicionibus in
dicium ullatenus faciendum. Item
in epistola fines ceciderunt in preclar
is celestisque hereditas preclara
est in et terrena adulatur pro
missio. blanditur consolacio
carnis. gustato spiritu necesse est de
sipere carnem affectanti celestia
terrenaque non sapiunt. eternis in
hyanti fastidio sunt transito
ria. Item insino. beati qui
lugent quoniam ipsi consolabuntur.
quid aliud est hic consolacio quam

pretereuntis de spe ueniente gracia deuocio
nis et suauissima delectacio boni
et gustus sapiencie licet exiguus qui
bus interim leniginus dominus afflic
tam refrigerat animam. at gustus
ille michi aliud est quam inuitamen
tum desiderii et incentiuum amo
ris sicut scriptum est qui edunt
me adhuc esurient etc. Item
ubi sane in spirituali supra de pa
cientibus li. i. Seneca in epistola. quod
animus noster habebit quo gratuletur
sibi cum emissus his tenebris in
quibus uolutatur non tenui uisu
clara prospexerit. sed totum diem ad
miserit et redditus celo suo fuerit
cum receperit locum quem occupauit
sorte nascendi sursum illum uo
cant inicia sua. erit autem illuc
et antequam hac custodia exsoluatur
cum uicia deuicerit purusque ac le
uis in cogitaciones diuinas emica
uerit. Item philosophia animum a
trahens ad mittit ad diuina. hec
libertas eius est. hec euacuacio sibi
ducat intimum se custodire in qua
tenetur et celo reficiatur. De

Gregorius. consolacione. xxx.
in registro. in summa
tribulacione potius sola est con
solacio mira creatoris. Item
inde causis occupatus consola
cione filiarum debet non amari
tudine repleri. Item facile

est michi bone uir h̄ ex dei mu
nere in magna consolacōne qđ
opus sūm q̄ in me nō hēo diligo
mte. ¶ Jtem facilis erit conso
lacio si inter flagella patimur
que fecimus ad memoriam de-
licta reuocamus atq; h̄ nō fla
gella s; dona cognoscim⁹. ¶ Jtē
dequodā ep̄o ualde contristabat
q̄ de illo quedā supba cognouē
rant. s; quia mores suos ip̄e cor
rexit meam tristiciam simul
me ip̄m uincendo consolatus
sum. ¶ Jtem in mor. mag-
na consolacio inter amissione
est illa tempora ad mentē re
ducere quib; nos contigit res
quas pdimus nō habuisse.
¶ Jtem magna est consolacō
in eo q̄ displicet q̄ illo ordinā
te erga nos agitur cui nō n̄
iustū placet. ¶ Jtem laborā
tem consolari est pariter in la
bore asistere quia sbleuacio
laboris est uisio conlaborantis.
¶ Jtem minus temptat p
bo q̄ remuniacio consolatur.
¶ Jtem grauius meror inf
de dolore. ¶ Jtem festina cō
solo bonor est consideratus finis
malor quia dū error intuitu
conspiciūt malū q̄ euadunt
leue existimāt quicq̄ in hac
uita paciūtur ad usū. ¶ Jtē

impasse. nō flendo flere est sic exti
ora aduersa plangere ut tū mēs
nouit de eterne spei consolacōne
gaudere. ¶ ys. de sū. bo. qui in
te future premia diligenter ex
cogitat mala omnia uite presē
tis equanimit̄ portat. qm̄ exi
lius dulcedine hui⁹ amaritu
dinē temperat. ¶ Jtem in sȳno.
intende miserias eor quib; ade
aliqđ accidit dū aliena picula
memoras nuci⁹ tua portas ali
or tūi exempla dolorem rele
uant alienis malis facilius cō
solatur homo. ¶ Amb⁹. teni
diutate patris mesticiam a
nimi fletus ordor miām con
ciliat. laborem minuit dolorē
alleuat. pudorem siuat ueciā
misera si uideatur que cōsolacō
nem in lacrimis h̄t. ¶ G. sr
qui h̄itat in quo hor om̄i sp̄e
ras consolari aliq̄ auxiliū in
uenire. Si queras intra te
animi cor tuū 7 obliuioni datū
te reperis tanq̄ mortuū a cor
de si infra te corpus q̄ corrū
pitur aggrauat aīam si cir
ca te 7 terrena inh̄itacio dep̄
mit sensū multa cogitantē
quere ergo supra te s; cautus
esto uentosa agmina transi
lire. ¶ Jtem de contemptu p̄n
osa diuina consolacio ē uoio

tribuitur ad mittentib; alienā.
Item in s̄mo. mendacior q̄ ad c̄
solacionē v̄rām dico si nō ex ma
nib; hui⁹ p̄toris monachor̄ noui
cior̄ ꝛ cōūsor̄ aīe ad celor̄ gaudia
uolauerīt tam lib'e q̄ᵐ libate de
carcere nr̄e mortalitatis. Itē
beati qui lugent. s̄. de gustu.

G beg. De regr̄ciatōe. xxxi.
ratias agere rectē intus
est deū nō solū in p̄speris b̄ndicere
s; ꝛ in adūsitatib; collaudare.
Item ad ep̄m exponentē gra
maticā in uno se ore cū iouis ꝛ
laudib; xp̄i laudes nō capiunt.
Aug⁹. in euch. miām ꝛ iudi
ciū cantabo tibi dn̄e q̄ n̄ i p̄i
debitam miām nemo libatur ꝛ
n̄ p debitū iudiciū nemo cōtemp
natur. Item de v̄. dō. felix sit
mūd⁹ cītatur mūd⁹ b̄ndicam
dn̄m qui fecit mūdū scdm car
nem b̄ñgale fit. s̄ carnē male
fit. b̄ndicam dn̄m in omni tem
pore. Item hoc in uno q̄r. s̄.
li. ū. de iusticia. Item de ep̄
qui est orandus ut faciat illi ē
actō grār reddenda cū fecit.
Item ex hijs que hēs grās age
deo tanq̄ᵐ fonti bonitatis. vn̄
hēs atq; in omnib; bonis actib;
tuis illi da claritatē. ꝛ hūilita
tem. Item de cōf. tu dn̄e ex
citas ut laudare te delectet q̄r
fecisti nos ad te ꝛ inquietū est
cor n̄r̄m donec requiescat in te.
Item de sp̄u ꝛ litta. illa ē sa
piencia que pietas uocatur qua
colitur pater luminū a quo est
omē datū optimū ꝛ omē donū
p̄fcm̄. colitur aūt sacrificio laudis
accōmsq; grār ut cultor ei⁹ nō
in se s; in illo glief. Itē
de medicis. grās agam⁹ de ac
ceptis. ꝛ q̄ nōdū accepim⁹ eo
ipō q̄ de acceptis ingrati nō fu
imus nos accepturos ēē confi
damus. Item de cathe. ru
dib;. quicq̄ hō fecit laudabilē
infius fc̄is inuenit dm̄ si recte
egit laudabilē inuenit ꝑ iu
ticiam p̄ uiior si peccauit lau
dabilem inuenit p̄ iusticiam
suppliciorum si p̄ccā confessus ad
recte uiuendū redierit laudabi
lem inuenit p̄ miam indul
gencia. Jo⁹. in ep̄la. cū psal
mū dicis cu⁹ ūba loquens ag
nosce ꝛ in cōputacōne mag aī
q̄ᵐ in tumule uocis dulcedine
delectare lacrimas psallentis
deus mag q̄ᵐ uocas grām con
pbat. Jo. cr̄. sup jo. glificē
mus deū ꝛ p fidem ꝛ p opa.
nulla enī utilitas nobis in sa
lutem dogmatū sanor corrupta
nob uita. Item capit ille
grās egisti tu p̄ iusticia ꝛ 169

20 gr

₇ glorificasti deũ ₇ firmitas p grãr ac
tõnẽ in illa fructificasti mercedes.
¶ Rõ. sup. cc. iiii. aliud q̃ q̃ psal
litis cogitetis. nec solas dico in
tandas cogitacõnes uanas ₇
ociosas uitan. desunt ₇ ille dũ
taxat illa hora ₇ illo loco quas
officiales fr̃es p cõmuni necessita
te q̃i necc̃o frequenter ad mitẽ
compelluntur. s; ne illa quidẽ p
fecto recogit consuluerim quẽ for
te paulo añ incodialib; legera
tis. ¶ Item moneo uos di
lectissimi pure ac strenue di
uinis int̃ ẽe laudib;. strenue
quidẽ ut sicut reuerent ita ₇
alacriter dño assistatis nõ pig̃
nõ sompnolenti. nõ oscitantes.
nõ parcentes uocib;. nõ p̃ricẽtes
u͛ba dimidia nõ integra trãsili
entes. nõ fractis ₇ remissis uo
cib; muliebre quidd'a bal ce
nare sonantes s; uirili ut dig
nũ est sonitu ₇ affectu uoces
sti sp̃c depmentes. ¶ Item
dicte in referendo grãs nõ ẽe
tardus aut segnis dicte ad sin
gula dona grãs age diligẽt
inquit. consid'a que tibi ap
ponũtur ut intel; dei dona
dei grãr debita actõne fruc
trentur nõ grandia nõ me
diocria. nõ pusilla deniq; in
termur collige fragmẽta ne

pereant. ¶ Item omnis de bonis
multiformis gr̃e apparentis in
nob' referatur ad ipm laus lau
dabiliũ siquidẽ uniu͛sor auctorẽ
₇ largitorem ideoq; nõ ficte q̃ ad
modũ ab ypocritis nec sola con
suetudine sicut a scolarib;. s; n'
necessitate quidẽ ut iumẽta seu
dis oñib; applicatur. s; sicut sc̃os
sinceritate fidei deuocõne sollicita
hylaritate grata nõ tñ dissolu
ta. ¶ Item immolantes hosti
as laudis ₇ reddentes uota ñra
de die in diem curem' omni uigi
lancia iungẽ sensũ usui, affec
tũ. sensui exultacõnẽ affectui.
grauitatem exultacõni. humi
tatẽ grauitati. lib'tatem humi
tati quo intim labiis purgate
mentis passib; procedamus ₇ ex
cedamus p imitatis p inuisi
tatas quasd'a affectõnes sp̃ita
les leticias in inuisibiles amen
tates in lumine dei. insinuauita
te. in sp̃u sc̃o. ¶ Item in condi
anis exerciciis ₇ bellis que nulla
hora pie in xp̃o uiuẽtib; desunt
acarue animdo. ad psalmo. sic
miliciã uitam hõis ẽe sup trã
incessanter experimur in nobis
metipis cotidiana nãc ẽ tan
tica p assequtis uictoriis in no
uari. ¶ Item in fine. nõ tm̃
uito ₇ lingua s; ope ₇ ueritate ex

hitramus nos nō ingratos nō ei
grār dictōne s; grār actōz exigit
a nob dñs deus nr. ¶ Item opor
tet hoīe3 graciosū ⁊ deuotū ēē q̄
libenter dona multiplicantur s;
parca bene salua uidentur. De

G beg. lectione .xxxi.

G irurg. si ad consolacōz nrāz
sacra scriptura purpurata est tā
to mag' delem' legē q̄nto nos
conspicamus sotribl'acōnū fal
ce lassari. ¶ Item idcirco pic
tura in ecclesiis adhibetur ut
hij qui litťas nesciūt saltē inpi
etib; uidendo legant que legere
in codicib; nō ualent. ¶ Item
scire quesd .s. de meditacōne.
¶ Item in mor. scriptura sacra
mentis oculis q. q'dā speculū op
ponitur ut intia nr̄a facies ī
ipa uideatur. ibi ⁊ enī feda ibi
pulchra nr̄a cognoscim' ibi sen
tim' q̄ntū pficim' ibi ap̄fectu
q̄ longe distam'. ¶ Item scrip
tura narrat gesta scōr ⁊ ad imi
tacōne puocat corda infirmoz
dū3 illoz uictricia fcā ɔmemorat
cōe uictor prelia debilia nr̄a ɔfir
mat. ¶ Item q̄i quedā sit lec
tio mentis nr̄e spēs considarata
hīt creature. ¶ Item plinq3
res quelib; p̄ p̄storiā uirtus ē
psignificacō; culpa. ¶ Amb'
de off. cur nō illa tempora quib3
ab extra uacas lectōni impendas
cur nō xpm reuisas. xpm alloq
ris. xpm audias illū alloquim̄
cū oram' illū audim' cū ɔ̄ma le
gimus oracula ¶ Item in exam.
scriptura diuina salutē suggerit
uite odorem fragrat ut suauita
tem legens capias nō p̄picią ei
men incurras ¶ Item nō me
diocre. supra libro .q. de sultilo q̄o.
¶ Jo. mor. sup jonam. difficile
homines potentes ⁊ nobiles ⁊ di
uites ⁊ multo hijs difficilius e
loquētes credūt deo obtemperatur
mens eoz cum diuiciis nō possūt
uidere uirtutes simplicitatemq;
scripture. ¶ Item in epla ama
scienciam scripturaz ⁊ carnis
uicia nō amabis. ¶ Itē ocōni
lectio. lectiōi succedat ocō. ¶ yp.
de sū. bo. sacrāz scripturaz altitu
do q̄i montes pascue sunt ad
quos dū quisq; iustoz conscendit
pascue indeficientis refectionē
in uenisse se gaudeat. ¶ Item
geminū confert donū lectio
sacrāz scripturaz sui q̄ intellectū
mentis erudit. sui q̄ a mundi
uanitatib; abstractū hominem
ad amorem dei p̄ducat. ¶ Itē
in syno. lectio docet q̄ caueas
lectio ostendit quo tendas. lec
tione sensus augetur ⁊ intel
lectus. ¶ Aug. in epla. sacra

est xpi auor pfunditas litterar
ut in eis cotidie pficerem si eas
solas ab ieunte pu̇ticia usq ad de
crepitam senectutem maximo oci
o summo studio meliore ingenio
conarer ad discere. ¶ Jo. cr. sup
Jo. nō ƥpea date sr̄ scripture ut
in libris eas ħeamus solū. s; ut
in cordib; conglutinem9 eas. ¶ Jdē
si turpiloquiū fedidat ⁊ demones
uocat maīfm̄ est qm̄ spuāl' lēo
sc̄ificat ⁊ spc̄ affert grām diuine
eū sr̄ incantaciones scripture.
¶ Gg̃. sup. cc̄. ante carnē discipli
ne studijs edomitam ⁊ mancipa
tam spūi ante spretam ⁊ ab iec
tam seculi pompā ⁊ sarcinā in
digne ab impiuis lectio scā psu
mitur quom nempe lux incassū
circūfundit oculos cecos ul' clau
sos ita aīalis nō pcipit ea que
sunt spc̄ dei. De sapia. xxxvij.

G beg. in mor.
Q nempe hoc est sape q̄ intelli
gere q̄ multi eterna quidē sapi
unt s; hoc intelligē nequaquam
possunt. ¶ Jdem in reg. sapiēt
illicita supat qui didicit ⁊ nō va
concessis. ¶ Au9. de lī. ar. nemo
sine sapia beatus est. nemo em̄
beatus est nisi summo bono q̄ in
a ūitate q̄ sapiam uocam9 cer
nitur ⁊ tenetur. ¶ Jdem ve
qui derelinquunt sup. lc̄. ʒ. de sapi

en. ¶ Jdem michi aliud est sapia. ʒ.
libro. ij. de modestia. ¶ Jdem de or
dine discipline. quisq̄s omnē phiā
fugiendam putat nichi nos uult
aliud q̄ nō amare sapiam. ¶ Jdē
duplex est uia q̄ sequimū cū rer
nos obscuritas mouet aut rōne
aut cte auctoritate phia rōne p
mittit. ¶ Jdem tria sr̄ gña rer
in quib; rōnabile apparet vnū ē
in fc̄is ad aliq̄ finē relatis. alter
in discernendo. tcīū in delectando
primū nos ad monet nichi temē
facē. Scd̄m recte docē. ultimū bēe
contemplari. ¶ Jdem de. ci. dei.
nō est ūa sapia que intencionē su
am in hijs que prudenter discer
nit gerit fortiter cohibet tempan
ter iuste queq̄ distribuit. nō ad
illū dirigit finē ubi erit deus oīa
in omib; eternitate certa ⁊ pace
pfcā. ¶ ys. meth. sapiens dictus
est a sapore quia sicut aptus est g
tus ad discretionē saporis ciborum sic
sapiens ad dinoscenciā rer atq
causar quo vnūquoq̄ dinoscat atq
sensu ūitatis discernat. ¶ Jdem
desū. bo. nullus sapiām dei plene
recipit nisi qui se ab omī abstra
here actōnū cura contendit.
¶ Amb°. in epl'a. nichi pare so
lius dei est. sapientis est ⁊ corri
gē erratū ⁊ pniam agere pctī.
¶ Jdem sola est sapiā libera q̄

diuitib;

diuitibus pauperes preferat et que ser
uos prius fenerari dominus facit.
Item. sapiens non metu. supra
libro 3. de quatuor affectionibus c. 4.
Item ille uere sapit cuius animus
in Christo est. et cuius interior oculus erigitur
ad superna. Ber. de consid. Quid
prodest si uniuersum mundum lucreris
te unum perdens. et si sapiens aliis
sis, te est tibi sapientia si tibi non fueris.
Item sup. cc. nescitis quia ange
lus sathane multotiens transfi
gurat se in angelum lucis. Sapientia
est deus: non solum dulciter. sed sapi
enter. Sen. in epistola. sapiens
uidebit ubi uicturus sit cum quibus
quomodo quid acturus. cogitat se
per qualis uita non quanta sit. Item
sapiens omnia examinabit. secum
quid accepit a quo quantum ubi quare
ad modum. Item sapiens bo
norum rector est. malorum uictor est.
Sed facere docet philosophia non dicere et hoc
exigit ut ad legem suam quisque
uiuat ne oratio cum uita dissentiat.
Item rogo atque hortor ut in
philosophiam in precordia ima demit
tas et experimentum profectus tui
capias non oratione nec scripto. sed
animi firmitate cupiditatum di
minucione uerba rebus proba. Item
affectator sapientie adheret quidem
in corpore suo sed optima sui parte
abest et cogitationes suas ad

sublimia intendit. Item ad philosophi
am te confer si uis saluus esse
si securus si beatus denique si uis
esse quod maximum est liber. Item
non est philosophia populare artificium nec
ostentationi paratum non in uerbis sed in
rebus est. nec ad hoc adhibetur ut
cum aliqua oblectatione consumatur
dies ut dematur ocio nausea a
nimum format et fabricat uitam
disponit actiones regit agenda
et omittenda demonstrat. De

Greg. doctrina. xxxiiij.

Gregorius super ez. quisquis expositor
in explanatione sacri eloquii ut
fortasse auditoribus placeat aliquid
mentiendo componit sua et non
dei uerba loquitur si tamen pla
cendi uel seducendi studio men
ciatur non si uiribus diuinas uir
tutem requirens ipse aliter quam is
per quem sunt prolata sensit et si sibi in
tellectu alio edificationem carita
tis requirat. dominum sed uerba quam nar
rat. quia ad hoc solum deus per totam
nobis sacram scripturam loquitur
ut nos ad suum et proximi amorem
trahat. Item pensare debet
doctor quid loquatur cui loquatur
quando loquatur et quantum loquatur.
si enim unum eorum defuerit loquacio
apta non erit. Item loqui de
deo quietem ualde et liberae mentis est.
tunc namque et bene dirigitur lingua

insinone cū secure sensus quieue
rit in tranquillitate. ¶ Item in
pastor. clauus aptōnis est sino
correptōnis quia increpando cul
pam detegit quā sepe nescit ipse
et qui perpetrauit. ¶ Item in mor.
qui priori pdicat tanta dispensa
tōne compone pdicacōis debet ut
nec derelicta spe timorē sobtrahat
nec sobtracta insolo cū timore de
linquat. ¶ Item qui ad uera p
dicacōnis uba se pparat necce
est ut cāz origines a sacris pa
ginis sumat ut omne qd loquit
ad diuine auctoritatis fundam
tum reuocet atq; in eo edifica
um sue loqucōnis firmet.
¶ Item in om. cū maior prāui
tas crescit nō solū frangi predi
catio nō deb; sz et augi. ¶ Ite
plus est ubi pabulo uictuam
impetuū mente reficere quā uē
trem nocture carnis terreno
pane satiare. ¶ Item sobtili oc
cultoq; iudicio aquorūda auribz
pdicatio sca sobtrahitur qd sus
citari p grām nō merentur.
¶ Item in reg. lingua nra bo
nis fomentū sit. prauis acu
leus tumidos retundat iratos
mitiget. pigros exacuat. desi
des hortatu succendat. refugi
entibz suadeat. aspis blandi
atur desperatos consoletur ut qr

doctores dicimur uiam salutis gra
dientibz ostendamus. ¶ Item in
dyalogo. si inuisibilia pensamus
minuz constat qd maius est mi
raculum pdicacōnis ubo atq; o
racōnis solacio pccātē conuertere qm
carne mortuū suscitare. ¶ Aug.
de consensu ewangelistarum. ex ewan
gelistarum multa uarietate illorū re
rum suarūq; discordia concordia sa
tis apparet salubrit nos doceri
nichil querendū nisi loquencium
uoluntatē cui demonstrande
in uigilare debent oēs veridici
narratores cū de hoīe uel de ange
lo uel de deo aliquid narrant.
Item de ope monachorum. multo in
misericordius operatur erga aīas
infirmorum qui fame bone suorum
dei consulit qm erga corporalia
egencium qui panē esurientibz
frangit. ¶ Item decim. nec cu
pidus ero ad pferenda sciam
meam in qua mag amabo in
spirita arcetis qm timebo mordeci
apīsis. gratanter enī suscipit os
culum columbinum pulcherrima et mo
destissima caritas. dentē autē
caninū uel euitat cautissima
humilitas. uel retundit solidissima
ueritas. ¶ Item psuadendum
erat homini qm nos dilexit deus
et quales quantum ne desperaremus
quales ne superbiremus. ¶ Ite.

te cathe. rii. dilectione tibi tamquam fine proposito quo referas omnia que dicis. quicquid narras ita narra ut ille cui loquaris audiendo credat credendo speret sperando amet. Item de bono perseu. Facile est immo et utile ut taceatur aliquid uerum propter incapaces. Item cum res uera ita se habeat ut fiat peior nobis eam dicentibus ille qui capere non potest aut tacentibus ille qui potest quid putamus esse faciendum sine dicendum est potius uerum ut qui potest capere capiat quam tacendum ut non solum id ambo non capiant uerum et qui est intelligentior ipse fit peior qui si audiret et caperet per illum plures discerent quo enim est capacior ut discat eo magis est ydoneus ut alios doceat. Item non sumus in disputationibus prompti et in orationibus pigri. Item in epistola. sollicitissime cauendum est in docendo superbie uitium quam in discendo non ita est. Ambrosius de officiis. absit pertinax in familiari sermone contentio quoniam eum magis excitare inanes quam utilitatis aliquid afferre solet disceptatio sine ira suauitas sine amaritudine. sit monitio sine asperitate. hortatio sine offensione. Ysidorus in synonimis. Communia omnibus secreta paucioribus loquere apta cunctis. opta paucis amicitia. Item de summo bono. quadrimoda est dicendi ratio qua aut bona sentiendo inique dicatur aut parum sentiendo loquacitas sola ostendatur aut optime sentiendo non eleganter proferatur quod dicitur. Ieronimus in epistola. docente te in ecclesia non clamor populi sed gemitus suscitetur lacrime auditorum laudes tue sint. Item predicator continentie nuptias ne conciliet. Gregorius super cantica. Concha prius infundenda est ut effundere audeamus de plenitudine non de penuria largientes. primo quidem compunctio deinde deuotio. tertio penitentie labor. quarto pietatis opus. quinto orationis studium. Sexto contemplationis otium. septimo plenitudo dilectionis. Item doctrina sine caritate non curiositatem acuit. sed caritatem accendit.

De dignitate. xxxv.

Gregorius in registro. ad hoc loci gradus honoris ordo distinxit et iudicia esse constituit ut nec prepositi in opprimendis se frustra ualeant occupare oppugnare subiectos nec subiectis iterum esse suos prepositos effrenata sit resultandi licentia. Item ad hoc diuine dispensationis prouisio gradus et diuersos constitui it ordines esse distinctos et dum

reuerenciam minores ꝓrioribꝫ ex
hiberent ⁊ priores minoribꝫ dilec
cionē impenderent . una concordie
fieret ex diuersitate cōnexio ⁊ recte
officior̄ gereretur ad ministracio
singlor̄ . ¶ Idem quia homo q̄
sibi tribuitur quo iudicio dispo
natur ignorat . nec ad appetend̄
locū superiorē prerꝑ insistere nec ad
repellendū contumax debꝫ inue
niri ¶ Idem in pastor̄ . uirtutibꝫ
pollens coactus ad regimē ue
niat uirtutibꝫ uacuus nec coact⁹
accedat . ¶ Idem cū rex necitas
exposcat pensandū ualde est ad
culmē quisquis regiminis q̄lr̄
ueniat atq; ad hoc rite ꝑueniēs
qualit̄ ~~uiuēs~~ uiuat ⁊ bn̄ uiuēs
q̄liter doceat ⁊ recte docens in
firmitatē suā cotidie q̄nta cōsi
deracōne cognoscat ne aut hū
litas accessū fugiat aut ꝑuē
cōni uita contradicat aut uitā
doctrina destituat aut doctrinā
presūpcio extollat . ¶ Idem ī
dya . usus recte conuersacionis
est ut pre ēē nō audeat qui sb̄
ēē nō didicit nec obedienciā
subiectis imꝑet q̄ꝫ platis nō no
uit exhibere . ¶ Idem in om̄ .
Illi debent curam pastoralem
suscipe qui in suo corpore sciūt
flura luxurie domare ut cū
alijs forcia ꝓdicant ipsi desidijs

mollibꝫ enormit̄ nō succūbant .
¶ Idem in mor̄ . nolenti m̄ atq;
renitenti cū graue est altaris
ministiū ⁊ pondus est cure pas
toral̄ iniunctū . ¶ Ys̄ . de sū . bo .
uir ecclasticus ⁊ crucifigi mundo
ꝑ mortificacōnē ꝓprie carnis dꝫ
⁊ dispensacōnē ecclīastica ordinis
si ex dei uoluntate ꝑuenit nolēs
quidem ꝫ humil' gubernandam
suscipiat ¶ Ber̄ . sup . ct̄ . nō ocio
se tociens repetitū est petre a
mas me in cōmissione ouiū . ego
quidem id significatū ꝑinde pu
to ac si dixisset uir iho nisi testi
mū tibi ꝑhibeat consciā q̄d
me ames ⁊ ualde ꝑfecte ames
hoc est plus q̄ tua plus q̄ tuos
plus ⁊ q̄ te ut huiꝰ repeticōnis
mee numerꝰ impleatur neq̄q̄
suscipias curā hanc nec te in̄
mittas de ouibꝫ meis ꝓquibꝫ u
tiq; meus effusus est sanguis
¶ Idem in placōne opus est
uiro forti spūali ⁊ fideli forti ad
ꝓpulsandas iniurias spāli ad
deprehendendas insidias . fideli q̄
nō que sua sē querat . ¶ Idem
in epl'a . in alto positū nō altū
sape difficile est ⁊ omnino insi
tatū ⁊ q̄nto insitaciꝰ tanto
glosius . De zelo · xxxvi ·

G be . ex̄ . sup ezo .
nullū omnipotenti deo ē

tale sacrificium quale est zelus animarum. ¶ Item restat ut siue super libro .ij. de intelligencia. ¶ Item in mor. si nulla ira ex uirtute surgeret diuine animaduersionis impetum phinees per gladium non placasset.

¶ Item aliquando necesse ut prauis mentibus que humana predicacione corrigi nequeunt diuina flagella optari benigne decreuit.

¶ Item euenire plerumque supra li. .iij. de iniuriacia. ¶ Item si sic primos ut nos amare precipimur restat ut sic eorum erratibus [illegible] nostris uiciis irascamur. ¶ Item circa errata primorum sic mansuetudo zelum temperet quatinus a iusticie studio non eneruet. ¶ Aug. in epistola quod sic persequitur uitam bonorum quia uita iniquorum non cum cogit imitari quod displicet. sed cum cogit dolere quod uidet. cum coram pro uiuens impie et si non obligat consencientem cruciat sencientem.

¶ Item pia est ira de dolore.

¶ Gl. sup. Cant. zelum tuum inflammet caritas informet sciencia firmet constancia sit feruidus sit circumspectus sit inuictus. nec tepore precedente habeat nec districcione careat nec timidus sit. ¶ Item habeat caritas zelum sed adhibeat pro tempore modum seuitas numquam remissa numquam inexcussa cum plus proficit. ¶ Item hec uera et casta contemplacio habet ut mentem quam diuino igne uehementer succendit tanto interdum repleat zelo et desiderio acquirendi deo qui eum similiter diligant ut ocium contemplacionis pro studio predicacionis libentissime intermittat. ¶ Glo. ps. .xxx. ira iusta est qua irascitur quis suis et alienis peccatis uidens homines confitentes deum ore et negantes moribus renunciantes seculo uerbis et non factis et uidens fratres fratribus detrahentes osculum dantes et fidem non seruantes. ¶ Glo. sup ps. .lxviij. bonus zelus est feruor [illegible] quo mens abiecto humano timore pro defensione ueritatis accenditur eo emendatur qui quelibet praua que uiderit corrigere satagit. si nequit tollerat et gemit.

Greg. De sollicitudine. in mor. sup iob .xxxvij.

quia breuitatem uite intencius aspiciunt qui cotidie morientes uiuunt et tanto se sollicitius mansuris preparant quanto et nulla esse transitoria ex fine semper pensant.

¶ Item mens tanto altius inter temptacionis fluctus tollitur quanto sollicitius ab huius seculi cogitacione uacatur. ¶ Item magna sollicitudine ad curam nostre melioracionis attingimus

Io c̄s qm̄ id uirtutis in aliis certum⁹ q̄
nō h̄emus. ¶ Idem dum̄ tanto
supra de discussione. ¶ Idem in
reg. illa sollicitudo ꝑpositorum utilis
est cautela laudabilis in qua
totū rō agit. ⁊ furor sibi nil uē
dicat. ¶ Idem q̄ morti uicini
or efficeris tanto fieri sollicitior
atq; timidior debes. ¶ Idem cū
honoris augmento cura quoq;
sollicitudinis debet excrescere.
¶ Idem cū cuncta negocia in
dagante uitatis sollicitudine
indigeant tū que ad delectōnē
sacerdotaliū graduū sē districti
cius sē trutinanda. ¶ Jo. c̄s.
sup. oīs. occupacio uirium sollici
tudinum suggestionū uolupta
tes plurimas excludit. ¶ Amb°.
magna solennitas supra lib°
.iij. de honore. ¶ Jo° grandis
uirtutis. supra libro .ij. de continē
cia tactus. ¶ G. sup. cc. oīs
cura sua spreto ornatu cultuq;
superfluo exterioris sui hōis qui
cotidie corrumpitur omni se diligē
cia prebz ⁊ occupat extolendo
atq; decorando interiori illi qui
ad ymaginē dei est. ⁊ renoua
tur de die in diem. ¶ Idem
omnis debonis supra de regna
cione. ¶ Idem in sermo. dig
nū ualde est ⁊ oīo exigit rō e
quitatis ut a uobz a constitutiōe

mūdi regnū paratur ipsi ē se se reg
no pare nō negligant. ¶ Aug°.
de ordine discipline. opa danda
est optimis moribz. deus enī in
aliter nos exaudire nō potest. bn̄
aūt uiuentes facillime exaudi
et. ¶ Sen. in ep̄. ꝑseuerandū ē
⁊ assiduo studio robur addendū
donec bona mens sit q̄ bona uo
luntas est. De correpcōne. xxxviii.

Greg. in mor.
Quisquis ꝑuentē sollicite
sagat ne lucius tempore uba in
crepacionis inferat. ¶ Idem q̄
aptā infirmitatē rephendimus
sup est ut de occulte fortitudinis
estimacōne ueneremur. ¶ Ide
ex se debz. supra libro .iij. de oblui
one. ¶ Idem in reg. dū unus
corripitur plurimi emendantur
⁊ melius est ut ꝑ multorū salua
cōne unus condempnetur q̄ ꝑ u
nius licenciam multi piclitentur. ¶ Idem ubi senior iuuenibz
exemplū ad initiū prebet ibi
districta increpacione feriend⁹
est. ¶ Isido. de sū bo. sicut pro
rem quentē arguit in iustū sic
cōiusti nō cruciari. ¶ Idem q̄
neraliter ffrā uult corripere
ad sanare infirmitatē talem
se ꝑstare ffrīe utilitati studeat
ut eū quē corripe cupit humili cor
de admoneat ⁊ hī faciens ex q̄

passione q̃ omnimus piculi ne for
te ⁊ ipse sollicitatur teptacōi. ¶ Au
menchi. qui emendat uerite manēe p
testas datur ul' coherere aliqua
disciplina ⁊ tm̄ prim̄ tius quo ab
illo lesus aut offensus est dimit
ti ex corde. ul' orat ut ei dimittat
nō solū in eo q' dimittat q' orat
uin ⁊ in eo q' corripit aliq̄ emen
datoria pena plectit. etiam dat
multa cū bona prestantur in
uitis qm̄ eor consulitur utilitati
¶ Item si peccauit. supra lib. iij.
de correpcione mala. ¶ Item i
epl'a. quātū illi laudandi sūt atq;
p̄dicandi sūt qui sūt dignati nō
cū mundo ⁊ florente flore. tantū
increpandi ⁊ accusandi sūt qui
pre cū pereunte delectat. ¶ Itē
de correpcione ⁊ grā. corripiant
a p̄positis suis subditi fres correptō
nibz de caritate uenientibz p̄ cul
pa diuersitate diuersis ul' minori
bz uel amplioribz q' ⁊ ipsa que
dampnacio nominatur q̄ facit
ep̄ale iudiciū qua pena in ecc̄a
nulla maior est. p̄t si deus uo
luit in correpcione saluberrimā
cedere atq; pficere. ¶ Item de
doctrina xp̄iana. quid locis ⁊ tē
pori ⁊ psonis eueniat diligent'
attendendū est ne temere flagi
cia rephendam'. ¶ Jo. cr. sup
.q̊. omnis correptio similis est

ceteris temptacionibz. sicut enī
omnis temptacio fideles quidē edi
ficat magis. infideles aūt am
plius destruit sic ⁊ omnis incre
pacio discipline religiosū homi
nem ⁊ timentem meliorē faci
et. irreligiosū aūt ⁊ malū con
turbat ⁊ ad deterius ire compellit.
¶ Cris. nō contempnanda incre
pacio iusta que ruina pcc̄i cordis
sanitas est. nec nō ⁊ dei uiā ad
aīam. ¶ Item in fine. nemo
fr̄s mea palpet. pcc̄a nemo dis
simulet cū iudic ordinē depre
minu disciplinā. est enī con
sentire silere cū arguere possis.
⁊ scōm q' similis pena facien
tes maneat ⁊ consencientes.
¶ Glo. q̄. vij. a. raro ⁊ nō sine
magna necessitate obiurgacōnes
sūt adhibende ⁊ nō n̄ respectu
dei remota ab oculo trabe. i.
odio.

De equitate. xxxiiii.

Greg. in reg.
ita nos inca que deū
offendūt ⁊ ad iracundiam puo
cant districtos ac sollicitos ex
hibere ut ad aliorz emendacio
nem ⁊ uindicta culpabilem
feriat ⁊ innocentē fl'a opinio
nō affligat. ¶ Item manifes
ta pcc̄a nō sūt occulta correctōe
purganda. sz palam sūt argu
enda q' palā nocēt ut dū apta

obiurgatione sanantur hij qui eos
mutando deliquerant corrigantur
¶ Item cum increpare delinquen
tes noluit eos procul dubio pas
tor occidit hac igitur consideratio
ne compulsus velis nolis loqu
turus sum quia omnium virtute
aut te cupio salvari aut de tua
morte me eripi. ¶ Item sicut
obstinati esse humilibus non debemus
ita districti superbis esse debemus.
¶ Item sicut perseveranti culpe de
betur iure vindicta. ita respis
centibus est venia concedenda.
¶ Item summum iurgibus supra
libro .i. de potentatibus. ¶ Item bo
ni de dulcem pravi sentiant
correctionem in qua videlicet
correctione hunc esse ordinem no
vis ne si aliter agere fortasse vo
lueris transeat in crudelitatem
correctio et perdas quos emendare
desideras. ¶ Item iustitie ac ratio
nis ordo suadet ut qui sua a suc
cessoribus desiderat mandata servari
predecessoris sui procul dubio vo
luntatem et statuta custodiat.
¶ Item sicut in hijs qui per ig
norantiam fecerunt culpa aliquo
tenus toleranda est ita in hijs
fortiter insequendo qui non memi
nerint sciendo peccare. ¶ Item
effectus iusta postulantibus in
dulgere et vigor equitatis et ordo

exigit rationis. presertim quia pieta
tem voluntatem et pietas adiu
vat et veritas non relinquit. ¶ Item
sicut rationi contraria procul est abi
cienda petitio. ita in hijs que bene
desiderantur effectum non convenit ne
gare. ¶ Item minorem maior pre
cedit sicut honore et termino et
cum maior sequitur culpa maior
implicetur vindicta et post pe
nitentiam credatur esse fructuosa
¶ Item sicut laudabile districtum
quod est reverentiam et honorem debitum
exhibere prioribus ita rectitudinis et
dei timoris est si qua in eos correc
tione indigent nulla dissimula
tione preponere ne totum quod absit in
ficiat corpus in malum si langor non
fuerit curatus in capite. ¶ Item
manifesti excessus canonica sunt
moderatione puniendi sunt ut
una res et pastor correctio et esse re
gula possit futurorum. ¶ Item quo
ciens contra ecclesiam quod gesti
dicitur disciplinam ne nos ante
deum culpa ex dissimulatione redar
guat inrequisitum hoc relinquere
non audemus. ¶ Item sicut ec
clesia proprias res amittere non debet
ita causa rapacitatis arcendo
alienas invadere non debet. ¶ Item
iurgantium controversias celeri
sententia terminare et equitati
procul dubio convenit et rigori.

Item sicut ab aliis nr̃a exigim⁹
ita singulis sua iura suamus. Id̄
in mor. maiora crimina ⁊ tarde cre
denda sūt cū audiūtᷣ ⁊ citius pu
nienda sᷣ cū ūaciter agnoscūtur.
Item supiores cū p disciplinā a
lios feriūt sic alienā infirmitatē
debent parcē ut ⁊ ad suā nouerīt
oculos reuocare. Item in pastor.
aliqn̄ subiector uicia prudent̄ dissi
mulanda sᷣ. s; qr dissimilantur in
dicanda aliqn̄ ⁊ apte cognita ma
ture toleranda. aliqn̄ uero subtiliter
⁊ occulte pscrutanda. aliqn̄ leniť
arguenda. aliqn̄ aūt uehement̄
increpanda. Amb°. in epla. hos
tem ferire uictoria est. reum eq⁹
tas. innocentē homicidiū. Au⁹
de ciuitate dei. melior est animi
equitas q̃ corporis sanitas. Id̄
de baptis. puulor. hoc iustū est ut
cū mala hominū reprobamus q̃;
minus bona dei reprim⁹ ⁊ amplectim⁹.
Idem unitate manente q̃ui
nosū q̃ prauū q̃ falsū inuenim⁹
sunt arcem⁹ corrigam⁹ emēdem⁹
aut si nō possim⁹ detestari dāp
nareq; debemus. Item de o
ib; disciplina exercatur iudici
um nō precipitetur. Idem p
tinet ad innocentes supra de in
nocencia. Jo. cr. sup jo. siue
inops siue diues fuit quis nō
psonis attēdam⁹. s; res scrutem̄.

Gᷣ. in epla. siquis susurro
impulso dyaboli sibi assumēs inte
iurgia seminare ⁊ pacem turba
re uelle reperiatur q̃ ad mod̄ ille dis
cordie semp est amator huic ri
gide censure remedio citius ob
uietur eo quippe pessime quo in
time pesti. Item malū si co
primas tuū reputabit̄ tibi ad
gl̄am si alienū ad iusticiam.
Item melius est ut pereat unus
quā unitas. De .iiij. affectib; .xl.

Augustin⁹
de ciuitate dei. recta uo
luntas est bonus amor ⁊ uo
luntas puersa malus amor. A
mor ergo inhians hr̄e q̃ ama
tur cupiditas est. id aūt hn̄s
eo q; fruens leticia. fugiens q̃d ei
aduersatur timor est. id q; si acci
derit senciens tristicia est. proinde
mala sᷣ ista si malus est amor
bona si bonus. Item apd̄
nos iuxta scripturas sanamq;
doctrinā ciues scē ciuitatis dei in
huius uite pegrinacione s̄ deū
uiuentes metuūt cupiūtq; do
lentq; gaudentq; ⁊ qr rectus ē
amor eor istas oēs affectōes
rectas hn̄t. Item de pacia
uolūtas bona .i. uolūtas deo fi
deliter subdita. uolūtas sūitate
supni amoris accensa uolūtas
que diligit deū ⁊ pximū pp deū

leta uita gaude ad te. de te. p te.
ipa est et nō est alta. ¶ Jo᷒ in ep.
iuch sollicius pūdendū est quā
ut sollempne dies nō tam cibor
habundancia q spc exultatiōe
celebremus q ualde absurdū
est nimia saturitate uelle ho
norare martyre quē sciam᷒ deo
placuisse ieiuniis. ¶ B. i ep.
seria res solū et uiu est gau
dium q nō de creatura sz de cre
atore concipitur et qd q possi
deris nemo tollet a te cui con
pata omnis aliunde iocunditas
meror est. omis suauitas dolor
est omē dulce amar omē deco
rum fedum. omē postremo q
cumq aliud delectari possit mo
lestum. ¶ Jtem in serīno. nō
est regnū dei esca et potus. sed
iusticia et pax et gaudiū in spū
sco. sic fatui filij ada et ppm
saltu iusticiā transilientes et pa
cem rem finalē in principiū q
uere et pūcere uoltis. nemo eī
est qui gaude nō uelit nō stabit
et nō erit istd. q sicut nō ē pax
impijs sic nec gaude dicit dns
nō sic impij nō sic. prius est
iusticiam face inquire pacem
et psequi eam et sic demde app
hendere gaudiū in mo agau
dio comprehendi. ¶ Sen. in
ep. ad uiu gaudiū specta et de.

tuo gaude. quid autē est hoc de
tuo? de te ipo et optima tui pte.
corpusculū autē et si nich pōt fieri
sine ipo mag nccāiam rem crede
q magnam. ¶ De conexione.

Gre᷒. in mor. omēs. xlv.
uirtutes inconspectu cō
ditoris uicaria ope se subleuant
ut quia una uirtus sine alia
uel nulla est omino ul' minima
uicissim sua coniunctiōe fulciātur
¶ Jtem ualde singula quelibz
destituitur. si nō una alij uirtus
uirtuti suffragetur. ¶ Amb᷒.
sup lu. conexe sē sibi cōcatenate
q uirtutes ut qui unā ht plures
hre uideatur. ¶ De timore et
spe. Greg. in mor. in pectoribus pec
tore incessant dz spes et formido
coniungi quia incassum miam
sperat si nō et iusticiā timeat.
incassū iusticiā metuit si nō et
de miā confidit. ¶ Jtem de sta
tu suo dauid cadente nemo su
pbiat de lapsu et suo dō. surgē
te nemo despeēt. ¶ Jtem mi sīt
ita incerti sunt ut confidant.
atqz ita confidūt ut cū epsecu
ritate nō torpeant. ¶ Jtem i
dyalo. opter et de dei nos semp
miseracōne confide et de nra
semp infirmitate formidare
¶ Jtem qui prō pōicat. sup
de doctina. ¶ Ys. in sūmo. nlla

appetitur uita sobr exhortatur pe
na metuor ⁊ timore saltē frenet
concupia si amore nō eligit ꝯtinē
cia. ¶ Jdem in epla. qui gehen
nas metuit nō peccare metuit
s; ardē ille peccare metuit q̄ peccm
ipm sicut gehennas odit. ¶ Jtē
in regula. cū uir suis timeat dis
plicē ne uelit femine male pla
cere illū cogitet omnia uidē ne ue
lit femine male uidi. ¶ Jsi. in
sino. timor expellit pctm. timor
reprimit uiciū. timor cautū fa
cit hominē atq; sollicitū ubi tiōr
nō est ibi despacō est. ¶ Jtem de
summo bo. sepe que apd hominū
iudiciū bona patent apud exa
men diligentissimi ⁊ acutissimi
iudicis reproba deteguntur. idq;
omīs scūs uereatur ne forte bo
nū qd agit p aliq̄ animi inten
tione modicis dei reprbū sit.
¶ Jō. in epla ubi timor ⁊ tremor
est nō ē ibi uocis clamo s; est aī
flebilis lacrimosa deiectio. ¶ Jd
qm iratus fuo ⁊ aliq̄ mali co
gitauero ⁊ me nocturnū fantas
ma delusit basilicas martirū
intrare nō audeo ita aīo ⁊ cor
pe contremisco. ¶ Jtē mor.
sup. jo. nūq̄ tuta est hūana fra
gilitas. s; qnto mag̃ uirtutib; cres
cim9 tanto mag̃ timē debem9
ne de sublimib; corruam9. ¶ B.

sup. cā. beatus hō qui semp pauid9
est. time ergo cū arrisit grā. time
cū abierit. time cū denuo reuēit
⁊ hoc est semp pauidū eē. ¶ Jtē
in uitate didici supra libro. ij. de
grā. ¶ Jdem in sermone. pmus
timor est ne cruciemi gehenna.
Scds ne exclusi a uisione dei pri
uemur tam inestimabili glīa.
Tcius replet aīam omi sollici
tudine ne forte deseratur a grā.
¶ Jdem sicut securitas ul' desi
dia causa ⁊ mat est om̄i dilic
tor. sic timor dñi radix ⁊ custos
omi bonor. ¶ Jdem heu me
supra libro. ij. de temptacione.

G beg. De dolore. xlij.

Gimeg. qnto cordi nr̄o le
ticiam ecclie ordo inculpabilit
custoditus infundit tanto tristius
tedui doloris inponit. ¶ Jdem
ardat ni caritas tua qr ualde
contristatus sū de tristicia tua
ac si mee iniuriam ipē ptulissē.
¶ Jdem in mor. in amaritudi
ne aīe sē omīs electi qr ul' pum
re flendo nō desinūt que deli
querūt. ul' grauī se merore af
ficiūt qr longe hunc a facie con
ditoris piecti adhuc in eterne
pāe gaudiis nō sūt. ¶ Jdem
ualde affligitur aīa iustor qn
illi cō bonos districtas sīnas in
torquēt qui bene uiuē ignorāt

⁊ uoce sibi iusticiā nō uendicant
quā moribꝫ inpugnāt. ¶ Item
grauius merore est duris cordibꝫ in
fructuose ꝑdicare laborem mostē
denda uitate simile. ſꝫ nullū de
cusione audienciū laboris fruc
tū inuenire. Gr. c. magna ꝑdi
catorꝫ consolacio est cū dequēs ꝓ
uectus auditorꝫ. ¶ Item aīa
scā intus dolorem sui gemitū
tolerat. ſꝫ eo defectōnis pabulū
ꝑcipit quo ius amoris placinas
emanat. ¶ Io. cr. sup. io. qui
quidem precauim⁹ nos ul' alij tūc
solū tristari bonū est. cū a' int'
humanas circūstancias medi
mus in util' nob' de reliquo tīa
cie usus. ¶ Au' de vb' dn'. ge
me ut columba ⁊ tunde pectus
⁊ tundendo correctus est no
iudicaris nō gestio cēte ſꝫ malā
cōsciam pugnis pauimitare so
lidiorem redde nō correctiorem.
¶ Item in epl'a. pia est ista
tristicia ⁊ si dici pōt beata mi
seria uicariis alienis tribula
ci nō implicari merore dolore
contrahi nō amore attrahi.
¶ Item cr. iulianū. mentibꝫ
amicorꝫ sanorꝫ fletū cōmouet
risus freneticorꝫ. ¶ Item ī me
ditacionibꝫ. da michi dn̄e in
hoc exilio panē doloris ⁊ la
crimarꝫ quē esurio sup omnē

copiam deliciarꝫ. ¶ Item aut cō
tinui dolores cruciabūt ꝑeniten
tem uitam meam aut eterni cru
ciatus uexabunt puniendā aīam
meam. ¶ Cr. in sino. cū cepis
tristicia implebit cor tuū. ſꝫ si ꝑ
seriaueris tristicia tua uertetur
in gaudiū. ¶ Cassiodo. ps. l.
letus ⁊ lasciuus sp̄c obligat ho
minē reū. ſꝫ sp̄c contribulatus ē
sacrificium quo reū soluitur.

G Greg. De cōfidencia. xliii.
mmorꝫ. tanto
animus alacrius afflictiōne sb
trahitur quāto ꝑ spem ad sūma
sustollitur. ¶ Item quicq̄ intol
lerabile pusillanimitas asserit
h' ei leue ac facile spes remunera
cōnis ostendit ¶ Item quia nūc
ꝑ tribulacōnē seritur ut post gau
dij fructus metatur. tanto ma
ior fiducia mentē roboreat quāto
hanc forcior ꝑuitate afflictō an
gustat. ¶ Item ille bene nouit
in exterioribꝫ uirtutis sobrietate qui
scit semꝑ de interna spe gaudere.
¶ Item cū iam ī ꝑmīe lamētis
culpa diluitur ⁊ sic ꝑeccata pla
guntur ut plangenda ulŭne
ꝑpetrentur magna menti fi
ducia nascitur ⁊ ad conspiciēda
supne retribucōnis gaudia cor
dis nr̄i facies leuatur. ¶ Itē
sup exo. nō inflectibꝫ nō machibꝫ

nris . s[ed] in advocati allegacione co
fidamus . ¶ Idem spes presidentia
atq[ue] suspiria introducat ad quie
tis gaudia . ¶ Ambro. in exam.
in gravissimis passionib[us] spem de
promimus fractiq[ue] a[n]i[m]o resolutum in
pendi[m]us et mentes iacemus cum deo di
na miseracione tunc spandu[m] ampli[us]
sicut p[re]sidia humana defecerint .
¶ Au[gustinus]. de c[on]f[essionibus] . nemo securus esse de
bet in ista vita que tota temptaci
o no[m]i[n]atur ut qui fieri potuit ex
deteriori melior no[n] fiat ex meliore
deterior . una spes una fiducia . una
firma p[ro]missio . d[omi]n[u]s mi[sericordi]a tua . ¶ Ide[m]
de v[er]b[is] . apl[ic]i . ipsa spes peregrinacioni
n[ost]re n[ecess]aria est que consolatur in via
tolle viatori spem p[er]veniendi co
tinuo franguntur vires ambulan
di . ¶ Idem de v[er]b[is] . d[omi]ni spes ad hoc
nos hortatur ut p[re]sencia contemp
namus futura expectem[us] ea que
retro sunt obliviscentes cum ap[osto]lo i[n]
anteriora nos extendam[us] nichil i
taq[ue] tam inimicu[m] spei q[uam] retro as
picere . ¶ Jo[hannes] in ep[isto]la . cum vniu[er]sos
actus mu[n]dan[u]s ab omni sorde pru
et toto fui[t] s[an]c[t]ificatus corpore te
tibi castitate[m] intelligas p[er]fruitu
ram et cum omni fiducia palma[m]
virginitatis expecta . ¶ Cris[ostomus].
in sermo[n]e . hec est vera ho[m]i[n]is
fiducia ad defficientis et in inte[n]
tis d[omi]no suo . De leticia

Greg[orius] in mor[alibus] . s[an]c[t]i xliii.
viri cum multa se p[ro]ficere
virtutu[m] p[ro]speritate considerant q[ui]
dam dispensacionis superne moda
mine exercere se [et] in temptacio
nib[us] exultant quia tanto robusti[us]
acceptam virtutu[m] g[ra]ciam custodiunt
q[ua]nto temptacionis impulsu qua[s]
si infirmitatem suam humili[us]
agnoscunt . ¶ Idem quo se inter
ius gaudiis anim[us] robustius
mittit eo min[us] exterius dolores
sentit . ¶ Idem in mor[alibus] . ille va
cater pacienciam suat qui et ad
tempus aliena mala cum dolore
tollerat . et eadem retractans p[er]
tulisse se talia exultat . ¶ Ide[m]
sine proprio . super de communita
te . ¶ Idem in dyalo . qualis
cuiusq[ue] apud se lateat contumelia
illata p[ro]bat . nam sicut superbi ho
norib[us] sic plerumq[ue] humiles sua desp[e]
cione gratulantur . ¶ Aug[ustinus].
de v[er]b[is] . d[omi]ni . qui gaudeat in d[omi]no
no[n] gaudeat in seculo . vincat
gaudiu[m] in d[omi]no donec finiatur
gaudiu[m] in seculo . gaudiu[m] in d[omi]no
semp[er] augeatur . gaudiu[m] i[n] s[e]c[u]lo
semp[er] minuatur donec finiatur .
¶ Idem tu qui veram requie[m].
supra de tranquillitate . ¶ Ide[m]
de c[on]f[essionibus] . est gaudiu[m] q[uod] no[n] datur
impiis s[ed] eis qui te colunt d[omi]n[u]s
quor[um] gaudiu[m] tu ip[s]e es et ipsa e[st]

ee iustus ait sapiens ostendens p
h minime approbandam ee iusti
ciam que temperancie moderami
ne non frenatur. ¶ Beda in om.
uere est ut rectorem subditis et ma
trem pietas et patrem exhilarat i
disciplina atque inter hec sollicita cir
cumspectione pendendum ne aut dis
trictio rigida aut pietas sit re
missa. ¶ Item dicit beatus gregorius in
reg. glo. c. i. vera uirtus est cum
nec pietas sine iusticia. nec sine
pietate iusticia que separate ab
inuicem dilabuntur. De conti
nencia et abstinencia. ¶ Ambrosius
de uirginitate. cibus parsimonie
potus abstinencie docet uicia nes
cire qui docet causas nescire uiciorum.
causa prandi et iustos sepe dece
pit. hinc populus dei postquam sedit
manducare et bibere deum negauit. ¶ Ysi.
de sum. bo. libidinis ignes calor fo
mentis increscit. corpus autem quod
abstinencia frangit temptacio
non exurit. unde et tres pueros ab
stinentes babilonii incendii et si
tetigit non combussit. ¶ Item quod
continentes sicut panem cum pondere
edunt ita et aquam cum mensura
sumunt assidentes ad castimoniam
carnis et aque abstinenciam con
uenire. ¶ Jo. cr. in sup. mo. pieri
uia cessat pugna carnis aduer
sus animam et anime aduersus carnem.

nec ultra surgit ancilla in dominam
nec seruus superbit in liberum. scrutini
usa hec prelia ieiuniorum presenti
a conquiescit. De continencia
et uerecundia. ¶ Ambrosius de uir
ginitate. ubique in uirgine comes
singularium uirtutum est pudor hic
indiuiduus debet esse uirginitati sine
quo non potest esse uirginitas. ¶ Item
de off. uerecundia est pudicicie co
mes. cuius societate castitas ipsa
tucior est. ¶ Jo. in sup. mo. omnino
pudor indiuiduus uirginitati
debet esse sine quo recte castitas ser
uari non potest. ¶ Item in epistola.
sit inter noua grauitas hones
tas ad mirabilis stupenda uere
cundia. mira paciencia. uirgi
nalis incessus et uere pudicicie habi
tus. sermo semper modestus. et
in suo tempore proferendus. ¶ Ber.
sup. cant. uerecundia soror continencie
est nullum eque manifestum indi
cium columbine simplicitatis et
ideo omnino testis innocencie est
et lampas pudicicie mentis.
¶ De continencia et castitate.
Greg. sup. eze. antiquus inimicus
castitatem in nobis si sine caritate
fuerit non timet. quia ipse nec car
ne premitur ut in eius luxu
ria dissoluatur. ¶ Au. de ciui
tate. si nupcias contemp
sistis filiorum hominum ex quibus

te securitas deceptu[m] blandiat.
nulla te securitas a penitencia in
tencione suspendat. incessanter
in corde tuo spes & fortitudo [con]sis
tat. ¶ Idem de su[m]. bo. O[m]nis vir
tus spe & fortitudine vivet quia
nu[n]c illu[m] ad gaudiu[m] spes erigit.
nu[n]c illu[m] ad formidine[m] timor ge
henne addicat. ¶ Aug[ustinus] de me
dita. respira p[ro]ximo respira ne des
peres spera in eo q[ue]m times assuge
ad eu[m] a quo aufugisti. inuoca
importune que[m] supplic[ite]r p[ro]uocasti.
¶ De timore & gaudio. Greg[orius].
In timor. cu[m] bona in aliis c[er]nim[us]
valde nec[essari]e est ut exultacio[n]e[m] m[en]t[is]
formidini & fortitudine[m] n[ost]re ex
ultacioni misceam[us]. quatenus
& de alienis p[ro]uectib[us] caritas
gaudeat. & de suis infirmitati
b[us] conscia contristetur. ¶ Ide[m].
S[an]c[t]i viri cu[m] de quib[us]da[m] sentiis e
reptos hylarescu[n]t. magno se
metu & in ipsa exultacione co
terunt. quia & si iam de cuiulib[us]
p[ro]cella tempestatis erepti sunt
e[ss]e se tu[m] adhuc in inc[er]ti ma
ris dubiis fluctib[us] sciunt.
¶ Idem s[an]c[t]i viri sic sep[er] exultant
ut pavore trepident ne spei fi
ducia exultent. ¶ De ti
more & amore. Greg[orius]. In timor.
cu[m] plus ipsi q[uam] timeam[us] agnos
cim[us] plus nob[is] de deo p[re]sumi[m]a

gra[ti]am infunditur q[uam] amem[us]. ¶ Id[em]
appositis q[ua]si quib[us]da[m] gradib[us] p[ro]ficit[ur]
n[ost]ri p[ec]c[at]um prius in p[ri]mo ponim[us]
& post modu[m] p[er] caritate[m] ad alta a
more levam[us] ut ab eo q[uo]d quis q[ue] ti
met rep[ri]matur ut timeat & ab
eo q[uo]d iam timuit soluetur ut p[re]
sumat. ¶ Aug[ustinus] de virginitate.
ama dei bonitatem. time severita
tem. utru[m]q[ue] te sup[er]bu[m] e[ss]e no[n] sinit.
amando eni[m] times ne amante[m]
& amatu[m] graviter offendas ¶ Id[em]
de fide ad petru[m]. diligentes dei mi
s[er]icordiam metuentesq[ue] iusticiam n[ec]
de remissione p[e]c[ca]tor[um] desp[er]emus.
nec remaneamus impunit[i]s. ¶ Ide[m]
de v[er]b[is]. ap[osto]li. no[n] intrat caritas in
conme[n]data. h[abe]t seti[m] sonu[m] suu[m] ti
morem q[ui] introducat ipsa. s[ed] illu[m]
castu[m] p[er]manente[m] in seculu[m] seculi.
¶ Idem sup[er] prima[m]. cano. Jo. ex
horrescit q[uod] minatur omnip[otens]
ama q[uo]d pollicetur o[mn]ip[oten]s & viles
cit omnis mu[n]d[us] sive pmittens
sive terrens. ¶ Jo[hannes]. in ep[isto]la.
videtur omnia quecu[m]q[ue] b[e]n[e]facias
p[ro]p[ter] deu[m] facias sciens eu[m] rei tan
tam te ad no[n] recepturu[m] e[ss]e mer
cedem q[ui] eius timoris & dilec
cionis causa p[ro]fecis. ¶ Be[rnardus]. de
[con]sideracione. scim[us] facit affectio sca[n]
& ipsa gemma timor d[omi]ni s[an]c[tu]s
& s[an]c[tu]s amor. hiis p[er]fecte p[er]fecta a[n]i[m]a
velud duob[us] quib[us]da[m] brachiis

sius deum amplectitur stringit et te
net et ait. tenui eum nec dimittam.
Item in epistola. mens que semel
afficit caritas siue iuris esse non si
nitur. metuit quod nescit. dolet quod
non oportet. sollicitatur plus quam
voluerit et unde noluit. Item
in sermone. timeamus et amemus
Christum dominum. timeamus pura in
dignitate et propius dignacione
amemus. non dissimulemus non
excusemus in medio est omnibus
se se offerens. De abstinen
cia et elemosina. Gregorius monet.
hoc quod tibi subtrahis alii largire
ut unde tua caro affligitur in
de egentis proximi caro reficitur.
Item illud ieiunium deus appro
bat quod ad eius oculos manus ele
mosinarum leuat quod cum proximi di
lectione agitur quod cum pietate con
ditur. Item in pastorali. non deo
sed sibi quisque ieiunat. si ea que
ad tempus uenter subtrahit non
inopibus tribuit. sed uentri post
modum offerenda custodit. Jo
hannes Crisostomus super Mattheum. si ieiunaueris sine
elemosina nichil ieiunium tuum
reputabitur. sed uentrem implen
te et inebriante deterior est qui
talis est et tantum deterior quam las
ciuia crudelitas est difficilior.
Glossa Mathei vi. deo ieiunat qui
eius amore se macerat et quod si

subtrahit alii impendit. De ab
stinencia et oratione. Augustinus in epistola.
in ieiuniis et vigiliis et omni casti
gatione corporis quod primum ad iu
uatur oratio. Johannes Crisostomus super Mattheum. qui
orat cum ieiunio duplices habet alas
et ipsis uentis leuiores. nec enim os
citat et tenditur et torpet orans quod
paciuntur multi. sed est igne ve
hemencior et terra superior. ideoque
maxime hic talis demonibus est
inimicus et hostis. nichil enim homine
orante proprie est potencius. Item
sicut nec miles sine armis est
aliquid nec arma sine milite. sic
nec oratio sine ieiunio nec ieiunium
sine oratione. Ysidorus de summo bono. hoc est
perfectum et racionabile ieiunium quando in
homo exterior ieiunat interior orat. fa
cilius per ieiunium oratio penetrat ce
lum. Augustinus super psalmos. abstinendo a
uino quia in uino luxuria est aut
si infirmum sit modico utar iuxta
consilium apostoli. abstinendo a car
nibus ne dum me nimis carnes
nutriunt simul et carnis nutriant
uicia. panem et ipsum cum mensura
studendo sumere ne honerato uentre
stare ad orandum tedeat. Item
in sermone. oratio uirtutem impetrat
ieiunandi graciam. prauetur ora
di ieiunium orationem roboreat. oratio
ieiunium sanctificat et deo representat
Item quid nobis ieiunium p

cerit si relinquat̃ intra. soluetur
ergo quadã pena orõnis ¶ Glo.
.ec.iij. prius est mortificare cu
piam. postea offerre deo placabi
lia uota cordis ¶ Glo. tho. iij.
sola orõne pinguescit quẽ ma
nes cor̃s pascat. De mĩa & orõe.
¶ Jo. cr̃. sup. m̃. in lege scriptũ
est. nõ intres ante conspectũ do
mini uacuus. uacuus intrat añ
deũ qui ueniens ad orõnẽ nullã
elemosinã facit. ¶ Jtem in
firma est orõ que etiã largita
te nõ est munita. ¶ Scũs max
im⁹ in sermo. orõ que castitatis
iusticie & etiã opibz adiuuat
excedit mũdũ. penetrat padisũ
euolat ad ipm̃ sũme maiestatis
offerẽte angl̃is conspectũ ¶ De
mĩa & iusticia. Greg̃ in reg̃. ipa
inter dulcedo cauta sit nõ remis
sa. correctio uõ diligens sit nõ
seuia. sz sic altm̃ condiatur ex al
tero ut boni h̃eant amando q̃
caueant & praui metuendo q̃
diligant. ¶ Jtem li.iiii. de dul
cem. S. de equitate & ibi tẽ alia
plura. ¶ Jtem in pastor. disci
plina ul̃ mĩa multũ destituit
si una siñ altã teneatur. ¶ Jdẽ
iuxta pauli uocẽ in archa ta
bnaculi. cũ tabul̃ uirga simul
& manna est qz cũ scripture sa
cre scĩa in boni doctoris pectore
si est uirga districtõnis sit & ma
na dulcedinis. ¶ Ambro. in
epl̃a. beatus qui & seũitatẽ et
mansuetudinẽ tenet ut altero
disciplina seruetur. alto innocẽ
cia nõ opprimatur. nimia eñ
seuitas extorquet plinqz crudeli
tate mendaciũ. ¶ Jtem de off. i.
neqz seũitatẽ eẽ durã cõuenit
nec nimiam remissionẽ. ne aut
potestatem exercere aut suspectũ
officiũ nequaq̃ implẽ uideamur
¶ Ysi. in syno. impia iusticia ẽ
humane fragilitati nõ ignoscẽ
nõ igitur aĩa dãpnarẽ. sz emẽ
dare pravus & corrigẽ. ¶ Jtem
tene rigorem in discussione iusti
cie. miam in diffinitione sñie.
¶ Jtem de sũ. bo. omis qui recte
iudicat staterã in manu sua
gestat. in utroqz penso iusticiã
& miam portat. sz p iusticiam
reddit pccõ sñiam. p miam p
cati temperat penã. ¶ Jo cr̃.
sup. m̃. iusticia sine mĩa nõ
est iusticia sz crudelitas. sic &
mĩa siñ iusticia nõ est mĩa sz
fatuitas. ¶ Crẽs. sup. cc. sine
dũ seuitate opus est pena sit
nõ tyrannica. matres uos fo
uendo. pr̃es corripiendo exhi
beatis. ¶ Jtem de consideratõe.
iusticie ut iusticia sit tempatã
cia modũ imponit noli nimi⁹

esse iustus aut sapiens ostendens per
hoc minime approbandam esse iusti
ciam que temperancie moderami
ne non frenatur. ¶ Beda in omi.
necesse est ut rectorem subditis et ma
trem pietas et patrem exhibeat
disciplina atque inter hec sollicita cir
cumspectione providendum ne aut dis
trictio rigida aut pietas sit re
missa. ¶ Item dicit beatus Gregorius in
regis. glo. ch. i. vera virtus est cum
nec pietas sine iusticia nec sine
pietate iusticia que separate ab
invicem dilabuntur. De conti
nencia et abstinencia. ¶ Ambrosius
de virginitate. cibus parsimonie
potius abstinencie docet vincere nes
cire qui docet causas nescire vicior.
causa peccandi et iustos sepe dece
pit. hinc populus dei postquam sedit
manducare et bibere deum negavit. ¶ Ysi.
de sum. bo. libidinis ignes cibor fo
mentis increscunt. corpus autem quod
abstinencia frangit temptacio
non exurit. unde et tres pueri ab
stinentes babylonii incendii et si
tetigit non combussit. ¶ Item quod
continentes sicut panem cum pondere
edunt ita et aquam cum mensura
sumunt assidentes ad castimoniam
carnis et aque abstinenciam con
venire. ¶ Jo. os. in sermo. plenius
iam cessat pugna carnis adver
sus animam et anime adversus carnem.

nec ultra surgit ancilla in dominam
nec servus superbit in libidinem. sic vin
cta hec prelia ieiuniorum presidia
a conquiescit. De continencia
et verecundia. ¶ Ambrosius de virgi
nitate. ubique in virgine comes
singularis virtutum est pudor. hic
individuus debet esse virginitati sine
quo non potest esse virginitas. ¶ Item
de offic. verecundia est pudicicie co
mes. cuius societate castitas ipsa
tutior est. ¶ Jo. os. in sermo. omnino
pudor individuus virginitati
debet esse sine quo recte castitas ser
vari non potest. ¶ Item in epistola.
sit in te nova gravitas hones
tas admirabilis stupenda vere
cundia. mira paciencia. virgi
nalis incessus et vere pudicicie habi
tus. sermo semper modestus et
in suo tempore proferendus. ¶ Gregorius
super Ezechielem. verecundia soror continencie
est nullum eque manifestum indi
cium columbine simplicitatis et
ideo omnino testis innocencie est
et lampas pudicicie mentis.
¶ De continencia et caritate.
Gregorius super Ezechielem. antiquus inimicus
castitatem in nobis si sine caritate
fuerit non timet. quia ipse nec car
ne premitur ut in eius luxu
ria dissolvatur. ¶ Augustinus de ci
vitate. si nupcias contemp
sistis filiorum hominum ex quibus

gignētis filios hominū toto cor
de amare speciosū forma p̄ filijs
hominū uacat uob̄ liberū est a cō
iugalibus uinculis. ¶ Item inspi
cite uulnera pendentis cicatrices
resurgentis sanguinē morientis
preciū credentis commerciū redēm
tis. h̄ quāti ualeant cogitate. h̄ i
statera caritatis appendite. ⁊ q̄cq̄
amoris incastis uris impendere dū
habebatis illi rependite. ¶ Item
de bono coniugali. illa uirgo coniuga
te nupto p̄ponit̄ que nec multi
tudini se amandam p̄ponit cū
amorē unius ex multitudine
inquirit. nec se uni componit
iam in uento cogitans que m̄
di s̄t q̄m̄ placeat uiro. s̄ speciosū
sū forma p̄ filijs hominū sic
amauit ut quia eū sicut ma
ria conape carne nō posset ei
corde concepto ⁊ carnē integrā
custodiret. ¶ Item q̄ inq̄ūt
si oms uelint ab omi concubitu
continere ⁊ unde subsistit genus
humanū utinā oms hoc uellent
dū taxat in caritate de corde pu
ro ⁊ consciā bona ⁊ fide nō
ficta. multo citius dei ciuitas
compleretur ⁊ acceleraretur
t̄mi⁹ s̄cli. q̄ .n. aliud hortari ap
pet ap̄. ū ait cū inde loqueret̄.
uellē oms hoīes eē sicut me.
¶ Gr̄. mep̄. castitas sīn cari
lampas sine oleo est. subtrahe o
leū lampas nō lucet. tolle ca
ritatem castitas nō placet. s̄
o q̄ pulchra est cas. gn̄a. cū ca.
ut sapiens clamat. ¶ Item sr̄
.c̄c̄. quoniā claritas ut aiunt lu
ne nō n̄ a sole est. sic absq̄ ca
ritate seu iusticia continencie
nitū nullū est. ¶ De conti
nencia ⁊ humilitate. Greg̃. i mor.
sic mentē necē est p̄ mundiciā
erigi ut tū sollicite debeat inhu
militate sustium. ¶ Item p̄ hu
militatis custodiam seruanda est
mundicia castitatis. Si enī pe
ss̄ s̄b deo premitur caro illicite
sup spm̄ nō leuatur. ¶ Au⁹.
de uirginitate. sapientes uirgi
nes eē decet ne lampades ear
extinguantur. quoniā sapientes
nisi nō alta sapientes. s̄ humi
lib; consencientes. ¶ Item q̄
ꝑpetua continētia maxime uirgi
nitatis magnū bonū est in s̄cis
dei uigilantissime cauendū
est ne supbia corrumpatur.
¶ Item facilius sequitur ag
nū ⁊ si nō quocūq̄ ierit certe
quousq̄ potuit coniugati hu
miles quā supbientes uirgines
¶ Item neq̄ simulare debz uir
go humilitatem s̄ exhibere. simu
latio humilitatis maior supbia
est ¶ Item sup jo. melior ē

quidem virginalis sanctitas quam pudi
citia coniugalis quis dubitet. ta
men si tu tenueris superbiam. et
tua mater humilitatem melior
mater erit quam filia non dubito pre
ferre humilem mulierem superbe vir
gini. ¶ Ambro. super luc. decet
ut quanto castior virgo tanto hu
milior sit noverit deferre seni
oribus. sit magistra humilitatis nun
quam est professio castitatis. ¶ B. super
missus. pulchra commixtio vir
ginitatis et humilitatis. nec medio
criter placet deo illa anima in qua
humilitas commendat virgini
tatem. et virginitas exornat hu
militatem. ¶ Item potes sine
virginitate salvari. non potes si
ne humilitate. potest inquam placere
humilitas que virginitatem deplo
rat amissam. sine humilitate au
deo dicere nec virginitas ma
rie placuisset. ¶ Item super cant.
continencia non habet meritum apud de
um que gloriam requirit huma
nam. Ideoque maxime opus est et
puritate intencionis qua soli
deo mens nostra et placere appetat
et valeat inherere. ¶ De accio
ne et contemplacione. Greg. super
eze. activa in necessitate conte
plativa in voluntate. illa in ser
vitute. ista in libertate. ¶ Idem
sicut bonus est ordo vivendi
ut ab activa in contemplativam
tendatur ita plerumque a contempla
tiva animus ad activam reflectitur
ut per hoc quod contemplativa men
tem accendit perfectius activa
teneatur. ¶ Idem amor dei ad
contemplativam amor vero pro
ximi pertinet ad activam. ¶ Idem con
templativa maior est supra de
gustu. ¶ Idem in mor. marthe
cura non reprehenditur. marie vero
et laudatur quia magne sunt acti
ve vite. sed contemplative potiora.
unde nec auferri unquam marie pars
dicitur quia active vite opera
cum corpore transeunt. contempla
tive autem gaudia melius ex fi
ne convalescunt. ¶ Idem huam
gruis. supra libro i. de predicatoribus
bonis. ¶ Idem qui culmen ap
prehendere perfectionis nituntur cum
contemplacionis arcem tenere
desiderant prius se in campo ope
ris per exercitium probant. ¶ Isi.
de sum. bo. activa vita mundanis
bene utitur. contemplativa vero
mundo renuncians soli deo vivere
delectatur. ¶ Idem qui prius
supra. de ascensione. ¶ Aug. de
civ. dei. ex tribus illis vite generibus
ocioso actuoso ex utroque composi
to quamvis salva fide quisque possit
in quolibet eorum vitam ducere et ad
sempiterna premia pervenire. Int

est tamen quid

est tamen quid amore teneat ui
tatis. quid officio caritatis in
pendat. nec sic ee dz unusquisqz
ociosus ut in eodem ocio utilita
tem nō cogitet primi. nec sic
actiuosus ut contemplacionē nō
requirat dei. ¶ Idem ociū scm̄
querit caritas ueritatis. negociū
iustum suscipit nccitas carita
tis quā sarcinā nullus impo
nit percipiende atqz intuende ua
candū est ueritati. ¶ G. ma
polo. nec iacob nisi cognita pꝰ
lya. desideratos rachelis amplexꝰ
meruit obtinē. ¶ Idem sup. cā.
Aliter sane afficitur mens fructi
ficans ubo. aliter fruens ubo
illic sollicitat nccitas primi
hic inuitat suauitas uerbi. et
quidem leta in ple mater. sz in
amplexibꝰ sponsa lecior cara
pignora filiorꝫ. sz oscula plus de
lectant. ¶ Idem exterius opibꝫ
infide nō ficta radicatis recipit
consolacionē mens afflicta qui
etis quociens sibi lux ut assolet
contēplacionis subtrahitur. ¶ Id
in sino. lonū acquirit gradū
qui bene ministrauit forte me
liorem qui bene uacauerit deo.
optimū aꝰ qui pfectus est in u
troqꝫ. ¶ Idem optimā ptem
elegit sibi maria licet nō for
tasse minus sit apd dm̄ huius

conuisacio marthe. sz de electione
maria laudatur. qm̄ illa cītē
oracō qꝰ ad nos spectat nob eli
genda. h uō si iniungitur pa
cienter est tolleranda. ¶ Ide
absit ut qui deo uacat ad inml
tuosam aspiret fratrū officiali
um uitam. ¶ Idem felix domꝰ.
supra de religione. ¶ De sci
encia et humilitate. Greg. i mor.
cū summa cura puidendū est ne
accepta sapientia cū ignorancie
tenebras illuminat. lumen hu
militatis tollat et iam sapiā
ee nequeat que si uirtute loqu
cōnis fulgeat elacōnis tū ue
lamine cor loquentis obstu
rat. ¶ Idem supra de intellige
cia querē libro ·ij. In omne qꝰ
scit se se mens deprimat ne qꝰ
uirtus sciencie congregat uentꝰ
elacionis tollat. ¶ Idem Si u
ri humilitatis inse uirtutem
custodiunt cū quedā mirabilit
striūt illd ante mētis oculos
student reuocare qꝰ nesciūt ut
cū ex pte alia infirmitatē su
am considerant ex ea pte qꝰ
pfectus eorꝫ se anīmꝰ nō extol
lat. sciencia etenī uirtus est
humilitas aūt custos uirtutis.
¶ Ysi. in disputacōne supra
de studentibꝫ libro j. ibidē dispu
tare stude. ¶ De sciā et cāiꝰte

Greg. in mor. cum caritas e
dificando nõ eligit sciencia in
flando preterit. Item sup ez.
inter caritatem et sciencia testis
est bona operacio que si fortasse
de fuit perfecto certu est nec cog
novisse te dm. nec diligere prim
Item sepe dum quosda sup
libro iij. de discordia. Au sr
Jo. ~~sciencia~~ sciencia cauenda e
ne infle ergo amate scienciã
s3 ante posite caritatem qr cari
tas edificat et nõ permittit in
flari scienciam. Item ad
r de sententiis iacobi. sicut i
mors animam euellit a sensi
b3 sic caritas a concupiscenciis
carnalib3 hinc sciencia sciencia
cu est utilis nã sine illa inflat.
Item spiritualis homo sup
de discussione. Ps. de dilige
do deo liquet et absq sciencia i
dignitate ee omnino inutile
et sciam absq virtute dampna
bilem. Item sup. ee. cibi in
digestus et qui bonã nõ hab3
de coctione malos generat hu
res et corrumpit corpus non
nutrit. ita et multa sciencia
ingesta stomacho anime q
est memoria si de cocta igne
caritatis nõ fuit. Item sic
bonu. sup de religione. De
scia et doctrina. Greg. sup eze.

scã viri amando discunt q docendo
pferunt. Item in pastor. cum
spiritale aliqd a subditis pastor in
quirit valde est ignominiosum
si tunc querat discere cũ questio
nem debet enodare. Item
pluriniq dũ metiri se nesciunt
que nõ didicere docere concupis
cunt. qui pondus magisterii tã
to levius estimãt quãto vim i
magnitudinis illi ignorant.
Augustin. in ep. ad discend
q opus est nulla etas michi se
ra videri potest quia et si senes i
magis decet docere qm discere. ma
gis tũ volo discere qm q doceam
ignorare. Io cris. de copũc
tione cordis. nõ confundam di
vinas litteras neq sũ sp sen
tencias ppriis sentenciis puta
mus. Ieron in epla. multo te
pore disce et doceas nec lauda
torib3 tuis in imo irrisorib3 au
rem libenter accomodes. De
vita et doctrina. Greg. in mor.
cũ amicis caro restringitur ã
mens virtutib3 excercetur restat ut
loquendo quisq doceat vitã quã
morib3 ornat. Item spiritual
quisq predicator sicut timoris
ee maleficos tumores adulan
cium et defendere loquendo q vivit
et ornare vivendo q dicit. Io
in pastor. illa vox libencius au

ditorum cor penetrat quam dicentis uita commendat. Idem bonis predicatores prius propria fletibus curent et tunc que aliorum sunt punienda denuncient et antequam uerba exortacionis insonent omne quod loquntur suis operibus clament. Ysidorus de summo bono. tam uita quam doctrina clare debet ecclesiasticus doctor. nam doctrina sine uita arrogantem reddit uita sine doctrina inutilem facit. Idem unusquisque doctor et bone actionis et bone predicacionis habere debet studium. nam alterum sine altero non facit perfectum. Iohannes crisostomus. minor accidit doctrine auctoritatem bona uita doctoris. Ambrosius de officiis. iniustus et dictis et rebus probatur. nam si eperitatus sit sermonibus desidiosus moribus prudenciam suam factis repellit. Iohannes in epistola. prius faciamus et post doceamus ne doctrine auctoritas cassis sinonimis destruatur. Augustinus de confessione. surgunt indocti et rapiunt celum et nos cum doctrinis nostris sine corde. ecce ubi uolutamur in carne et sanguine. Gregorius in sermone. est tantum lucere uanum tantum ardere parum ardere et lucere perfectum. De exemplo .xlvi.

Gregorius in moralibus. Multi in tenebris uite presentis dum superiora se exempla exhibent. astrorum more desuper nobis lucent. Idem qui plenissime intelligere appetit qualis est. tales inimicum debet conspicere qualis non est ut ex bonorum forma metiatur quantum ipse deserto bono deformis est. Idem qui uitam precedencium patrum conspicit quid intergeme debeat sollius agnoscit. Idem sepe cum nos. supra de uerecundia. Idem in dyalogo. numquam proderes ad lamentum penitencie redirent. si nulla essent bonorum exempla que eorum mentem traherent. Idem in moralibus. de bono opere primus prelatamus exemplum. et tamen per intencionem qua deo soli placere quamvis semper optemus secretum. Idem ad amorem dei et proximi plerumque corda audiencium plus exempla quam uerba excitant. Idem qui sancto uiro. supra. de societate bona. Ysidorus de summo bono. propterea uirtutes sanctorum ad exemplum nostrum deus proposuit ut quanto de imitacione eorum conferri possunt nobis iusticie premia tanto deperseuerancia mali sunt grauiora tormenta. 25
Idem reprobi non attendunt documenta bonorum que inuitent ad melius. sed proponunt sibi exempla prauorum que ad suorum morum

puersitatem utantur impenis.
¶ Ambro. sup. lu. Vinus exemplo plurimi corriguntur. ¶ Idem de patriarchis. illorum uita ceteris norma uiuendi est. ¶ Idem de off. Sit nobis uita maiorum discipline speculum non calliditatis questuarium. ¶ G. in epla. Sine uiuus et efficax exemplum est operis facile faciens suadibile quod dicitur subile quod suadetur. ¶ Idem in r. uno. nullum consilium melius arbitror quam si exemplo tuo fratrem docere studeas que oporteat que non oporteat fieri prouocans eum ad meliora et consulens ei non illo neque lingua. sed opere et uita te. ¶ Sen. in ep. instruenda est uita exemplis illustribus.

Greg. De fama. xlvii.

Omni in reg. quamuis grauare potest aut opinionem tuam aut animam omnino refugias et te committere uni nullius suasioni consentias. ¶ Idem quem uidere me non licet bona me pascit opinio. ¶ Idem in mor. fama alono opere uires accipit et fauoris gratiam quasi claritatis lumen aspergit. ¶ Idem de aliena uita lux que illius opide clara ostenditur huic qui pergenti imminet exempli lumine prebetur. ¶ Idem non numquam etiam sancti uiri de bona sua opinione gaudent cum per hanc ad meliora proficere audientes pensant. ¶ Idem laus sua iustos cruciat iniquos exaltat. sed iustos dum cruciat purgat iniquos dum letificat reprobos monstrat. ¶ Idem uirtutes predicatorum in notitia ceterorum hominum quasi suauitate fragrant odoris. ¶ Idem sicut ex aliena opinione proficimus sic plerumque si laudibus fame nostre intendimus auctore uacuamur. ¶ Aug. de moribus et uita clericorum. qui nos amant querunt quod laudent in nobis qui autem nos oderunt detrahunt nobis. nos autem in medio constituti adiuuante domino deo nostro et uitam nostram et famam sic custodire debemus ut non erubescant coram detractatoribus laudatores. ¶ Idem de uiduitate. in omnibus spiritualibus deliciis quibus fruuntur innupte sca earum conuersatio cauta etiam debet esse ne fiet cum mala uita non sit plasphemia mala sit fama per negligentiam. ¶ Idem nobis necessaria est uita nostra aliis fama nostra. et utique qui aliis ministrat nimis misericorditer ad salutem ad nostram quoque redundat utilitatem. ¶ Idem multo inuidius supra de doctrina bona. ¶ Ieron. in epla. multum utramque partem

cerebro fama mentitur et tam
delonis mala quam malis bona
falsior ore concelebrat. ¶ Item
caueto omnes suspiciones et quamuis
probabiliter fingi possit ne fingat
aut deuita. ¶ Item fuge perso
nas in quibus potest esse male con
uersationis suspicio nec patiaris he
as illud dicendo sufficit michi con
sciencia non curo quid de me loquantur
homines et certe apostolus prouidebat
bona non solum coram deo set etiam co
ram hominibus ne per illum nomen dei
blasphemaretur in gentibus
¶ Item scias res infirmius fa
ma pudicicie est quam flos pulch
rius cito ad leuem marcessit
auram leuique flatu corrumpitur.
¶ G. super cant. validos et constan
tes necesse est eos qui super alios
ordinantur nec non et longani
mes instar arcus ad superna uerti
cem mentis attollentes qui et
bonum fidei sue et conuersationis ubi
que odorem spargentes dicere cum a
postolo possint. Christi bonus odor su
mus deo in omni loco. ¶ Item
erit quidem uirtus contenta can
dore conscientie ubi secum non potest
odor fame ceterum odor fame non
excusare sufficiet uirum conscientie
decoloris prouidebat tamen semper quod
iuste est homo uirtutis bona
non tantum coram deo set coram hominibus

ut uere sit lilium. ¶ Item sufficit.
sup. de tranquillitate. ¶ Item.
de consideratione. in me est tue per
fectionis et malas res et malas
pariter species deuitare in altero con
sciencie in altero fame consulitis.
¶ Item esto fortis in fide decorus
in gloria. et prophetam de imitatorem
dei fortitudo tua fiducia fidelis
conscientie decor tuus splendor
bone opinionis. De aduersitate.
G reg. in reg. xlviii.
Grauia presens si afflicti
animum conuertit finis est culpe
precedentis. si eum ad timorem
domini minime conuertit inicium est
pene sequentis. ¶ Item inter
flagella positus flagellis digna com
mittere contra ferientem est
spaliter superbire et sequentis actus
iracundiam prouocare. ¶ Item
aduersitas que bonis uotis obi
citur probatio uirtutis est non
iudicium reprobationis. ¶ Item in
omnipotente deo tunc certa fi
ducia est cum pro bono opere aduersi
tatis aliquid in hoc mundo recipit
ut plena uices meterna retri
butione seruetur. ¶ Item ipsa
malorum societas purgatio bonorum
est. ¶ Item dubium non est. super
de immunitate. ¶ Item unmor.
sicut aromata fraglanciam
suam non nisi cum incenduntur

expandunt. ita sc̄i uiri om̄e q̄d u(ir)tutib; redolent in tribulac̄one innotescūt. ¶ Idem flagella dn̄or aut uicia p̄petrata purgant aut que p̄uidant p̄petrari futura deuitant. ¶ Idem cū p̄usū quēq; cō-patiens patitur ⁊ condolendū est miser(ic)ordie p̄ximis ⁊ congaudendū iusticie iudicis. ¶ Idem electi p̄uiuiscunq; m(od)is trib; uicib; .i. ul' labore cōuisionis ul' temptacōne p(ro)b(ati)onis ul' formidine stolonis atteritur atq; ipsa atticiōe purgata liberatur. ¶ Idem pena introgat si quietus quis ueraciter amat. ¶ Idem n̄ p(ro)speritas amicū indicat. nec adu(er)sitas amicū celat. ¶ Jr̄e p(er)la supra de certamine. ¶ Jo cris. i(n) sermo. sicut pluuia in terram descendens eleuat semina. sic ⁊ tribulacio aiam intrans erigit desidiū. ¶ Idem qui adulatur uirtutē suam destituit. nos uo p(er) pacienciam coronas opabim(ur). ¶ Aug. de pastor. si exceptus es a passione flagellor. exceptus es a nūo filior. ¶ Idem in ep̄. terror temporaliū potestatū q̄n ueritatem oppugnat iustis fortib; gl(ori)osa p(ro)b(ati)o est infirmis p(er)iculosa temptacio. ¶ Idem sup gen. ad lr̄e. ip̄e sibi homo in tēptacōnib; certius innotescit ⁊ iuste

salus illa p̄petua que turpiter amissa est p(er) uoluptatē fortiter recipitur p(er) dolorem. ¶ Ysi. in syno. adu(er)sa corporis anime remedia sunt egritudo carnē uulnerat mentem curat. languor enī uicia excoquit. languor uires libidinis frangit. ¶ Idem de sū. bo. uiri sc̄i plus formidant p(ro)spera q(uam) uiunt adu(er)sa uo erudiunt. ¶ Ber. sup qui h(ab)itat. bonū m(ihi) dn̄e tribulari dū modo ip̄e sis mecū q(uam) regnare sine te. ep(u)lari sine te. sine te gl(or)iari. bonū michi in tribulacōne mag(is) amplecti te. in camino h(ab)ere te mecū q(uam) ee sine te. ul' in celo q(ui)d enī michi est in celo ⁊ a te quid uolui sup(er) terram. ¶ Idem sup. cc. in petra. Infra de martyrio.

De martirio. xlix.

Greg̃. in reg̃. sicut beatus cyprianus ait martyrem nō facit pena s(ed) causa. ¶ Idem in om(elia). mori a p(er)secutore. martyriū in aperto op(er)e est. ferre uo contumelias odientē diligere martyriū ē in occulta cogitacōne. ¶ Idem h(abe)t pax n(ost)ra martyriū suū q(uia) ⁊ si carnis colla ferro nō subdim(us) sp(irit)uali tn̄ gladio carnalia desideria trucidamus. ¶ Ysi. ethi. duo sūt martyrii gn̄a. unū in ap(er)ta passione. altrū in occulta

anim uirtute. ita multi hostis
insidias tolerantes et cunctis car
nalibus desideriis resistentes per hoc quod
se omnipotenti deo in corde macta
uerunt et pacis tempore martyres fa
cti sunt. Io. cr. in smo. habet pau
pertas martyrium suum et egestas bene
tolerata facit martyrium. sed egestas
propter christum non propter necessitatem. Ieron. in
legenda sci pauli. non solum effu
sio sanguinis in confessione mar
tyrium reputatur. sed deuote quoque
mentis seruitus cotidianum mar
tyrium est. Item in epistola. hec
est enim sola retributio cum sangui
nis sanguine compensatur et
redempti cruore christi pro redempto
re libenter occumbimus. quis
scriptor sine certamine etc. supra
de certamine. Aug. de ci. dei.
quicumque et non percepto regenerationis
lauacro pro christi confessione mori
untur tantum eis ualet ad dimit
tenda peccata quantum si abluerentur
sacro fonte baptismatis. Item
quanto erit acrior impetus belli
tanto maior gloria non cedenti. tan
to densior corona martyrii.
Gre. sup. ez. stat martyr tri
pudians et triumphans toto licet
lacero corpore. et remanente late
ra ferro non in fert fortiter. sed a
lacriter sacrum e carne sua cruorem
spicit ebullire sanguinem. ubi

ergo tunc anima martyris ut
per intuitu nempe interna repre
inuisceribus ihu. Item imper
bitans quid mirum. si in modum
petre durueerit. sed neque hoc mi
rum si exul a corpore dolores non
sentiat corpus neque hoc facit stu
por sed amor submittitur enim sensus
non amittitur non deest dolor,
sed contemnitur. Item in s
mone. est martyrii genus et
effusio quedam sanguinis in
cotidiana corporis afflictione
est et baptismus aliquis in com
punctione cordis et lacrimarum as
siduitate sic quippe infirmus
et pusillus corde necesse est ut quem
semel ponere pro christo non sufficiunt
saltem in maiori quodam sed diutur
niori martyrio sanguinem fun
dant. sic et baptismi sacramen
tum quem iterari non licet hiis quod
sepius in multis offendunt fre
quentiori ablutione suppleri. De

G b. eg. gla. 1.

in mor. quia in hac ui
ta nobis est districtio operum. erit
in illa pari dubio districtio dig
nitatum ut sicut quod hic alius alium
merito superat. sic illic alius alium
retributione transcendat. Id.
sup illud. Iob. viij. donec impleat
os tuum etc. in illa eterna pa
tria cum iustorum mens in exultatione

quatu

rapitur lingua in cantica laudis
eleuatur. ¶ Item ibi vniuscuiusque
mentem ab altius oculus mem-
brorum corpulentia non abscondet sed
patebit. animus patebit corporali-
bus oculis ipsa corporis armonia
sicut vniuscuiusque tunc erit conspi-
cabilis alteri sicut nunc est non potest
sibi. ¶ Item sicut hii qui ad-
huc uiuentes sunt mortuorum ani-
mas quo loco habeantur ignorant
ita mortui uitam in carne ui-
uencium post eos qualiter disponantur
nesciunt quia et uita sua longe
est a uita carnis et sicut corpo-
rea atque incorporea diuisa sunt
genere. ita et distincta cognicione
quod tamen de animabus sanctis sentiendum non est
quia que intus omnipotentis dei
claritatem uident. nullo modo creden-
dum est quia sit foris aliquid quod ig-
norent. ¶ Item cum ad ipsum fon-
tem uite uenimus erit nobis de-
lectabiliter inpressa sitis simul
atque sacietas. sed longe aberit a
siti necessitas longe a sacietate fas-
tidium quia sicientes saciabimur. et
saciati siciemus. ¶ Item et-
na contemplacione agitur ut
omnipotens deus quo magis
uisus fuit eo magis diligatur
¶ Item in illa resurrectio-
nis gloria erit corpus nostrum subti-
le quidem per effectum spiritualis potencie.

sed palpabile per ueritatem nature.
¶ Item in omnibus. credendum est quod
ante retribucionem extremi iudi-
cii iniusti in requie quosdam iustos
respiciunt ut eos uidentes in gau-
dio non solum de suo supplicio sed de
illorum bono crucientur. iusti uero
in tormentis semper intuentur
iniustos ut hinc eorum gaudium
crescat quia malum conspiciunt
quod misericorditer euaserunt tantoque
ereptori suo maiores gracias re-
ferunt quanto uident in aliis quod
ipsi perpetrati si essent derelicti potuerunt.
¶ Item in dyalogo. sicut electos bi-
tudo letificat. ita credi necesse est
quod a die exitus sui ignis reprobos
exurat. ¶ Augustinus de ciuitate dei. erit illius
ciuitatis et una in omnibus et in-
separabilis in singulis uoluntas
libera. ab omni malo liberata et im-
pleta omni bono fruens indesinen-
ter eternorum iocunditate gaudi-
orum. oblita culparum. oblita penarum
nec tamen ideo sue liberacionis oblita
ut liberatori suo non sit ingrata.
quantum ergo attinet ad scienciam
racionalem memor erit preteritorum
et malorum suorum. quantum autem ad experi-
entis sensum prorsus inmemor.
¶ Item pax celestis ciuitatis
est ordinatissima societas fru-
endi deo et inuicem in deo ¶ Item
quanta erit illa felicitas ubi nullum

erit malum nullũ latebit bonũ
uacabitur dei laudibꝫ qui erit in
omnia in omnibꝫ. nã quid aliud a
geretur ubi neqꝫ ulla desidia cessa
bitur neqꝫ ulla indigentia labo
rabitur nescio. ¶ Item ipse finis
erit desideriorum nostrorum qui sine fine
uidebitur sine fastidio amabitur
sine fatigacione laudabitur. hoc
munus hic affectus hic actus
proculdubio est omnibꝫ sicut ipsa uita ē
communis. ¶ Item in nobis ipsis
dei ymaginē gerentes tamquam
minor ille euangelicus filius ad
nos met reuersi surgamus et ad illũ
redeamus a quo peccando recesse
ramus. ibi esse nostrum nõ habebit
errorem. ibi amare nostrum nõ
habebit offensionem. ¶ Item
absit omnis deformitas. omnis
infirmitas. omnis tarditas.
omnisqꝫ corrupcio et siquid ad
illud nõ decet regnũ in quo fu
turi resurreccionis et promissionis filii
lucis equales erũt angelis dei si nõ
corpore nõ etate. certe felicitate.
¶ Item ita deus erit notus nobis
atqꝫ conspicuus ut uideatur spiritu
a nobis singulis in nobis uideatur
ab altero in altero uideatur in se ipso
uideatur in celo nouo et in terra
noua atqꝫ in omni que tunc fuit
creatura uideatur et per corpora in
omni corpore quocumqꝫ fuerint spiritualis

corporis oculi acie peruenientem di
recti patebunt et cogitaciones nostre
inuicem nobis. ¶ Item de trin.
contemplacio est merces fidei cui
mercedem per fidem corda mundantur
sicut scriptũ est. mundans fide
corda eorum. ¶ Item illud quod agit
iusticia. supra lib. ij. de iiij. uir
tutibꝫ. ¶ Item. iij. li. de li. ar.
tanta est pulchritudo iusticie
tanta iocunditas lucis eterne
hec est incommutabilis ueritatis.
atqꝫ sapiencie ut et si nõ liceret
in ea amplius manere quam unius
diei mora. propter hanc solũ innumera
biles anni huius uite pleni deli
ciis et circũfluencia temporaliũ
bonorum recte meritoqꝫ contempneren
tur nõ enim falso aut paruo affectu
dictũ est quoniam melior est dies una
in atriis tuis super milia. ¶ Item
in sermone. tunc nõ peccabimus
nõ solũ factis sed nec concupiscen
ciis tunc illã faciem uidebimus
que vincit omnes concupiscencias
tam enim dulcis est fratres mei tã
pulchra ut illa uisa nichil aliud
possit delectari. sacietas erit in
saciabilis nullũ fastidiũ semper
esurientes semper saturati erimus
¶ Item de conflictu. recedat a
me amor presentis seculi in quo
omnes sic uiuificantur ut dein
ceps moriantur et succedat amor

futuri seculi in quo omnes sic uiui
ficantur ut deinceps non moriantur
ubi nulla aduersitas turbat. nulla
necessitas angustat nulla molestia
inquietat. sed perhennis leticia reg
nat. ¶ Jo. xvi. super Jo. beati et
beati et multociens beati qui be
ata illa perfruuntur requie quantum
ad modum miseri et ter miseri et
infinite miseri qui a beatitudi
ne illa se ipsos abiciunt. ¶ Fulgen
cius in epistola. sicut per speculum in
terim tantum nobis uisio administra
tur quia nos ipsos et ipsum specu
lum et quicquid presens adest uide
mus. sic per speculum diuine clarita
tis et ipsum deum ut est uidebimus
quantum possibile est creature et
nos ipsos uera et recta sciencia cog
noscemus ¶ Aug. super. cii. qui
replet in bonis desiderium anime
et ipse bonorum futurus est plenitu
do lucis ipsi uoluntati plenitudo
paciencie ipsi memorie continua
cio eternitatis. ¶ Item quare
tristis es anima mea. et quare
conturbas me spera in deo quoniam
adhuc confitebor illi. cum error uidelicet
a racione uoluntate dolor atque a
memoria timor omnis recesserit
et successerit illa quam speramus
mira serenitas plena suauitas
eterna securitas. ¶ Item in ser
mone. quod ad modos circa racionale

nostrum et sciencia et ignorancia con
stat tamquam habitus et priuacio sic cir
ca concupiscibile desiderium et contemp
tus et circa id quod dicitur irascibile
et leticia paret et ira uersatur. Im
plebit ergo deus racionale nostrum luce
sapiencie ita ut penitus nichil
nobis desit in ulla sciencia. im
plebit concupiscibile nostrum fonte
iusticie ut omnino desideremus eam
et ea penitus repleamur sicut
scriptum est. beati qui esuriunt et cetera.
per quam iusticiam quicquid respuere
debet anima respuet. quicquid de
concupiscere concupiscet et ex
hiis omnibus magis appetet quod ma
gis fuit appetendum. Iam uero quod
dicitur in nobis irascibile cum reple
uerit illud deus perfecta erit in nobis
tranquillitas et summam iocundi
tatem atque leticiam replebimur
pace diuina. ¶ Item sicut re
plebit animas nostras deus cum
fuit perfecta in eis sciencia perfecta
iusticia perfecta leticia sic reple
bitur maiestate eius omnis ter
ra nostra cum fuit corpus in mor
tale agile impassibile. configu
ratum denique corpori claritatis
sue. ¶ Item eterna est omnium
beatorum sollempnitas facie ad
faciem domini in mente eius dulcedi
ne sine fastidio saciari. ut quod
semper habent semper habere uelint eius

uisione sine defectu p(er)frui. ¶ An
selm(us). de similitu. p(ar)tes beatitudi
nis sunt pulchritudo, agilitas,
fortitudo, libertas, sanitas, sapie
cia, amicicia, concordia, honor,
potestas, securitas, gaudium. Ista
ut estimo sunt que p(ro) se (et) p(ro)p(ter) q(uod)
alia querit ab hominibus appetuntur.
(et) iusta. Notandum q(uod) .vii. priores
illius beatitudinis partes ad corporis
beatitudinem, vii. posteriores partes
anime ad animam p(er)tinent. ¶ Id(est)
in illa vita pulchritudo iustorum
soli pulchritudini que septempli
citer q(uam) nunc sit splendidior erit ad
equabitur. ¶ Item velocitas
agilitas nos tanta concomitabi
tur ut ipsi angelis dei eque cele
res simus q(uia) a celo ad terras (et) eco(n)
tra oculus elabuntur. ¶ Item in
futuro sic iustus fortis erit ut si
si velit terram commouere possit (et)
sic eduisse in iustis [illegible] ut
nec est uertices amonte queat ab
oculis suis. ¶ Item gaudium
erit iusto intus (et) extra. Gaudi
um sursum atq(ue) deorsum gau
dium circum circa ubiq(ue) gaudium
plenum. ¶ Item tunc iusti scient
cuncta que deus fecit scienda
tam ea que preterita q(uam) ea que post
modum sunt ubi a singulis omnes
hic ibi ab omnibus singuli cognoscentur
nec quicq(uam) omnino latebit qua

patria, qua gente, quibus stirpe quis
editus fuerit vel quid etiam mun
ta sua fecerit. Si autem fueris ma
lus vera omnino sapiencia priua
tus tantum tantis urgebis doloribus
ut non solum insipiens verum eciam
etiam omnino fias (et) amens.
¶ Item in illa si bonus fuerit nichil
pacietur q(uod) nolit, sed agere p(er)mitte
tur q(uod) voluerit. Si vero fuerit
malus ad omnia que noluerit
cogetur, (et) ab omnibus que volu
erit prohibebitur. — amen —

Explicit pharetra.

[illegible]

Legentes in hoc libro orent devote
p(ro) d(omi)no Henrico [illegible] cuius in
dustria est p(re)sentatus conventui.
Anno D(omi)ni m. ccc. v.

[illegible]

Pace fruare bona pater optime: flumine vino
Te deus irroret, quod fluit Empyreo.

ultimo

Habentur in hoc libro, libri tres.

1. Flores seu excerpta S. P. N. Bernardi redacta in capita de singulis et diversis vitijs et virtutibus in Deo et homine.
2. Similes flores ex S. Augustino.
3. Similes flores ex diversis SS. PP. omnia per Religiosum aliquem ex eorundem PP. operibus excerpta et in ordinem seu titulos digesta.